

STICHTING BEDRIJFSTAK-
PENSIOENFONDS VOOR DE
MEUBELINDUSTRIE EN
MEUBILERINGSBEDRIJVEN

JAAERVERSLAG 2018

PENSIOENFONDS MEUBEL

INHOUD

Voorwoord	6
1 Kerncijfers en pensioenregeling	9
1.1 Kerncijfers 2014 - 2018	10
1.2 Pensioenregeling	11
2 Bestuursverslag	13
2.1 Voor wie zijn wij er?	14
2.1.1 Algemeen	14
2.1.2 Onderlinge verhoudingen van sociale partners en het bestuur van het fonds	14
2.1.3 Solidariteit	14
2.2 Missie, visie en strategie	15
2.2.1 Samenvatting	15
2.2.2 Meerjarenbeleidsplan	15
2.3 Onze speerpunten in 2018	16
2.3.1 Pensioenregeling en communicatie	16
2.3.2 Financiële opzet	16
2.3.3 Vermogensbeheer	16
2.3.4 Risicobeheer	17
2.3.5 Governance en compliance	17
2.4 Wat hebben we in 2018 bereikt?	18
2.4.1 Pensioenregeling en communicatie	18
2.4.2 Financiële opzet	21
2.4.3 Vermogensbeheer	28
2.4.4 Risicobeheer	36
2.4.5 Governance en compliance	43
2.5 Wat heeft dit gekost?	44
2.5.1 Kosten uitvoering pensioenbeheer	44
2.5.2 Kosten uitvoering vermogensbeheer	48
2.6 Wat willen we bereiken en hoe doen we dat?	50
2.6.1 Toekomst van het fonds/samengaan met Bpf Houthandel	50
2.6.2 Nieuw pensioenstelsel	51
2.6.3 Het meerjarenbeleidsplan 2018-2021	52
3 Organisatie en profiel	54
3.1 Algemeen	55
3.2 Het bestuur	55
3.3 Portefeuilles en dagelijks bestuur	58
3.4 Overige werkgroepen, commissies en Breed beraad	58

3.5	Intern toezicht	59
3.6	Verantwoordingsorgaan	60
3.7	De geschillencommissie	61
3.8	Beloningsbeleid	62
3.9	Gedragcode / compliance	63
4	Verlag niet-uitvoerend bestuurders	65
§ 1	Taken en rollen in het governancemodel	66
§ 1.1	De NUB's	66
§ 1.2	De auditcommissie (AC)	66
§ 1.3	Code Pensioenfondsen	67
§ 2	Toezichtjaar 2018: algemeen	67
§ 2.1	Aantal bijeenkomsten	67
§ 2.2	Het intern toezicht in 2018: organisatie en personele bezetting	67
§ 2.3	Samenvatting toezichtjaar 2018 (hoofdpunten)	68
§ 3	Toezichtjaar 2018: belangrijkste zaken naar portefeuilles	69
§ 3.1	Financiële opzet	69
§ 3.2	Governance & Compliance	69
§ 3.3	Pensioenregeling & Communicatie	70
§ 3.4	Risicobeheer	72
§ 3.5	Vermogensbeheer	73
§ 4	Innovaties in intern toezicht 2019	75
5	Verlag Verantwoordingsorgaan	76
6	Jaarrekening	84
6.1	Balans per 31 december	86
6.2	Kasstroomoverzicht	88
6.3	Algemene toelichting	89
6.3.1	Inleiding	89
6.3.2	Schattingswijzigingen	89
6.3.3	Algemene grondslagen	90
6.3.4	Specifieke grondslagen	91
6.3.5	Grondslagen kasstroomoverzicht	98
6.4	Toelichting op de Balans	99
6.4.1	Beleggingen voor risico fonds	99
6.4.2	Vorderingen en overlopende activa	104
6.4.3	Overige activa	104
6.4.4	Stichtingskapitaal en reserves	105
6.4.5	Technische voorzieningen	107
6.4.6	Overige voorziening	109
6.4.7	Langlopende schulden (uit hoofde van VPL)	109
6.4.8	Overige schulden en overlopende passiva	110

6.4.9	Risicobeheer en derivaten	110
6.4.10	Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen	119
6.5	Toelichting op de staat van baten en lasten	120
6.5.1	Premiebijdragen risico pensioenfonds (van werkgevers en werknemers)	120
6.5.2	Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	121
6.5.3	Overige baten	122
6.5.4	Pensioenuitkeringen	122
6.5.5	Pensioenuitvoeringskosten	122
6.5.6	Mutatie technische voorzieningen voor risico fonds	124
6.5.7	Saldo overdracht van rechten	125
6.5.8	Overige lasten	126
6.5.9	Belastingen	126
6.5.10	Bestemming saldo van baten en lasten	126
6.5.11	Vaststelling van de jaarrekening door het bestuur	126
7	Overige gegevens	127
7.1	Actuariële verklaring	128
7.2	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	130
8	Bijlagen	139
8.1	Overzicht implementatie Code Pensioenfondsen	140
8.2	Begrippenlijst	142
8.3	Nevenfuncties bestuur Meubel 2018	145
8.4	Andere betrokkenen	147
8.4.1	Samenwerkende organisaties	147
8.4.2	Externe partijen	147
8.4.3	Adviserend actuaris	148
8.4.4	Externe adviseurs	148
8.4.5	Waarmerkend actuaris	149
8.4.6	Onafhankelijk accountant	149
8.4.7	Compliance officer	149
8.4.8	Functionaris Gegevensbescherming	149
8.4.9	Tweedelijns risicomanagementfunctie	149

VOORWOORD

Inleiding

Voor u ligt het jaarverslag over 2018. Als bestuur van Pensioenfonds Meubel leggen wij met dit jaarverslag verantwoording af over de werkzaamheden, het beleid en de ontwikkelingen binnen het pensioenfonds voor de meubelbranche, tentoonstellingsbouw en orgelbouw in het afgelopen jaar. Wij bieden hiermee tevens inzage in de financiële positie en resultaten van het pensioenfonds.

In de media leest u tegenwoordig veel over pensioenen. Mede hierdoor is het algemeen bekend dat het Nederlandse pensioenstelsel onder druk staat in een wereld die snel aan het veranderen is. Lage rente en een stijgende levensverwachting maken het pensioenfondsen niet eenvoudig om te verwezenlijken wat zij het liefste willen: deelnemers ook na hun pensioneren van een inkomen voorzien dat zo weinig mogelijk verrassingen kent en zo toereikend mogelijk is. Pensioenfonds Meubel doet er dagelijks alles aan om dit voor elkaar te krijgen. Daar kunt u op rekenen.

Financiële situatie

Alle pensioenfondsen worden geconfronteerd met de voortdurende lage rente die ook gevolgen heeft voor de dekkingsgraad. De dekkingsgraad laat zien in hoeverre een pensioenfonds financieel gezond is. Bij een dekkingsgraad van 100% heeft het pensioenfonds precies genoeg geld om alle pensioenen (nu en in de toekomst) te kunnen betalen. Om tegenslagen te kunnen opvangen moet een buffer worden aangehouden. Daarom moet de dekkingsgraad van Pensioenfonds Meubel minimaal 104,4% zijn en de vereiste dekkingsgraad 117,0%.

In 2018 was er een reservetekort. De beleidsdekkingsgraad per 1 januari 2018 bedroeg 106,8%. Eind 2018 was de beleidsdekkingsgraad gestegen tot 108,6%, maar de 117,0% is nog niet bereikt. De actuele dekkingsgraad van ons fonds bedroeg eind 2018 104,8%.

Andere uitdaging: nieuwe administrateur

Pensioenfonds Meubel heeft haar pensioenadministratie sinds 1 januari 2018 uitbesteed aan Centric Pension & Insurance Solutions B.V (hierna: Centric), nadat de vorige uitvoerder de dienstverlening had beëindigd. De inzet was om voor onze deelnemers en werkgevers een zo soepel mogelijke overgang te realiseren. De transitie is goed verlopen wat betreft belangrijke onderdelen van onze dienstverlening zoals het tijdig betalen van de uitkeringen en het administreren van de juiste aanspraken. Medio 2018 was de overdracht zo goed als afgerond.

Governance

Het jaar 2018 stond tevens in het teken van verfijning van het bestuursmodel. Begin 2017 heeft het pensioenfonds deelgenomen aan een onderzoek van DNB naar de inrichting en effectiviteit van het omgekeerd gemengd model. In lijn met de aanbevelingen van DNB hebben wij in 2018 een beter onderscheid ingevoerd tussen de rollen, taken en verantwoordelijkheden van een uitvoerend bestuurder en die van een niet-uitvoerend bestuurder. In het bestuursverslag leest u hier meer over.

Vermogensbeheer

Het fonds is in 2018 verder gegaan met het meerjarenplan Vermogensbeheer ter optimalisering van het beleggingsproces. Dit sloot aan bij een in 2017 door DNB gehouden beleggingsonderzoek. Dit onderzoek is eind 2018 tot tevredenheid van DNB afgerond.

Vooruitblik 2019

Het bestuur heeft de missie, visie en strategie uitgewerkt in een meerjarenbeleidsplan 2018-2021. Het is onze ambitie om als Pensioenfonds Meubel te groeien, omdat schaalvergroting zorgt voor een kostenefficiënte uitvoering en een robuustere organisatie. Daar wordt iedereen beter van. Om die reden hebben wij ons in 2018 nader georiënteerd op samenwerking met Bpf Houthandel - een soortgelijk 'ambachtelijk' fonds als Pensioenfonds Meubel. En met succes: Pensioenfonds Meubel en Bpf Houthandel hebben op 7 maart 2019 een intentie-

verklaring getekend over het samengaan van beide fondsen. In de loop van 2019 zal het samengaan verder worden uitgewerkt.

Toekomst pensioenstelsel

Het bestuur volgt bovendien met interesse de discussie over modernisering van het pensioenstelsel. Wij vinden het van belang dat de verworvenheden van het huidige stelsel overeind blijven. Anderzijds onderkennen wij de noodzaak van een modern systeem dat aansluit bij de arbeidsmarkt van de 21e eeuw. De politiek heeft nog geen standpunt ingenomen over de manier waarop zij de pensioensituatie van zzp-ers wil verbeteren - een maatschappelijk belangrijke discussie die wij als fonds op de voet blijven volgen.

Vaststelling jaarverslag en dankwoord

Het bestuur heeft op 24 juni 2019 het jaarverslag 2018 en de daarbij behorende staten voor De Nederlandsche Bank vastgesteld. Wij willen tot slot iedereen bedanken die in het verslagjaar heeft bijgedragen aan het goed functioneren van het pensioenfonds.

Met vriendelijke groet,
Ijsselstein, 24 juni 2019
Het bestuur

P.A. de Bruijn - Nooteboom
voorzitter

R.G.A. van Dijk
uitvoerend bestuurder

P. Priester
uitvoerend bestuurder

S.M.J. Custers
loco voorzitter / niet-uitvoerend

D.A. Roodenrijs
niet-uitvoerend bestuurder

P.W. de Geus
niet-uitvoerend bestuurder

L.C.M. Leisink
niet-uitvoerend bestuurder

H.J. Wuijten
niet-uitvoerend bestuurder

1 KERNCIJFERS EN PENSIOENREGELING

1.1 Kerncijfers 2014 - 2018

Aantallen (bedragen x € 1.000)	2018	2017	2016	2015	2014
Werkgevers	2.693	2.512	2.476	2.336	2.282
Deelnemers	20.340	19.012	18.191	16.201	16.076
Gewezen deelnemers	60.294	59.111	59.236	60.338	58.685
Pensioengerechtigden	24.988	24.241	23.759	23.492	23.400
Financiële gegevens					
Technische voorziening voor risico fonds	2.976.328	2.915.685	2.961.202	2.643.969	2.464.644
Algemene reserve	(369.978)	(292.423)	(505.805)	(499.062)	8.736
Reserve pensioenrisico's	512.730	568.972	569.289	528.296	298.513
Bestemmingsreserve 57 plusregeling ¹	4.318				
Stichtingskapitaal en reserves	147.070	276.549	63.484	29.234	307.249
Belegd vermogen	3.119.869	3.192.932	3.149.037	2.866.527	3.113.821
Vereist vermogen	3.489.058	3.484.657	3.530.491	3.172.265	2.762.875
Beleggingsopbrengsten	(75.238)	173.052	320.049	(93.067)	550.164
Premie verplichte verzekering	70.653	63.015	88.026	56.204	53.716
Kostendekkende premie	93.371	81.992	79.112	58.972	56.163
Gedempte kostendekkende premie	57.167	46.900	51.349	35.155	39.781
Uitkeringen verplichte verzekering	56.954	58.891	57.342	52.197	52.482
Uitkeringen IP-regeling ²	2.230	1.441	1.555	1.500	1.718
Financiële positie					
Feitelijke dekkingsgraad	104,8%	109,5%	102,1%	101,1%	112,5%
Beleidsdekkingsgraad	108,6%	106,8%	98,2%	104,2%	111,7%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,4%	104,4%	104,3%	104,3%	104,3%
Vereiste dekkingsgraad	117,2%	119,5%	119,2%	120,0%	112,1%
Performance incl. renteafdekking	-2,17%	6,01%	12,2%	-3,1%	24,85%
Z-score ³	(0,67)	0,38	0,61	0,04	0,53
Score performancetoets	0,40	0,82	0,66	0,05	0,70
Gemiddelde rekenrente	1,43%	1,56%	1,42%	1,78%	2,01%
Uitvoeringskosten t.o.v. gem. vermogen	0,18%	0,21%	0,23%	0,20%	0,22%
Beleggingskosten t.o.v. gem. vermogen	0,60%	0,53%	0,53%	0,50%	0,44%
Toeslag ⁴	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,75%
Inhaaltoeslag ⁴	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,78%

¹ De bestemmingsreserve 57 plusregeling is een in 2018 nieuw gevormde reserve.

² Inclusief de eenmalige uitkeringen van de WAO plus regeling. Vanaf 2006 zijn hierin ook de periodieke uitkeringen opgenomen van deelnemers die een IVA-uitkering ontvangen. Zij hebben recht op een extra uitkering ter grootte van 5% van de IVA-uitkering.

³ Voor het pensioenfonds wordt de zgn. Z-score berekend (zie paragraaf 2.4.3.6).

⁴ Per 1 januari.

1.2 Pensioenregeling

Ouderdomspensioen

Onderstaand vindt u de belangrijkste kenmerken van de ouderdomspensioenregeling in 2018 en 2019.

Kenmerk	2018	2019
Pensioensysteem	Middelloonregeling	
Premie basisregeling	22,7% van de pensioengrondslag	
Pensioengevend loon	sectoren <i>Meubelindustrie en Orgelbouw</i> Het vaste loon per 1 januari, inclusief de vakantietoeslag, plus de eventuele ploegentoeslag en/of overwerkvergoeding van het voorafgaande kalenderjaar	
Toeslag	sector <i>Tentoonstellingsbouw</i> Het vaste loon per 1 januari, inclusief de vakantietoeslag	
Franchise	Voorwaardelijke indexatie op basis van de algemene prijsindex, afgeleid van de "CPI-Alle huishoudens-afgeleid" (CBS) over de periode oktober (voorafgaande boekjaar) t/m september (lopende boekjaar)	
Maximum (pensioengevend) loon	Gekoppeld aan de procentuele verhoging van het wettelijk minimum loon € 15.356	€ 14.356
	Gekoppeld aan de procentuele verhoging van het wettelijk minimum loon € 60.195	€ 60.797
Pensioengrondslag	Pensioengevend loon minus franchise	
Opbouwpercentage	1,80% van de pensioengrondslag	1,75% van de pensioengrondslag
Opbouwperiode	21 tot 67 jaar	
Pensioenrichtdatum	1e van de maand waarin de (gewezen) deelnemer 67 jaar wordt	
Pensioeningangsdatum	<ul style="list-style-type: none"> • Op zijn vroegst: 1e dag in maand volgend op maand waarin de (gewezen) deelnemer de leeftijd bereikt die vijf jaar vóór de voor hem geldende AOW-leeftijd ligt; • Uiterste pensioeningangsdatum: 70 jaar; 	
Partnerpensioen	<ul style="list-style-type: none"> • 70% van het (bereikbare) ouderdomspensioen voor de partner van actieve deelnemers; • Volledig verzekerd op risicobasis; • Voor werknemers jonger dan 21 jaar geldt een risicodekking 	
Uitruilmogelijkheden	Inruil van partnerpensioen voor een hoger ouderdomspensioen is mogelijk op de gekozen pensioeningangsdatum Uitruil van aanspraken ouderdomspensioen voor extra aanspraken op partnerpensioen is mogelijk op de pensioeningangsdatum of bij beëindiging van de deelneming	
Hoog/laag-constructie	Mogelijkheid om op de pensioeningangsdatum de eerste 5 of 10 jaar of tot de ingang van de AOW, een hoger en vervolgens levenslang een lager ouderdomspensioen te ontvangen	
Wezenpensioen	<ul style="list-style-type: none"> • 14% van het (bereikbare) ouderdomspensioen tot 18 jaar of 27 jaar indien de (half)wees een opleiding volgt; • 28% voor volle wezen 	
Premievrije deelneming	Ingeval van arbeidsongeschiktheid in de zin van de WIA/WAO: naar verhouding van de mate van arbeidsongeschiktheid premievrije deelneming	

Het aanvullend Invaliditeitspensioen

- Uitkering   Extra-uitkering via de WAO-plus-uitkering. Een tijdelijke uitkering aan deelnemers met een WAO-uitkering. Hoogte is afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid. Extra-uitkering via de IP-plus-uitkering. Gedurende de IVA-periode een 5%-uitkering bovenop de WIA-uitkering.
- Premie   Reglementaire premie maakt onderdeel uit van de totale doorsneepremie.
- Heffingsloon = pensioengevend loon. Het heffingsloon is gemaximeerd. Dit maximum wordt jaarlijks aangepast.

WIA

Het fonds kent een invaliditeitspensioenregeling voor de deelnemers die een uitkering ontvangen op grond van de IVA-regeling (Inkomensvoorziening Volledig en duurzaam Arbeidsongeschikten). Deze deelnemer krijgt gedurende zijn IVA-situatie een 75%-uitkering vanuit het UWV. Hierop komt een invaliditeitspensioen van het fonds ter grootte van 5% van het dagloon.

WAO

Behalve de WIA, is er nog sprake van de "oude" WAO. De arbeidsongeschikte deelnemers met een WAO-uitkering ontvangen een invaliditeitspensioen van het fonds. Er is sprake van de WAO-min-regeling, waarbij het invaliditeitspensioen het verschil dekt tussen de WAO-loondervingsuitkering en de WAO-vervolguitkering. Daarnaast is er de WAO-plus-regeling, waarbij afhankelijk van de ao-klasse, gedurende de eerste 4 jaar aan deelnemers met een WAO-uitkering een maandelijkse pensioenuitkering en vervolgens een jaarlijkse vaste pensioenuitkering wordt uitbetaald.

Aanvullende regelingen

Deelnemers kunnen vrijwillig bij het fonds verzekerd zijn; het betreft aanvullende regelingen op de verplichte verzekering. Deze verzekeringen sluit de werkgever af met het pensioenfonds. Het gaat om een excedent-verzekering voor pensioengevende lonen c.q. heffingslonen boven het maximum pensioengevend loon. Het opbouwpercentage bedraagt per 1 januari 2018 1,75%.

WIA-excedent en ANW-hiaat

Het fonds kent naast de verplichte basisregeling ook twee facultatieve regelingen waarbij de werknemers van aangesloten werkgevers op vrijwillige basis dekking kunnen verkrijgen voor WIA-excedent en/of ANW-hiaat. Vanaf 1 januari 2012 zijn deze dekkingen volledig herverzekerd bij Elips Life. Vanaf 1 januari 2015 geldt voor deze beide dekkingen een eindleeftijd (van de partner) van 67 jaar.

2 BESTUURSVERSLAG

2.1 Voor wie zijn wij er?

2.1.1 Algemeen

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Meubelindustrie en Meubileringsbedrijven (hierna: het pensioenfonds) verzorgt een verplichte collectieve pensioenregeling voor medewerkers in de meubelbranche, de tentoonstellingsbouw en de orgelbouw. Met als doel dat deelnemers ook na hun pensioneren een inkomen kunnen genieten dat geen verrassingen kent en zo toereikend mogelijk is.

Het pensioenfonds is opgericht in 1954 door werkgevers en werknemersorganisaties in de bedrijfstak Meubelindustrie en Meubileringsbedrijven en statutair gevestigd in Amsterdam. In 1998 werd het pensioenfonds uitgebreid met de sector Tentoonstellingsbouw. In 2002 werd het pensioenfonds opnieuw uitgebreid, toen met de sector Orgelbouwbedrijven.

Het pensioenfonds is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41199580. De laatste statutenwijziging vond plaats op 25 april 2019. Het pensioenfonds is aangesloten bij de Pensioenfederatie.

2.1.2 Onderlinge verhoudingen van sociale partners en het bestuur van het fonds

Het is aan sociale partners om de inhoud van de pensioenregeling te bepalen. Het bestuur toetst deze pensioenregeling en ziet toe op de uitvoering van deze regeling aan de hand van onderstaande beginselen:

- Solidariteit als basis van de pensioenregeling (inclusief risicotoedeling);
- Collectiviteit mits evenwichtig naar verschillende groepen;
- Toekomstbestendigheid;
- Voorwaardelijke toeslagambitie;
- Gezonde financiële positie van het fonds;
- Transparante communicatie (vertaald naar onderscheiden groepen op collectief en individueel niveau);
- Deskundig, representatief en integer bestuur;
- Integere en transparante bedrijfsvoering;
- Verantwoording afleggen naar stakeholders en toezichthouders.

Kort gezegd komt het erop neer dat sociale partners de inhoud van de pensioenregeling bepalen, terwijl het pensioenfonds zorgt voor de uitvoering daarvan.

2.1.3 Solidariteit

De pensioenregeling van het fonds is gebaseerd op solidariteit. Dit komt onder andere tot uitdrukking in het hanteren van een voor iedere deelnemer gelijk premiepercentage. Het uitgangspunt is dat alle werknemers vallend onder de verplichtstelling van het fonds ook deelnemen aan de pensioenregeling van het fonds. Alleen op deze wijze kunnen collectieve bedrijfstakbrede en op solidariteit gebaseerde pensioenregelingen mogelijk worden gemaakt en tegen zo laag mogelijke kosten in stand gehouden. Het bestuur hanteert daarom een strikt vrijstellingsbeleid. Zou er onbeperkte keuzevrijheid bestaan, dan bestaat het gevaar dat 'goede' risico's zich van het fonds afwenden. Een ruimer gebruik van de bevoegdheid tot het verlenen van onverplichte vrijstelling gaat ten koste van de solidariteit.

2.2 Missie, visie en strategie

2.2.1 Samenvatting

Het bestuur stelde begin 2018 haar missie, visie en strategie nader vast.

Missie

Pensioenfonds Meubel zet zich ervoor in om de pensioenregeling professioneel en klantgericht uit te voeren. Met als doel dat deelnemers ook na hun pensioneren een inkomen kunnen genieten dat geen verrassingen kent en zo toereikend mogelijk is.

Visie

Het fonds heeft de overtuiging dat een pensioenfonds dat is gestoeld op solidariteit en collectiviteit de beste manier is voor haar deelnemers om pensioen op te bouwen. Solidariteit is waardevol omdat we binnen onze branches risico's delen die je als individu niet wil en kan dragen. Collectiviteit is noodzakelijk omdat gezamenlijk beleggen een beter rendement oplevert tegen beheersbare risico's.

Maar collectiviteit en solidariteit alléén zijn niet voldoende. Het pensioenfonds wil een herkenbare voorvechter zijn van pensioen als essentieel sociaal contract. In het roerige pensioenlandschap betekent dit dat adequaat moet worden geanticipeerd op lange-termijnveranderingen. Het fonds benadert veranderingen daarbij als kansen zodat deelnemers én werkgevers tijdig en juist kunnen worden begeleid naar nieuwe tijden.

Strategie

Pensioenfonds Meubel streeft haar missie en visie na door middel van voldoende schaalgrootte en evenwichtige belangenafweging proactief in te spelen op maatschappelijke ontwikkelingen waarbij kostenbeheersing niet uit het oog wordt verloren. De strategie is gebaseerd op de volgende pijlers;

- Verbinding;
- Klantgericht;
- Professioneel gedrag;
- Herkenbaarheid.

2.2.2 Meerjarenbeleidsplan

Op basis van de missie, visie en strategie wordt elke vier jaar een meerjarenbeleidsplan vastgesteld. Het meerjarenbeleidsplan is bedoeld als strategisch document in relatie met het verantwoordingsorgaan, de audit-commissie, de sociale partners en de toezichthouders. Daarnaast dient het als leidraad voor de planning en uitvoering door de uitvoerend bestuursleden en het toezicht door de niet-uitvoerend bestuursleden. Het meerjarenbeleidsplan wordt jaarlijks uitgewerkt in verschillende concrete jaarplannen per portefeuille.

2.3 Onze speerpunten in 2018

2.3.1 Pensioenregeling en communicatie

Transitie naar Centric

- ✓ Zorgen voor een goed werkende pensioenadministratie voor deelnemers en werkgevers via verdere implementatie van de in 2017 ingezette transitie naar Centric.

Handhavingsbeleid

- ✓ Een goede vastlegging van het handhavingsbeleid (en ontwikkelingen op dit gebied) om de effectiviteit van de handhaving te vergroten.

Digitale klantbediening in administratie en communicatie

- ✓ Invulling geven aan de partnerrol die Pensioenfonds Meubel met haar achterban ambieert;
- ✓ Zoveel mogelijk digitaal (online) communiceren door het uitrollen van online bedieningsconcepten en verzamelen van e-mailadressen;
- ✓ De diverse doelgroepen transparant, begrijpelijk, helder en laagdrempelig informeren over hun pensioen, zodat 'het pensioenbewustzijn' toeneemt en (ex-)deelnemers goede pensioenkeuzes kunnen maken;
- ✓ De administratieve lasten van werkgevers verlichten en hen goede support bieden bij vragen;
- ✓ Wendbaarheid van de dienstverlening: het sturen op een aanbod dat meebeweegt met de wensen en behoeften van onze klanten en ook permanent bijdraagt aan kostenbesparing.

2.3.2 Financiële opzet

ALM-studie

- ✓ Uitvoeren van een ALM-studie.

Zorgvuldig beheer van de middelen

- ✓ Continue aandacht voor kostenbeheersing en kostenbewustzijn bij het nastreven van onze missie en visie;
- ✓ Dat betekent: tegen marktconforme kosten en adequate rendementen, op een maatschappelijk verantwoorde wijze de pensioenen uitvoeren en beleggen.

2.3.3 Vermogensbeheer

Optimalisering beleggingscyclus

- ✓ De (verdere) inrichting van de beleggingscyclus.

Strategisch beleggingsbeleid

- ✓ Uitvoeren van een portefeuilleconstructiestudie volgend op de ALM-studie (zie 'Financiële opzet');
- ✓ Opstellen van een meerjarig strategisch beleggingsbeleid, inclusief
  - Duurzaam beleggingsbeleid;
  - 'Investment cases': waarin wil het fonds beleggen?;
  - 'Kaderstellingen': binnen welke grenzen wil het fonds beleggen?;
- ✓ Evaluatie invulling en prestaties beleggingscategorieën.

Kostenbeheersing in beleggingsbeleid

- ✓ Continue aandacht voor kostenbeheersing in het beleggingsbeleid in relatie tot de omvang en samenstelling van het belegd vermogen.

Transities

- ✓ Transitie custodian;
- ✓ Selectie en transitie beheerder matchingportefeuille en beheerder herbalancerings.

2.3.4 Risicobeheer

AVG

- ✓ Pensioenfondsen Meubel compliant maken met nieuwe privacyregelgeving: de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG);
- ✓ Inclusief het aanstellen van een Functionaris Gegevensbescherming (FG).

IORP II

- ✓ Pensioenfondsen Meubel compliant maken met IORP II: een nieuwe Europese richtlijn voor pensioenfondsen per 13 januari 2019;
- ✓ Inclusief het inrichten van een risk en control framework.

Onafhankelijk risicomanager

- ✓ Selectie en aanstelling van een onafhankelijk risicomanager.

Jaarlijkse risk assessment

- ✓ Jaarlijkse herijking van risico's en beheersmaatregelen.

IT-beleid

- ✓ Verdere implementatie van het IT-beleid door middel van een zogenaamde 'deep dive IT-risicoanalyse'.

SIRA

- ✓ Het actualiseren van de Systematische Integriteits Risicoanalyse (SIRA).

2.3.5 Governance en compliance

Governance model

- ✓ Verfijning van het omgekeerd gemengd model als bestuursmodel.

Consolidatie

- ✓ Invullen geven aan onze groeistrategie om via schaalvergroting te streven naar een robuust en toekomstbestendig 'Pensioenfondsen Ambachten'.

2.4 Wat hebben we in 2018 bereikt?

2.4.1 Pensioenregeling en communicatie

2.4.1.1 Transitie is afgerond

Pensioenfonds Meubel heeft haar pensioenadministratie sinds 1 januari 2018 uitbesteed aan Centric, nadat Syntrus Achmea Pensioenbeheer de dienstverlening had beëindigd. De inzet was om voor onze deelnemers en werkgevers een zo soepel mogelijke overgang te realiseren. In de eerste helft van 2018 heeft een stuurgroep de transitie begeleid. Samen met Bpf Houthandel, dat eenzelfde transitie maakte, en met adviseur WTW vond de monitoring plaats.

De transitie is goed verlopen wat betreft het primaire proces. Medio 2018 was deze zo goed als afgerond. Met name beheersing van de werkvoorraad, monitoring en rapportage blijven nadrukkelijk onder de aandacht van het bestuur. Het advies van de waarmerkend actuaris om niet alleen de resultaten op uitkeringen te onderzoeken, maar ook de kwaliteit van de data goed te blijven monitoren en aandacht te besteden aan de aansluiting tussen de uitkeringenadministratie en de pensioenadministratie is opgevolgd. Maandelijks wordt gerapporteerd en is hierover overleg met Centric. Ook is extra inspanning geleverd om onvolkomenheden in de pensioenadministratie vanuit de tijd bij Syntrus Achmea op te lossen. Hiervoor werd met name gebruik gemaakt van de expertise van de uitbestedingsrelaties Centric voor de pensioenuitvoering, Montae voor de bestuursondersteuning en Bridgevest voor de communicatie (Bridgevest is inmiddels een dochteronderneming van Keylane geworden).

2.4.1.2 Handhavingsbeleid

In Nederland is deelname aan de pensioenregeling van een bedrijfstakpensioenfonds verplicht voor alle werkgevers die vallen onder de verplichtstelling van zo'n fonds. Dit is ook het geval bij Pensioenfonds Meubel.

In 2018 zijn we scherper gaan kijken naar het handhavingsbeleid, mede omdat het beginsel 'geen premie, wel recht' tot financiële tegenvallers voor het fonds en dus indirect ook onze deelnemers en pensioengerechtigden kan leiden.

Omdat Pensioenfonds Meubel een goede en betrouwbare partner wil zijn van de werkgevers in de branche, is het aansluitproces van werkgevers verbeterd door te werken met heldere formulieren en een strak ingericht proces, inclusief herinneringen. De aanlevering van deelnemergegevens door de werkgever is procesmatig opnieuw ingericht. Het nieuwe proces kent extra herinneringen aan werkgevers. Centric controleert de gegevens op juistheid en compleetheid. Formulieren, correspondentie en telefooncontact dragen bij aan transparantie en motiveert tot tijdige actie door de werkgever, onder meer ook bij in- en uitdiensttredingen. Voor de facturatie van premie worden kortere termijnen gehanteerd dan voorheen. Dat geldt tevens voor het incassoproces. Het risico van betalingsachterstanden wordt daarmee beperkt.

Pensioenfonds Meubel monitort en houdt toezicht op een adequate uitvoering door Centric (waaronder aansluiting, vrijstelling en gegevensaanlevering door werkgevers). Daarnaast handelt Centric individuele dossiers van werkgevers af en geeft Centric uitleg over de werkingssfeer en verplichtstellingsaangelegenheden binnen de beleidskaders die het pensioenfonds heeft vastgesteld. De werkzaamheden van Centric vinden plaats op basis van de met Centric afgesproken SLA. Periodiek vindt hierover overleg plaats. Begin 2018 bleek onder andere uit de overleggen met Centric dat een aantal werkgeversaansluitingen en vrijstellingen al enkele jaren liepen bij Syntrus Achmea. In 2018 zijn deze kwesties zoveel mogelijk afgehandeld, op een aantal complexere dossiers na.

2.4.1.3 Overeenkomsten vrijwillige aansluitingen geactualiseerd

Het is daarnaast mogelijk voor werkgevers om op vrijwillige basis aan de pensioenregeling van Pensioenfonds Meubel deel te nemen. Pensioenfonds Meubel heeft in 2018 voor vrijwillige aansluitingen het beleid vastgelegd. Er is een model uitvoeringsovereenkomst opgesteld waarin de voorwaarden worden beschreven. Deze voorwaarden zijn: het in rekening brengen van het verzekeringstechnisch nadeel (VTN) bij aanvang van de vrijwillige aansluiting⁵ en een contractperiode van vijf jaar met een verlenging van eveneens vijf jaar.

2.4.1.4 Nieuwe customer journeys (verdere uitrol digitalisering)

Pensioenfonds Meubel wil partner zijn van haar achterban. De ambitieuze invulling van deze rol vindt plaats door middel van een modern online bedieningsconcept. Dit concept is in 2018 verder uitgebouwd met een 'mijn omgeving' voor pensioengerechtigden. Ook zijn er zogenaamde 'customer journeys' gecreëerd. Een customer journey is een vooraf uitgestippelde reis die een deelnemer maakt langs (wettelijk verplichte) pensioenboodschappen, keuzemogelijkheden en te ondernemen acties. Het voordeel van een customer journey is dat de deelnemer rond al zijn vragen op pensioengebied (en de beleidsdoelstellingen van het pensioenfonds) integraal wordt bediend. Want via de customer journey wordt hij langs alle onderdelen van de dienstverlening van het pensioenfonds geleid die op dat moment relevant zijn. Reden voor de focus op customers journeys is het deelnemersonderzoek dat wij hebben uitgevoerd in 2017. Daarbij gaf 87% aan dat zij meer begeleiding willen bij een gebeurtenis die impact heeft op het pensioen.

Een concreet voorbeeld is de customer journey voor een deelnemer die nieuw in dienst komt. In deze journey wordt de deelnemer welkom geheten bij het fonds, leggen we de pensioenregeling in het kort uit (Pensioen 1-2-3) én welke keuzes op dit moment van belang zijn. Denk bijvoorbeeld aan het aanmelden van een partner of het aanvragen van een waardeoverdracht. In 2017 kwam de customer journey voor een deelnemer die het pensioenfonds verlaat erbij en op 1 november 2018 introduceerden we de customer journey 'Bijna met pensioen'. Deze journey begeleidt de deelnemer bij het maken van zijn of haar pensioenkeuzes en begint als de deelnemer 60 wordt. Door op dat moment al te beginnen, bereiden we de deelnemer langzaam maar zeker voor op het naderende pensioen én heeft hij ruim de tijd om nog over het een en ander na te denken.

---

⁵ Een VTN ontstaat als door de aansluiting de kostprijs van de pensioenopbouw stijgt. Dit is onwenselijk in het kader van de evenwichtige belangenbehartiging met betrekking tot de andere deelnemers in het fonds. Om die reden wordt om een compensatie gevraagd.

2.4.1.5 KPI's

In het communicatiejaarplan staan concrete meetbare doelstellingen op het gebied van digitale pensioen-uitvoering, communicatiemiddelen en -activiteiten. Hieraan zijn zogenaamde KPI's - Kritische Prestatie Indicatoren - gekoppeld die aansluiten bij de wensen die uit deelnemersonderzoek naar voren zijn gekomen. In 2018 hebben we veel van deze doelen behaald. Zo is inmiddels 41% van de actieve populatie digitaal bereikbaar (MijnOverheid + e-mail). Toch is er altijd ruimte voor verbetering. Daar zetten we in 2019 verder op in. Begin 2019 had bijvoorbeeld 8,4% van de actieve populatie ingelogd in Op Koers, waar 10% ons doel was.

2.4.1.6 Nieuw strategisch communicatieplan

Eind 2018 is een nieuw strategisch communicatiebeleidsplan 2019-2021 opgesteld. Hierbij is nadrukkelijk aansluiting gezocht bij het geldende meerjarenbeleidsplan 2018-2021. Belangrijke speerpunten blijven digitalisering en customer journeys, waarbij de informatie die op de homepage wordt getoond verschilt per deelnemer en is gebaseerd op de specifieke kenmerken van de deelnemer. In aanvulling op het strategisch communicatiebeleidsplan 2016-2018 zijn er in het nieuwe plan drie doelstellingen toegevoegd, namelijk kwaliteit en efficiency van de digitale pensioenuitvoering, alsmede compliance en control. In de komende periode wordt meer gebruik gemaakt van animatiefilmpjes en er komt robo-coaching. Tevens wordt er meer op gestuurd om deelnemers die offline worden bereikt, naar online te bewegen. De werkgevers worden hier tevens bij betrokken - een nadrukkelijke wens van het VO. 'Bijna met pensioen' is bovendien een eenvoudige versie van de planner, waarin de deelnemer daadwerkelijk keuzes kan maken die vervolgens bij Centric terecht komen. De gedachte is de deelnemer te stimuleren eerder na te laten denken over zijn pensioen om betere keuzes te kunnen maken.

2.4.1.7 Communicatie: Uitzending Zwarte Zwanen

Pensioenfonds Meubel is ook zichtbaar in de media. In mei 2018 werden we genoemd in een uitzending van Zwarte Zwanen. Hierin kwam een werkgever aan het woord die ontevreden is over de kwaliteit van de facturen. Het fonds is naar aanleiding van deze uitzending met een zorgvuldige reactie gekomen op de website, omdat we veel belang hechten aan heldere en transparante communicatie over ons beleid en de uitvoering daarvan - ook richting de media. Naar aanleiding hiervan zijn geen verdere vragen van andere werkgevers of onze deelnemers en pensioengerechtigden ontvangen.

2.4.1.8 Wet waardeoverdracht ingeregeld

Per 1 januari 2019 is de Wet waardeoverdracht klein pensioen ingegaan. Deze wet maakt automatische waardeoverdracht van kleine pensioenen naar de nieuwe pensioenuitvoerder van de deelnemer mogelijk. Hele kleine pensioenen (maximaal € 2 bruto per jaar) die ontstaan vanaf 2019 vervallen automatisch. Het bestuur heeft in 2018 vanwege de nieuwe wetgeving de volgende besluiten genomen, die vanaf 2019 ingaan.

Vervallen minipensioenen

Minipensioenen (maximaal € 2 bruto per jaar) die ontstaan vóór 2019 worden in 2018 op verzoek van een gewezen deelnemer afgekocht of overgedragen. Per 1 januari 2019 komen deze pensioen te vervallen en de waarde vervalt aan de algemene middelen van het fonds. Het bestuur heeft bij dit besluit het belang dat de gewezen deelnemer heeft bij het behoud van het minipensioen afgewogen tegen de kosten van het

administreren van en communiceren over de aanspraak. Deze kosten zouden (direct dan wel indirect) worden gedragen door alle belanghebbenden van het fonds.

Automatische waardeoverdracht klein pensioen

Het fonds gaat automatische uitgaande waardeoverdrachten van kleine pensioenen uitvoeren. Dit geldt voor de kleine pensioenen die vanaf 2018 (zijn) ontstaan. Het bestuur heeft dit besluit genomen, omdat deze in lijn is met eerdere besluiten ter behoud van de pensioenbestemming. Ook is gekeken naar de kosten van een automatische uitgaande waardeoverdracht in vergelijking met de kosten die worden gemaakt wanneer het kleine pensioen niet wordt overgedragen.

2.4.2 Financiële opzet

2.4.2.1 Algemeen

Premiebeleid

Het fonds hanteert vanaf 2016 een gedempte kostendekkende premie op basis van verwacht rendement waarbij als peildatum is gekozen voor 30 september 2015. Het verwacht rendement voor de hoogte van de kostendekkende premie is enerzijds afgeleid van de door DNB per 30-09-2015 gepubliceerde RTS en anderzijds de rendementsverwachtingen die het fonds heeft vastgesteld voor de ALM-studie, met de maximale parameters van de Commissie Parameters als maximum. Hierbij is tevens rekening gehouden met een koopsom voor toekomstige toeslagverlening.

De haalbaarheidstoets heeft uitgewezen dat het premiebeleid voldoende realistisch en haalbaar is.

Samenstelling feitelijke premie (bedragen x € 1.000)	
Actuariële inkoop van onvoorwaardelijke onderdelen	52.358
Opslag voor premievrijstelling bij invaliditeit	2.566
Opslag voor kosten	6.015
Opslag voor solvabiliteit	11.883
Overig	-2.169
Totaal	70.653

Actuariële analyse

De actuariële analyse van het saldo van baten en lasten (o.b.v. FTK) kan als volgt worden weergegeven:

(x € 1.000)	2018	2017
Premieresultaat		
Premiebijdragen (gecorrigeerd voor premievrijstelling bij invaliditeit)	70.653	62.604
Premie herverzekering	-111	-106
Pensioenopbouw	-72.750	-63.147
Mutatie pensioenuitvoeringskosten	-2.154	-1.868
Pensioenuitvoeringskosten	-3.861	-4.508
Totaal	-8.223	-7.025
Interestresultaat		
Beleggingsresultaten	-75.238	173.052
Rentetoevoeging technische voorzieningen	7.660	6.469
Wijziging marktrente	-140.997	41.412
Totaal	-208.575	220.933
Overig resultaat		
Resultaat op waardeoverdrachten (saldo overdacht van rechten)	-56	-125
Resultaat op kanssystemen* en overige wijzigingen	7.473	4.357
Resultaat op uitkeringen	-395	-762
Indexering en overige toeslagen	3	-
Wijziging regeling (oude jaren)	14	24
Wijziging overige actuariële uitgangspunten	75.992	-4.409
Overige baten	4.318	97
Overige lasten	-	-
Mutaties overige voorzieningen	-30	-26
Resultaat uit hoofde van VPL-regeling	-	-
Totaal	87.319	-844
Totaal saldo van baten en lasten	-129.479	213.064

* Het resultaat op kanssystemen bestaat voornamelijk uit het resultaat op sterfte, arbeidsongeschiktheid, pensionering en uitruil. Door verschillen tussen verwachte kansen (ingeschatte sterfte, toe- en afname van (de mate van) arbeidsongeschiktheid) en vastgestelde flexibiliseringsfactoren (keuze mogelijkheden bij pensionering en uitruil) en de werkelijke mutaties in het boekjaar ontstaan resultaten.

Wijzigingen prognosetafel en ervaringssterfte

De wijziging naar de prognosetafel AG2018 heeft geleid tot een verlaging van de voorziening pensioenverplichting van € 33.928. De correctie voor ervaringssterfte heeft geleid tot een verlaging van € 16.630.

Wijzigingen actuariële factoren transitie

Wijziging gehanteerde actuariële factoren bij de transitie van Syntrus Achmea naar Centric begin 2018 heeft geleid tot een verhoging van de voorziening pensioenverplichting van € 1.477.

Partnerfrequentie

Met ingang van boekjaar 2018 wordt voor de partnerfrequenties een standaardtabel gehanteerd op basis van waarnemingen van de gehele Nederlands bevolking (CBS 2016 tabel), met een frequentie van 100% op de pensioeningangleeftijd. In boekjaar 2017 werd voor de partnerfrequenties nog de GMB/V 1985-1990 tabel gehanteerd. De wijziging heeft geleid tot een verlaging van de voorziening pensioenverplichtingen van €16.659.

Opslag wezenpensioen

In 2018 is er onderzoek gedaan naar de hoogte van de opslag voor het wezenpensioen. Deze zijn in 2018 herijkt en heeft geleid tot een verlaging van de voorziening pensioenverplichtingen van € 3.024.

Opslag voor toekomstige uitvoeringskosten

In 2018 is er onderzoek gedaan naar de hoogte van de toekomstige uitvoeringskosten. Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek is er besloten de voorziening voor toekomstige uitvoeringskosten te verlagen van 3,25% naar 3,0%. Deze wijziging heeft geleid tot een verlaging van de voorziening pensioenverplichtingen van € 7.228.

Uitkomsten van de solvabiliteitstoets

Voor de berekening van het vereist eigen vermogen wordt gebruik gemaakt van het standaardmodel van DNB. Het vereist eigen vermogen voor het fonds bedraagt 17,2% van de technische voorziening. De aanwezige solvabiliteit is lager dan het vereist eigen vermogen. Het fonds heeft daardoor een tekort. Het minimaal vereist eigen vermogen bedraagt 4,4% van de technische voorziening. De aanwezige solvabiliteit is hoger dan het minimaal vereist eigen vermogen.

Oordeel van de certificerend actuaaris over de financiële positie

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar niet lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen. Voldaan is aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet met uitzondering van artikel 132 waaraan niet wordt voldaan omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen. Het oordeel over de vermogenspositie is: niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

2.4.2.2 Tekortsituatie ultimo 2018

Geldende wetgeving

Alle pensioenfondsen worden geconfronteerd met de voortdurende lage rente die ook gevolgen heeft voor de dekkingsgraad. De dekkingsgraad laat zien in hoeverre een pensioenfonds financieel gezond is. Bij een dekkingsgraad van 100% heeft het pensioenfonds precies genoeg geld om alle pensioenen (nu en in de toekomst) te kunnen betalen. Om tegenslagen te kunnen opvangen moet een buffer worden aangehouden. Daarom moet de dekkingsgraad van Pensioenfonds Meubel minimaal 104,4% zijn en de vereiste dekkingsgraad 117,0% op basis van de strategische beleggingsmix.

Indien de beleidsdekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad, is sprake van een tekortsituatie. Een pensioenfonds moet dan verplicht een herstelplan indienen bij DNB waarin wordt aangetoond dat het in maximaal 10 jaar herstelt tot de vereiste dekkingsgraad.

Het herstel vindt voornamelijk plaats door verwachte beleggingsopbrengsten, premie-inkomsten, vrijval solvabiliteit bij verleende uitkeringen en het (deels) achterwege blijven van indexaties. Wanneer de

dekkingsgraad naar verwachting onvoldoende herstelt, moeten pensioenen worden verminderd. Nominaal korten is dan het uiterste redmiddel om het benodigde herstel te realiseren.

Herstelplan 2015

Per 1 januari 2015 voldeed de dekkingsgraad van Pensioenfonds Meubel voor het eerst niet aan de nieuwe eisen in het nFTK. Het fonds heeft daarom een herstelplan moeten indienen bij DNB. Het herstelplan moet jaarlijks worden geëvalueerd waarbij op basis van het actuele beleid het herstel nog mogelijk is binnen de wettelijke hersteltermijn van 10 jaar.

Ontwikkeling dekkingsgraad in 2018

Zowel per 1 januari 2018 als per 1 januari 2019 verkeerde het fonds nog altijd in een situatie van een reserve-tekort. De beleidsdekkingsgraad per 1 januari 2018 bedroeg 106,8%. Eind 2018 was de beleidsdekkingsgraad gestegen tot 108,6%, maar de noodzakelijke 117,0% is nog niet bereikt. De actuele dekkingsgraad van ons fonds bedroeg eind 2018 104,8%.

Geactualiseerd herstelplan per 1 januari 2019

Door de situatie per 1 januari 2019 moest het fonds voor 1 april 2019 een geactualiseerd herstelplan indienen. Daaruit blijkt dat de financiële positie van Pensioenfonds Meubel in 2022 naar verwachting volledig is hersteld. Herstel wordt verwacht binnen de gestelde hersteltermijn van 10 jaar en zonder aanvullende maatregelen. Ook laat het herstelplan zien dat indexatie vanaf 2021 weer deels mogelijk zou kunnen zijn. Of er dan daadwerkelijk kan worden geïndexeerd, hangt af van de financiële situatie en de dekkingsgraad van het pensioenfonds. De vooruitzichten lijken goed, maar de toekomstige ontwikkeling is tevens afhankelijk van de internationale economische en politieke ontwikkelingen.

Het geactualiseerd herstelplan is vóór 1 april 2019 bij DNB ingediend en door DNB goedgekeurd.

2.4.2.3 Net niet kunnen indexeren

Toeslagbeleid

Pensioenfonds Meubel voert een pensioenregeling uit met een voorwaardelijke indexatieambitie op basis van de algemene prijsindex. De mate van toeslagverlening wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld en is afhankelijk van de financiële positie van het pensioenfonds. De financiële positie is gebaseerd op de beleidsdekkingsgraad zoals vastgesteld voorafgaand aan de laatste bestuursvergadering van het jaar.

Geen toeslagverlening per 1 januari 2019

Het bestuur heeft in het verslagjaar besloten om per 1 januari 2019 geen toeslag te verlenen. Op basis van het toeslagbeleid kon per 1 januari 2019 niet worden overgegaan tot een verhoging. De beleidsdekkingsgraad lag per 31 oktober 2018 (109,2%) lager dan de minimale benodigde beleidsdekkingsgraad van 110% om over te mogen gaan tot het (gedeeltelijk) verhogen van de pensioenen. Gelet op de huidige financiële situatie bij het fonds (tekortsituatie) en op basis van het herstelplan zal toeslagverlening naar verwachting vanaf 2021 weer mogelijk kunnen zijn. Dit is echter niet zeker. Het hangt af van de financiële situatie en de dekkingsgraad van het fonds of er daadwerkelijk toeslag kan worden verleend.

Indexatie-achterstand

Het verschil tussen de toeslag volgens de toeslagambitie en de daadwerkelijk toegekende toeslagverlening over de periode vanaf 1 januari 2002 tot en met 1 januari 2019 bedraagt 14,91% (1 januari 2018: 13,44%) voor zowel deelnemers als gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

2.4.2.4 Beleid inhaalindexatie vastgesteld

In 2018 is aandacht besteed aan actualisering van het inhaalindexatiebeleid. Het bestaande beleid ging uit van een herstel op collectieve basis. Vanuit fiscaal oogpunt kan collectief herstel echter leiden tot fiscale onzuiverheid op individueel niveau, bijvoorbeeld als een deelnemer is toegetreden na het missen van de toeslagverlening. Hierdoor ontstaat een risico van een fiscaal bovenmatig pensioen.

Pensioenfonds Meubel heeft daarom - na afstemming met cao-partijen - besloten om gemiste toeslagverlening op individueel niveau bij te houden met terugwerkende kracht tot 1 januari 2009. Dit is mogelijk geworden dankzij de transitie naar Centric. Centric administreert per 1 januari 2019 de gemiste toeslag op individueel niveau (in Euro's) en is in staat om ook over het verleden de gemiste toeslagverlening per individu als nominaal bedrag te administreren, vanaf 1 januari 2009. Tussen 2002 en 2008 is cumulatief geen sprake van gemiste indexatie.

2.4.2.5 ALM-studie en risicohouding

Pensioenfonds Meubel heeft in 2018 een lange termijn strategisch beleggingsbeleid geformuleerd (zie 2.4.2.2). Om tot dit beleid te komen, heeft het fonds een aantal stappen doorlopen, waaronder het opnieuw inrichten van de beleggingscyclus, het actualiseren van de investment beliefs, het herijken van de risicohouding en het uitvoeren van een ALM studie.

Elk pensioenfonds was verplicht om uiterlijk 1 oktober 2015 de risicohouding op te nemen en uit te werken in de fondsdocumenten. De risicohouding van een pensioenfonds, bedoeld in artikel 102a van de Pensioenwet, wordt gedefinieerd als:

- De mate waarin een pensioenfonds, na overleg met sociale partners en het verantwoordingsorgaan, bereid is risico's te lopen; én
- De mate waarin het pensioenfonds risico's loopt, gegeven de kenmerken van het pensioenfonds.

In 2015 heeft het bestuur de risicohouding vastgesteld. Onderdeel van de ALM studie in 2018 was het evalueren van de in 2015 vastgestelde risicohouding, maar ook het vaststellen van concrete randvoorwaarden voor het beleggingsbeleid. Hiertoe heeft het bestuur onder leiding van de ALM-adviseur een workshop gehouden, samen met vertegenwoordigers van sociale partners en het verantwoordingsorgaan. Gezamenlijk is hierbij een voorkeur uitgesproken voor het volgende risicoprofiel:

- Koopkrachtbehoud (verlenen van toeslag) is belangrijker dan het nastreven van een zeker pensioen;
- Een bepaalde kans op het korten van de aanspraken wordt geaccepteerd;
- Bij hogere of lagere dekkingsgraden verandert de voorkeur niet.

Dit risicoprofiel wordt gekenmerkt door voldoende opwaarts potentieel (nastreven van toeslagverlening) gepaard met enige neerwaartse risico's in een slechtweerscenario. Betrokkenen vinden het belangrijk om een bepaalde mate van koopkrachtbehoud te creëren inzake de oudedagsvoorziening, maar zijn er zich wel van bewust dat de neerwaartse risico's acceptabel moeten zijn.

Het langdurig geen toeslag kunnen verlenen zet de koopkrachtbestendigheid van de pensioenen onder druk. Het behoud van koopkracht acht men belangrijk om op de lange termijn een goed pensioen te kunnen aanbieden aan de deelnemers. Het kiezen voor een defensiever risicoprofiel leidt naar verwachting tot minder toeslagrealisatie, maar ook in een slechtweerscenario loont het om beleggingsrisico's te nemen. In een slechtweerscenario zal het pensioenresultaat voor een defensiever deelgebied op een lager niveau liggen, wat niet acceptabel wordt geacht.

Het bestuur, vertegenwoordigers van sociale partners en het verantwoordingsorgaan hebben op basis van de workshop geconcludeerd dat de risicohouding niet afwijkt van de risicohouding zoals vastgesteld in 2015. Vastgesteld is eveneens dat het risicoprofiel van de huidige beleggingsportefeuille aansluit bij deze risicohouding.

Besloten is om de strategische normportefeuille te handhaven op die van 2015, omdat dit past bij de uitkomsten van de ALM-studie. Het bestaande strategisch beleggingsbeleid kan als optimaal worden gezien.

De wettelijk voorgeschreven risicohouding van het pensioenfonds komt:

- Voor de korte termijn tot uitdrukking in de hoogte van het vereist eigen vermogen of een bandbreedte hiervoor; en
- Voor de lange termijn in de door het fonds gekozen ondergrenzen in het kader van de haalbaarheidstoets (zie 2.4.2.6: Haalbaarheidstoets).

Het bestuur heeft, in samenspraak met vertegenwoordigers van sociale partners en het verantwoordingsorgaan, besloten om naast de wettelijke risicohouding op korte en lange termijn aanvullende kwantitatieve en kwalitatieve beleidsuitgangspunten te definiëren vanuit een startdekkingsgraad van 110%.

Onderstaande tabel bevat de aanvullende kwantitatieve beleidsuitgangspunten voor het neerwaarts risico en de toeslagambitie.

Kwantitatieve lange termijn beleidsuitgangspunten	Grens
Mediaan toeslagrealisatie (% van de maatstaf)	Minimaal 60%
Mediaan koopkracht	Minimaal 94%
Jaarlijkse kans op korting	Maximaal 3%
Omvang korting (zonder uitsmeren)	Maximaal 10%

De volgende kwalitatieve beleidsuitgangspunten zijn vastgesteld:

- Het pensioenfonds streeft een koopkrachtbestendig pensioen na, maar vindt het belangrijk dat de neerwaartse risico's (kortingen) acceptabel zijn;
- Beleidsuitgangspunten worden vastgesteld en getoetst vanuit de toetsdekkingsgraad (110%), om zo niet afhankelijk te zijn van momentopnames;
- Bij de bepaling van de risicohouding en de beleidsuitgangspunten wordt rekening gehouden met de uitkomsten van een risicobereidheidsonderzoek onder de deelnemers;
- Het pensioenfonds erkent dat bij fors lagere dekkingsgraden de toetsdekkingsgraad uitkomsten aanzienlijk slechter zullen zijn dan nu in de kwantitatieve beleidsuitgangspunten:
  - Partijen accepteren dit hogere risico in tijden dat het slecht gaat en passen niet automatisch het risicoprofiel aan;
- Het pensioenfonds erkent dat bij fors hogere dekkingsgraden de toetsdekkingsgraad uitkomsten aanzienlijk beter zullen zijn dan nu in de kwantitatieve beleidsuitgangspunten:
  - Partijen accepteren dit en passen niet automatisch het risicoprofiel aan;
- De kwalitatieve en kwantitatieve beleidsuitgangspunten worden periodiek door het pensioenfonds bestuur en sociale partners gezamenlijk besproken en waar nodig herijkt. Tussentijds is dit tevens mogelijk, bijvoorbeeld bij significante wijzigingen in economische omstandigheden of wet- en regelgeving, of een structureel significante hogere of lagere financiële positie dan de toetsdekkingsgraad (110%).

Risicohouding voor de korte termijn

De hoogte van het vereist eigen vermogen is onder meer afhankelijk van het beleggingsbeleid van het pensioenfonds en de stand van de rente:

- Hoe risicovoller het beleggingsbeleid, hoe hoger het vereist eigen vermogen; en
- Hoe hoger de rente, hoe hoger het vereist eigen vermogen.

Het vereist eigen vermogen bedraagt per 31 december 2018 119,5% van de voorziening pensioenverplichtingen. De bandbreedte daarom heen is vastgesteld op een minimum van 116% en een maximum van 121%.

2.4.2.6 Haalbaarheidstoets

De haalbaarheidstoets is een onderdeel van het financieel toetsingskader (FTK). De haalbaarheidstoets bestaat uit een aanvangshaalbaarheidstoets en een jaarlijkse haalbaarheidstoets. De aanvangshaalbaarheidstoets geeft over een periode van 60 jaar inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. Bij de jaarlijkse haalbaarheidstoets wordt vanuit de feitelijke financiële positie van het fonds beoordeeld in hoeverre (nog) wordt voldaan aan de normering die het fonds heeft gekozen bij de laatste aanvangshaalbaarheidstoets.

In de aanvangshaalbaarheidstoets worden ondergrenzen afgesproken voor het verwachte pensioenresultaat en het pensioenresultaat in slecht weer.

Risicohouding voor de lange termijn

Het bestuur heeft de volgende risicohouding voor de lange termijn, met de daaraan gekoppelde ondergrenzen:

- Ondergrens 1: verwacht pensioenresultaat startend berekend vanuit de vereiste financiële positie: **100%**.
Argumentatie: Als het pensioenfonds voldoende gefinancierd is, moet de ambitie ook realiseerbaar zijn.
- Ondergrens 2: verwacht pensioenresultaat startend vanuit de feitelijke financiële positie: **100%**.
Argumentatie: Als het verwachte pensioenresultaat lager is dan 100%, wordt de ambitie niet gerealiseerd. Vandaar dat dit een logisch moment is om met sociale partners hierover in overleg te treden.
- Ondergrens 3: Maximale afwijking van pensioenresultaat in slechtweer scenario berekend vanuit de feitelijke financiële positie: **50%**.
Argumentatie: de situatie dat in een slechtweer scenario slechts alleen de nominale aanspraken kunnen worden nagekomen en geen enkele indexatie kan worden gegeven, wordt door het bestuur als ondergrens beschouwd om met sociale partners in overleg te treden. Hierbij hoort een pensioenresultaat van 53%. Dit pensioenresultaat leidt tot een maximale afwijking van 50%.

De afgesproken ondergrenzen hebben een signaalfunctie. Wanneer bijvoorbeeld onverhoopt de financiële positie verslechtert of wanneer de economische vooruitzichten veranderen, zullen ook het verwachte pensioenresultaat en het pensioenresultaat in slecht weer veranderen. De jaarlijkse haalbaarheidstoets berekent periodiek het verwachte pensioenresultaat en het pensioenresultaat in slecht weer en bekijkt of deze nog boven de afgesproken ondergrenzen liggen. Worden de grenzen overschreden dan geeft dit aanleiding tot overleg tussen bestuur en sociale partners.

In 2018 is de jaarlijkse haalbaarheidstoets uitgevoerd. Hieruit blijkt dat het verwacht pensioenresultaat op fonds-niveau gelijk is aan 103,7% en de afwijking van het verwacht pensioenresultaat in slechtweerscenario gelijk aan 32,1%. Deze uitkomsten laten zien dat de uitgangspunten nog steeds aansluiten bij de oorspronkelijk afgesproken ambities en risico's. De vastgestelde ambitie is nog steeds haalbaar binnen het vastgestelde risico. Er was daarom geen aanleiding om verdere stappen te nemen. Een belangrijke constatering bij deze resultaten

van de haalbaarheidstoets is dat op basis van de beleidsdekkingsgraad op de balansdatum en de ontwikkeling van de actuele dekkingsgraad, het pensioenfonds naar verwachting op de korte termijn niet in staat is om een (volledige) toeslag te verlenen.

De uitkomsten zijn tijdig vóór 29 juni 2018 bij DNB ingediend.

Over de uitkomsten van de haalbaarheidstoets wordt gecommuniceerd richting verschillende stakeholders. De berekeningen uit de haalbaarheidstoets dienen ook ter grondslag voor communicatie op individuele basis naar deelnemers.

2.4.2.7 VPL-overschotten

De zogenaamde 'VPL-Overgangsregeling Ouderdomspensioen voor 55-plussers' was een voorwaardelijke regeling waarmee werknemers extra ouderdomspensioen kunnen krijgen. De regeling was bedoeld om deelnemers in staat te stellen eerder te stoppen met werken. Door de beëindiging van de VPL-regeling in 2016 ontstond een overschot aan VPL-gelden van € 4,7 miljoen. Met goedkeuring van de Belastingdienst is dit overschot in 2018 overgedragen aan Pensioenfonds Meubel zonder heffing van schenkbelasting. Conform de wens van cao-partijen wordt het VPL-overschot aangewend voor de bevordering van duurzame inzetbaarheid en in het bijzonder de verlofregeling, waarmee werknemers vanaf 57 jaar kunnen kiezen voor een vierdaagse werkweek. Vanuit de bestemmingsreserve gevormd uit het VPL-overschot wordt premie betaald zodat een deelnemer die in het kader van de 57+ regeling minder werkt, een zo volledig mogelijk pensioen opbouwt.

2.4.3 Vermogensbeheer

2.4.3.1 Terugblik 2018

Het jaar 2018 was op financieel gebied een wisselend jaar. Door toenemende (geo-)politieke spanningen rond onder andere de Brexit-onderhandelingen en het handelsconflict tussen de VS en China was de volatiliteit op de financiële markten in het begin en aan het einde van het jaar hoog. De 30-jaars swaprente fluctueerde gedurende het jaar binnen een relatief smalle bandbreedte van 1,35%-1,65%.

Aandelenmarkten lieten in het jaar 2018 een negatief rendement zien, waarbij aandelen uit opkomende landen (-10%) een negatiever rendement lieten zien dan aandelen uit ontwikkelde landen (-4%). De Euro daalde in 2018 ten opzichte van de Dollar met ca. 5% naar \$ 1,14.

2.4.3.2 On-site Beleggingsonderzoek DNB

De (verdere) inrichting van de beleggingscyclus was ook in 2018 een belangrijk thema. Hiervoor is voortgeborduurd op het Plan van Aanpak vermogensbeheer 2017. In dit ambitieuze plan zijn veel onderdelen van de invulling en uitbesteding van het beleggingsproces opgenomen, in lijn met een DNB-onderzoek naar de beleggingen en het risicobeheer bij het pensioenfonds. Het fonds heeft in 2017 opvolging gegeven aan de bevindingen van DNB over het beleggingsproces en de beheersing van de risico's in de beleggingscyclus. De implementatie van deze veranderingen liep door in 2018. Eind 2018 heeft het pensioenfonds dit traject binnen de door DNB gestelde deadlines afgerond. Zo zijn diverse onderdelen van het beleggingsbeleid aangepast en

geëvalueerd, waaronder het tegenpartij- en liquiditeitenbeleid. Ook is er veel voortgang geboekt in kwaliteitsverbetering van het beleggingsproces.

Daarnaast was kostenbeheersing in 2018 een belangrijk aandachtspunt. Pensioenfonds Meubel heeft het vermogensbeheer volledig uitbesteed. Het bestuur ziet erop toe dat de kosten die verband houden met het beleggingsbeleid redelijk en proportioneel zijn in relatie tot de omvang en samenstelling van het belegd vermogen en de doelstelling van het fonds. Bij elke wijziging van beleid of invulling wordt de impact op de kosten expliciet bekeken.

2.4.3.3 Transitities

Het jaar 2018 stond in het teken van twee grote transitities binnen de vermogensbeheeropzet. De bewaardiensten zijn in het eerste kwartaal van 2018 overgezet naar BNY Mellon. De dienstverlening van SEI (bewaardiensten) en ITS (beleggingsadministratie) aan Pensioenfonds Meubel is op die gebieden beëindigd. Aansluitend is de renteafdekking ondergebracht in een separaat LDI-mandaat bij co. Met deze overgang is een nadrukkelijke splitsing gemaakt tussen een Matching- en returnportefeuille. Door deze splitsing aan te brengen is het rendement van de totale beleggingsportefeuille toe te wijzen aan de twee doelstellingen:

- Matchingportefeuille: doelstelling van het kunnen nakomen van de nominale pensioenaanspraken;
- Returnportefeuille: doelstelling van het kunnen compenseren van inflatie.

2.4.3.4 Behaalde rendementen

De behaalde rendementen over 2018 zijn in onderstaande tabel opgenomen:

Categorie	Rendement portefeuille	Rendement benchmark
Totaal	-2,17%	-1,17%
Returnportefeuille	-4,69%	-2,47%
• Aandelen	-10,79%	-8,85%
• Vastrentende waarden	-4,80%	-3,61%
• Hypotheken	1,91%	1,91%
• Vastgoed	11,68%	11,68%
Matchingportefeuille*	4,96%	3,98%

2.4.3.5 Nieuw strategische beleggingsbeleid

Om in de toekomst voldoende pensioen te kunnen uitkeren, belegt het pensioenfonds de ingelegde gelden in diverse beleggingscategorieën. Op basis van lange termijn ALM-studies wordt bekeken welk beleggingsbeleid het beste past bij de verplichtingenstructuur, de doelstelling en uitgangspunten van het pensioenfonds. Ieder jaar stelt het pensioenfonds een normportefeuille vast. Uitgangspunten van het beleid zijn onder meer een goede spreiding van risico's, het (deels) afdekken van risico's waar geen rendement van wordt verwacht en voldoende liquiditeit. Daarnaast wil het pensioenfonds alleen beleggen in transparante, niet-complexe beleggingscategorieën.

Besloten is om de strategische normportefeuille te handhaven op die van 2015, omdat dit past bij de uitkomsten van de ALM-studie (zie 2.4.2.5). Het bestaande strategisch beleggingsbeleid kan als optimaal worden gezien. Het bestuur heeft het lange termijn strategisch beleggingsbeleid als volgt vastgesteld:

Strategisch beleggingsbeleid	
Matchingportefeuille	29%
Returnportefeuille	71%
Aandelen (ontwikkelde en opkomende landen)	34%
Vastrentende waarden (credits, EMD en High Yield)	12%
Vastgoed (niet-beursgenoteerd)	10%
Hypotheken	10%
Grondstoffen	5%
Renteafdekking*	55%
Valuta afdekking**	100%

* Op marktrente, dynamische staffel

** Met uitzondering van aandelen Emerging Markets, obligaties Emerging Markets lokale valuta en Pacific

2.4.3.6 Z-score

De Z-score wordt ieder jaar berekend en laat het verschil zien tussen het werkelijke rendement van de portefeuille en het rendement van de benchmark (een vergelijkingsmaatstaf). Een positief getal betekent dat de beleggingen van het pensioenfonds beter hebben geredeneerd dan de markt; bij een negatief getal geldt het omgekeerde. Bij de berekening worden ook de kosten van het vermogensbeheer in de beschouwing opgenomen.

Naast de jaarlijks berekende Z-score wordt een zogenaamde performancetoets gedaan, waarin de Z-scores over een periode van 5 jaren worden berekend. In het Vrijstellingsbesluit Wet Bpf 2000 is opgenomen dat er vrijstelling van de verplichte deelname aan een bedrijfstakpensioenfonds kan worden verleend als de performancetoets lager is dan -1,28 (oude stijl) en 0 (nieuwe stijl). Het feitelijk behaalde rendement van het pensioenfonds wijkt dan behoorlijk negatief af van de benchmark.

De Z-score voor het jaar 2018 bedraagt -0,67 (2017: 0,38).

Voor de vier voorgaande jaren gelden de volgende Z-scores:

2014: 0,53

2015: 0,04

2016: 0,61

2017: 0,38

Op basis van deze Z-scores komt de performancetoets voor 2018 uit op 0,40.

2.4.3.7 Duurzaam beleggen en ondertekenen IMVB-convenant

Algemeen

Duurzaam beleggen is een belangrijk thema voor Pensioenfonds Meubel. Als investeerder kan Pensioenfonds Meubel een belangrijke bijdrage leveren aan duurzame ontwikkeling. Bij het maken van investeringsbeslissingen neemt Pensioenfonds Meubel niet alleen risico- en rendements-factoren mee, maar kijkt het ook naar maatschappelijke effecten door bij elke investeringsbeslissing het aspect duurzaamheid mee te wegen. Hoe Pensioenfonds Meubel dit doet is vastgelegd in het beleid duurzaam beleggen.

Uitgangspunten duurzaam beleggen

Pensioenfonds Meubel voldoet aan wet- en regelgeving en vermijdt te beleggen in bedrijven die controversiële wapens maken, onderhouden of verhandelen. Daarnaast heeft Pensioenfonds Meubel in haar beleid verschillende uitgangspunten vastgelegd. Hierin is onder andere opgenomen dat (inter)nationale verdragen en gedragscodes zoals de Principles for Responsible Investment van de Verenigde Naties (VN Principles), Global Compact van de Verenigde Naties en de 'best practice'-bepalingen van Eumedion het uitgangspunt voor de verantwoorde invulling van het beleggingsbeleid vormen, dat ESG-factoren een integraal onderdeel van het totale beleggingsproces vormen en dat het Pensioenfonds zich ervan bewust is dat extra kosten aan duurzaam beleggen verbonden kunnen zijn.

Doelstelling en speerpunten

Pensioenfonds Meubel heeft de volgende thema's als speerpunten benoemd vanuit de achtergrond als werkgever in de meubelindustrie:

- Bijdragen aan de afschaffing van kinderarbeid;
- Arbeidsnormen.

In 2019 onderzoekt Pensioenfonds Meubel hoe hier invulling aan te geven. Voor 2021 heeft het fonds onder andere ambities vastgesteld ten aanzien van het klimaat, de investering in geselecteerde Sustainable Development Goals en Impact investeringen.

Beleid en implementatie

Het beleid duurzaam beleggen van het fonds wordt momenteel via verschillende instrumenten geïmplementeerd:

- Engagement. Het Pensioenfonds gaat op een constructieve wijze de dialoog aan met ondernemingen die betrokken zijn bij schendingen van fundamentele uitgangspunten op het gebied van milieu, sociaal beleid en governance. Het doel is om verbeteringen door te voeren in de bedrijfsvoering op het gebied van de corporate governance, de maatschappij en het milieu;
- Stemmen. Het Pensioenfonds maakt gebruik van haar stemrecht. Hierbij wordt gekeken naar de context waarin een onderneming opereert en wordt ondernemingen gevraagd hun beleid toe te lichten. Ook bij een tegenstem wordt een uitgebreide toelichting gestuurd over de reden van de tegenstem;
- Uitsluitingen.

Engagement en het wettelijke uitsluitingenbeleid is van toepassing op zowel aandelen als bedrijfsobligaties. Het stembeleid is van toepassing op de beleggingen in aandelen.

In de toekomst zal Pensioenfonds Meubel mogelijk gebruik maken van Insluiten en Impactbeleggingen.

Rapportage

In de rapportages die Pensioenfonds Meubel ontvangt worden de belangrijkste engagement onderwerpen toegelicht per onderneming. Hierin wordt het engagement beleid, de zwaarte van het onderwerp en de

voortgang vermeld. Ieder jaar ontvangt het fonds een uitsluitingenlijst. Pensioenfonds Meubel legt verantwoording af aan haar deelnemers door te rapporteren over het beleid duurzaam beleggen in het jaarverslag. Daarnaast is het beleid, evenals de bijbehorende rapportages beschikbaar via de website.

Ondertekening IMVB-convenant

Het pensioenfonds vindt het belangrijk dat maatschappelijk verantwoord ondernemen wordt beloond en aangemoedigd. Daarom heeft het pensioenfonds in 2018 het IMVB-convenant ondertekend (Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen). De IMVB-afspraken zijn erop gericht om bij te dragen aan het waarborgen van een goed en betaalbaar pensioen, een stabiele economie en een duurzame en veilige wereld. Bij pensioenfondsen heeft het met name betrekking op verantwoord beleggen.

In het convenant is sprake van een aanpak over twee sporen. Het zogenoemde 'Brede Spoor' en het 'Diepe Spoor'. Pensioenfonds Meubel heeft vooralsnog voor het 'Brede spoor' getekend. Hierin maken de pensioenfondsen afspraken over de implementatie van de richtlijnen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en van de Verenigde Naties (UNGP's). De richtlijnen zijn erop gericht om negatieve effecten van een onderneming (of de keten erachter) in kaart te brengen, te prioriteren en te adresseren. Hiertoe worden de richtlijnen opgenomen in het beleid van het pensioenfonds, in de uitbesteding aan externe dienstverleners en in de monitoring en rapportage van de pensioenfondsen daarover.

Toekomstige ontwikkelingen

De opvattingen van pensioendeelnemers - en van de maatschappij waarvan deelnemers onderdeel zijn - over wat 'verantwoord' is, zijn niet statisch. Dit zorgt ervoor dat het beleid in ontwikkeling is en kan veranderen. Met de ondertekening van het IMVB-convenant zal dit beleid verder worden aangescherpt op basis van best practices uit de sector.

2.4.3.8 Prudent Person

Met de invoering van het nieuwe FTK per 2015 is expliciet in de regelgeving opgenomen dat het pensioenfonds onderbouwt dat het strategisch beleggingsbeleid en het beleggingsplan passen binnen de prudent person regels. Dat Pensioenfonds Meubel hiermee compliant is, blijkt onder meer uit de volgende punten:

- Het fonds kent een duidelijke organisatiestructuur met betrekking tot het beleggingsbeleid en de besluitvorming hierover;
- Er is een balans tussen de omvang, aard en complexiteit van de beleggingsportefeuille enerzijds en de aanwezige kennis, ervaring en het risicobeheer anderzijds. Op dit punt heeft regelmatig onderzoek plaatsgevonden, onder andere in ALM-studies, portefeuilleconstructiestudies en evaluatie. Daarnaast komt dit tot uitdrukking in de risicohouding van het fonds. In 2018 werd een nieuwe ALM studie uitgevoerd.
- Het fonds stelt voor de langere termijn een strategisch beleggingsbeleid vast, dat in ieder geval een beschrijving bevat van de beleggingsdoelstelling, de samenstelling van de beoogde beleggingsportefeuille en bandbreedtes;
- Het fonds vertaalt het strategisch beleggingsbeleid naar een beleggingsplan waarin een gedetailleerde omschrijving van het beleggingsbeleid wordt gegeven;
- Het fonds stelt een beleggingscyclus vast op grond waarvan het strategisch beleggingsbeleid, het beleggingsplan en de uitvoering periodiek worden geëvalueerd en opnieuw wordt beoordeeld.

De onderbouwing voor het voldoen aan de wettelijke vereisten hierover is te vinden in de ABTN.

2.4.3.9 Risicoparagraaf vermogensbeheer

Naast het reguliere integrale risicomanagement is er ook sprake van extra aandacht voor het beleggingsproces. Met betrekking tot de beheersing van de beleggingsrisico's bevatten de door het pensioenfonds opgestelde beleggingsrichtlijnen onder meer bepalingen voor (deze zijn mandaat en vermogensbeheerder specifiek):

- De minimum en maximum allocatie voor de verschillende beleggingscategorieën, regio's en debiteuren (voor zover relevant);
- De index c.q. indices die dienen als benchmark alsmede performancedoelstellingen;
- De maximale tracking errors die de fondsen mogen hanteren;
- De maximale afwijking in duration voor vastrentende waarden ten opzichte van de benchmark.

De beleggingsresultaten worden frequent door de vermogensbeheerders gerapporteerd en geanalyseerd. Dit betekent dat in ieder geval elk kwartaal een rapportage wordt opgesteld. Verder ontvangt het bestuur maandelijks informatie van de vermogensadministratie.

In de rapportage van de vermogensbeheerder wordt aangegeven of en op welke wijze is voldaan aan de vooraf vastgestelde risicolimieten, waaronder minimum en maximum allocatie van de beleggingscategorieën en valuta's. Tevens wordt de performance van de fiduciair manager en de vermogensbeheerders vergeleken met de vooraf vastgestelde benchmarks. De fiduciair manager en de vermogensbeheerder leveren hierbij tevens een attributieanalyse. Door middel van deze analyse kan de bijdrage van diverse beleidsbeslissingen aan de performanceverschillen met de benchmark worden toegewezen.

Inflatieafdekking

Het bestuur heeft aandacht voor de gevolgen van inflatie op de aanspraken van deelnemers. In de portefeuille van Pensioenfonds Meubel zitten bewust beleggingscategorieën die een bepaalde mate van inflatiebescherming bieden. Dit zijn met name vastgoed en grondstoffen. Inflatiebescherming heeft de aandacht van het fonds, al heeft het zoveel mogelijk veiligstellen van de nominale aanspraken van deelnemers momenteel de grootste prioriteit.

In 2017 is het beleid omtrent inflatie-afdekking herzien; dit heeft geleid tot het afschaffen van de inflatie afdekking per 1/1/2018. De posities zijn over 2018 afgebouwd.

Renterisico

Het renterisico wordt veroorzaakt door de verschillen in gevoeligheid voor renteontwikkelingen van de obligaties en leningen op schuldbekentenis enerzijds en de (nominale) verplichtingen anderzijds. Het structurele renterisico wordt beheerst binnen het ALM-proces. Voor de beheersing van het renterisico wordt gebruik gemaakt van (langlopende) obligaties en renteswaps. Vanaf 2016 hanteert het pensioenfonds een dynamisch rente-afdeckingsbeleid. Bij een lagere rente wordt minder renterisico afgedekt en bij een hoge rente wordt meer renterisico afgedekt. Ultimo 2018 bedroeg de strategische mate van afdekking van het renterisico 55% in een marktwaarde omgeving.

Liquiditeitsrisico's

Het op enig moment ontbreken van voldoende liquiditeit om bijvoorbeeld onderpand te kunnen stellen voor de renteswaps of om aan capital calls te voldoen, is een groot risico voor pensioenfondsen. Daarom is in de kwartaalrapportage een analyse opgenomen over de liquiditeitsbehoefte van het fonds. Verder wordt qua beleggingscategorieën de illiquiditeit beperkt tot vastgoed en hypotheek, samen 20% van de portefeuille. Deze categorieën bieden een goed verwacht rendement en werken diversifiërend ten opzichte van de andere onderdelen.

Marktrisico

Marktrisico is het risico dat de waarde van de zakelijke waarden (voornamelijk aandelen, commodities, en vastgoed) verandert door veranderingen in de marktprijzen van deze waarden. Het structurele marktrisico wordt eveneens beheerst binnen het ALM-proces. Daarin wordt een zodanige beleggingsmix vastgesteld dat het marktrisico acceptabel is. De feitelijke beleggingsmix mag binnen vastgestelde bandbreedtes afwijken van de strategische beleggingsmix uit de ALM.

Voor de beheersing van het marktrisico in samenhang met het renterisico wordt gebruik gemaakt van actieve weging van diverse beleggingscategorieën en derivaten.

Valutarisico

Valutarisico is het risico dat de waarde van de beleggingen wijzigt door veranderingen in valutakoersen. Het bestuur is van mening dat op lange termijn vreemde valuta geen rendement genereren. Vreemde valuta geven enige diversificatie in een beleggingsportefeuille, maar het bestuur acht de korte termijn volatiliteit van vreemde valuta te hoog en vindt het van belang om grote koersschommelingen van de beleggingen door veranderingen in de koersen van vreemde valuta te voorkomen. Daarom worden de wisselkoersrisico's geheel afgedekt, met uitzondering van de valuta waar dit niet efficiënt voor mogelijk is (valuta van opkomende landen). Het valuta-afdeckingsbeleid is tevens in de benchmarks van de betreffende beleggingen verwerkt. De valutarisico's worden binnen de aandelen en obligatie beleggingsfondsen afgedekt met behulp van valutaderivaten, voornamelijk valuta termijncontracten.

Kredietrisico

Dit risico hangt samen met de beleggingen in verhandelbaar schuldpapier en met tegenpartijen. Kredietrisico op verhandelbaar schuldpapier wordt beschouwd als prijsrisico. De uitgangspunten voor de beheersing van deze vorm van kredietrisico is vastgelegd in het beleggingsplan. Daarnaast zijn er binnen de beleggingsfondsen waarin belegd wordt richtlijnen opgesteld over de maximale beleggingen per kredietklasse.

Tegenpartijrisico

Het tegenpartijrisico voor derivaten transacties wordt beheerst door een zorgvuldige selectie, screening en monitoring van tegenpartijen. Tegenpartijen dienen minimaal een investment grade rating te hebben. In de ISDA contracten met tegenpartijen zijn clausules opgenomen om het contract te kunnen beëindigen in geval van een verlaging van de kredietwaardigheid van een tegenpartij. In geval van claims op tegenpartijen wordt het kredietrisico geminimaliseerd door het opvragen van zekerheidstellingen in de vorm van liquide middelen of liquide, kredietwaardige staatsobligaties.

Concentratierisico

Concentratierisico houdt verband met het concentreren van bijvoorbeeld beleggingen in één beleggingscategorie. Het meest aansprekende voorbeeld hier is dat het totale vermogen in één aandeel wordt belegd. Een belangrijke aanname in het standaardmodel is dat de scenario's uitgaan van goed gediversifieerde portefeuilles van zowel beschikbare activa als voorzienbare verplichtingen.

De beleggingsportefeuille kent een goede spreiding over beleggingscategorieën (aandelen, obligaties, vastgoed, hypotheek en grondstoffen). Binnen de beleggingscategorieën is er spreiding naar regio's en subcategorieën. Per subcategorie worden er portefeuilles samengesteld. Deze portefeuilles bestaan uit effecten van de betreffende beleggingscategorie en kennen een uitstekende spreiding over titels, sectoren etc. Om het concentratierisico te minimaliseren zijn er binnen de beleggingsfondsen waarin belegd wordt richtlijnen opgesteld voor maximale afwijkingen van de benchmark per sector/subcategorie en maximale omvang van beleggingen in één emittent. Gezien het beleid om concentratierisico te beperken achten wij dit risico zeer laag

en wordt in het standaardmodel dit risico op dit moment gelijk aan nul verondersteld. Voor het fonds geldt dat voor de beleggingen exclusief vastgoed en hypotheek SEI is aangesteld als vermogensbeheerder, waarbij de feitelijke beleggingen gespreid zijn over meerdere speciaal hiervoor geselecteerde vermogensbeheerders. Vandaar dat ook voor deze vorm van concentratierisico kan worden geconcludeerd dat dit risico als beperkt mag worden gekwalificeerd en binnen het standaardmodel op nul kan worden gesteld.

Operationeel risico

Operationeel risico betreft het risico dat ontstaat als gevolg van het falen of tekortschieten van interne processen, menselijke en technische tekortkomingen en onverwachte externe gebeurtenissen.

Voor het fonds geldt dat de complete uitvoering van de pensioenregeling is uitbesteed. De partijen waaraan het fonds onderdelen van de uitvoering van de pensioenregeling heeft uitbesteed beschikken allen over een ISAE 3402 verklaring met betrekking tot de beheersing van hun processen. Hiermee zijn voldoende waarborgen aanwezig om het operationeel risico als beperkt te mogen kwalificeren. Vandaar dat ook dit risico binnen het standaardmodel op nul kan worden gesteld.

Liquiditeitsrisico

Aangezien de som van premies, directe beleggingsopbrengsten en aflossingen van beleggingen in vastrentende waarden de som van uitkeringen en kosten verre te boven gaat, is de kans op een liquiditeitstekort op korte termijn beperkt, temeer daar ook altijd de mogelijkheid bestaat beursgenoteerde beleggingen te verkopen. Omdat in het kader van de renteaftdekking op enig moment de verplichting kan ontstaan om grote sommen collateral te storten, wordt in de vastrentende portefeuille een deel discretionair beheerd. In dit deel zitten hoogwaardige staatsobligaties die snel liquide kunnen worden gemaakt. Ruim de helft van de portefeuille bestaat uit beleggingen met een hoge of zeer hoge liquiditeit. Van de beleggingen met een zeer hoge liquiditeit kan gesteld worden dat deze onder normale marktomstandigheden binnen één dag verkocht kunnen worden. Analyse heeft aangetoond dat zelfs onder moeilijke marktomstandigheden (zoals november 2008) 90% van deze beleggingen binnen één dag is te verkopen.

Strategisch risico / solvabiliteitsrisico

Dit is het risico dat de ontwikkeling van het vermogen (in de vorm van beleggingen en premies) niet optimaal aansluit op de ontwikkeling van de verplichtingen, waardoor de beoogde pensioenkwaliteit en de beoogde financieringsdoelstelling niet kunnen worden gehaald. Er is een aantal beleidsinstrumenten waarmee de financiële positie kan worden bijgestuurd. Deze beleidsinstrumenten zijn de inhoud van de pensioenregeling, het toeslagbeleid, het premiebeleid, het beleggingsbeleid en het liabilitymanagement-beleid. Met ALM (Asset Liability Management) wordt samenhang aangebracht tussen deze beleidsinstrumenten.

Relatieve marktrisico

Dit is het risico dat de vermogensbeheerders bij de uitvoering van het actieve beleggingsbeleid afwijken van het vastgestelde ALM-beleid. Hiertoe zijn als onderdeel van de jaarlijkse beleggingsmandaten marges gedefinieerd die elk kwartaal worden gemonitord.

Risico van actief beheer

Het pensioenfonds kiest voor actief beheer wanneer er gegronde redenen zijn om daar een meerwaarde van te verwachten. Waar dat niet het geval is, wordt voor een passieve oplossing gekozen. Vandaar dat voor die delen van de portefeuille waarbij sprake is van actief beheer in aanvulling op het standaardmodel van DNB een aanvullende buffer wordt aangehouden.

2.4.4 Risicobeheer

2.4.4.1 Risicoparagraaf

Integraal risicomanagement

De wijze waarop het bestuur om gaat met integraal risicomanagement, het risicoraamwerk en de wijze waarop risicomanagement deel uitmaakt van het besturen van het pensioenfonds is vastgelegd in het beleidsdocument integraal risicomanagement. Een samenvatting van dit beleid is vastgelegd in de ABTN van het pensioenfonds.

Doelstelling en risicobereidheid

Het pensioenfonds heeft financiële doelstellingen en niet-financiële doelstellingen. De financiële doelstellingen zijn gericht op het waarborgen van de opbouw van de pensioenaanspraken, koopkracht, kansen op korting en stabiliteit van de premie. De niet-financiële doelstellingen zijn vormgegeven vanuit de missie, visie en strategie van Pensioenfonds Meubel.

Daarbij heeft het pensioenfonds een risicohouding vastgesteld. De financiële risicobereidheid is vastgesteld conform de vereisten uit artikel 102 van de Pensioenwet. Deze risicohouding voldoet aan de prudent person regel en wordt uitgedrukt in maatstaven voor zowel de korte als de lange termijn. Om dit te concretiseren hanteert het pensioenfonds maatstaven als maximaal niveau en volatiliteit voor een premiestijging, de realisatie van toeslagen, de ontwikkeling van de dekkingsgraad en het niveau van mogelijke kortingen. De niet-financiële risicohouding is als volgt gedefinieerd:

Tevredenheid:

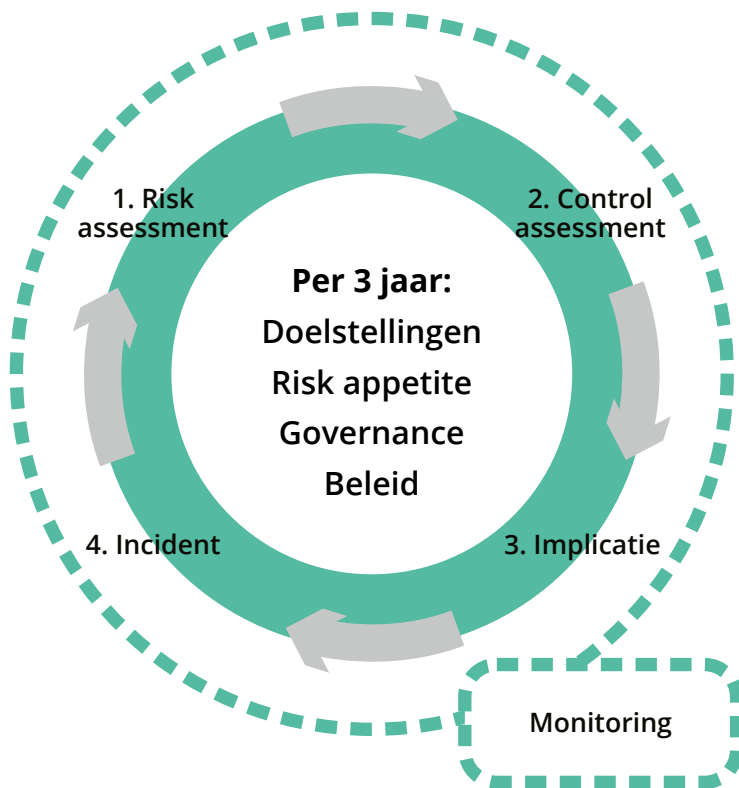
- Het pensioenfonds is niet bereid risico's te lopen, die een behoorlijke daling van de tevredenheid tot gevolg hebben;
- Het pensioenfonds is niet bereid risico's te lopen, die kostenverhogend werken.

Reputatie:

- Het pensioenfonds accepteert alleen risico's die transparant zijn voor het bestuur, in voldoende mate beheerst kunnen worden én uitlegbaar zijn richting stakeholders en toetsbaar aan maatschappelijke ontwikkelingen;
- Het pensioenfonds accepteert in beperkte mate risico's met betrekking tot het niet kunnen voldoen aan de wet- en regelgeving en gemaakte afspraken in de uitbestedingsovereenkomsten tussen fonds en de uitbestedingspartners.

Het raamwerk van het risicomanagement

Het raamwerk van het risicomanagement van het pensioenfonds is gebaseerd op een cyclus van het integraal risicomanagement en ziet er als volgt uit:

Het raamwerk bestaat uit de volgende cycli:

1. Eens per drie jaar worden de strategische doelstellingen van het pensioenfonds, de overall risicobereidheid op basis van de context van het pensioenfonds en de risk governance herijkt en vastgelegd in het beleidsdocument. Herijking vindt tevens plaats bij ingrijpende wijzigingen (verplichtstelling, fusie, wijziging wet- en regelgeving).
2. Jaarlijkse vindt een risk assessment plaats. Dit leidt tot de identificatie van risico's, beoordeling van risico's en een prioritering van risico's waar het bestuur mee aan de slag gaat. De laatste risk assessment dateert van 5 september 2018.
3. Naast het risk assessment vindt een beoordeling plaats van de effectiviteit van de beheersmaatregelen (control assessment).
4. Gedurende het jaar kunnen er beleidsvoorstellen worden gedaan aan het bestuur. Elk beleidsvoorstel zal worden voorzien van een paragraaf van risico-implicaties (3). Daarnaast kunnen zich incidenten voordoen. Beiden kunnen resulteren in aanpassing van het beleid.
5. Tenslotte vindt gedurende het jaar monitoring van de ontwikkelingen van de risico's en de beheersing plaats door middel van risicorapportages. Dit is de buitenste schil van het integraal risicomanagement model.

De risico's en de beheersing daarvan worden inzichtelijk gemaakt door de implementatie van een risico-beheersingsmodel, waarin de risico's zijn opgenomen in de tool 'RisikoMaat'. De tool is een dienstverlening van Achmea Pensioen Services.

Risk assessment

Tijdens het risk assessment bekijkt het bestuur alle risico's in onderlinge samenhang. In het risk assessment worden risico's geïdentificeerd en ingeschat op basis van waarschijnlijkheid en impact. Op basis van de uitkomsten worden de risico's geprioriteerd. Het risk assessment heeft als doel om inzicht te krijgen in de risico's, risicobereidheid per risico te herijken en de risicostrategie te bepalen.

Ontwikkelingen in het systeem van risicomanagement

Hieronder volgen de belangrijkste thema's in 2018:

- 2.4.4.2: AVG;
- 2.4.4.3: Aanstellen Functionaris Gegevensbescherming;
- 2.4.4.4: IORP II: Inrichten risk en control framework;
- 2.4.4.5: Aanstellen onafhankelijke risicomanager;
- 2.4.4.6: Strategische risico's 2018;
- 2.4.4.7: Overzicht risico's 2018 vanuit jaarlijkse risk assessment;
- 2.4.4.8: IT-risico's; en
- 2.4.4.9: SIRA.

2.4.4.2 AVG

In 2018 heeft het pensioenfonds de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) geïmplementeerd. De privacywet richt zich op de omgang met persoonsgegevens van deelnemers. In een eerste stap heeft het pensioenfonds daarom in kaart gebracht waar persoonsgegevens namens het pensioenfonds worden verwerkt. De fondsdocumenten en overeenkomsten zijn aangepast aan de wetgeving. Daarnaast heeft het pensioenfonds een privacy statement, een procesafhandeling klachten met betrekking tot privacy en een procedure en een register datalekken en een verwerkingsregister opgesteld.

2.4.4.3 Aanstellen Functionaris Gegevensbescherming

Vanuit de implementatie van de AVG, heeft het pensioenfonds ervoor gekozen een Functionaris Gegevensbescherming aan te stellen. De Functionaris Gegevensbescherming heeft de volgende taken:

- Informeren en adviseren van het bestuur en de verwerkers die namens het pensioenfonds persoonsgegevens verwerken over hun verplichtingen uit hoofde van de Wbp/AVG en andere EU wet- en regelgeving en nationale bepalingen omtrent gegevensbescherming;
- Toezien op naleving van Wbp/AVG, en andere EU wet- en regelgeving en nationale bepalingen omtrent gegevensbescherming;
- Toezien op naleving van het beleid of de verwerker met betrekking tot de bescherming van persoonsgegevens;
- Toezien op toewijzing van verantwoordelijkheden, bewustmaking en opleiding van het bij de verwerking betrokken personeel en de betreffende audits;
- Geven van advies met betrekking tot de Privacy Impact Assessment (PIA) en het toezien of de uitvoering daarvan in overeenstemming is met de AVG;
- Samenwerken met de Autoriteit Persoonsgegevens;
- Optreden als contactpunt voor de Autoriteit Persoonsgegevens.

Het pensioenfonds heeft een selectietraject voor de Functionaris Gegevensbescherming doorlopen en hierbij is Montae geselecteerd. Een van de overwegingen die hierbij is gehanteerd is het feit dat Montae een propositie

aanbiedt in de vorm van een collectief voorstel. Zodra meerdere pensioenfondsen met dezelfde pensioen-administrateur aansluiten bij Montae voor de functie van Functionaris Gegevensbescherming, treedt een kortingsstaffel in werking voor het pensioenfonds. Inmiddels hebben drie pensioenfondsen zich aangesloten bij dit voorstel.

2.4.4.4 IORP II: Inrichten risk en control framework

Pensioenfonds Meubel was wettelijk verplicht zich voor te bereiden op de inwerkingtreding van IORP II per 13 januari 2019. De IORP II-richtlijn is een Europese richtlijn voor pensioenfondsen. De zaken die in deze richtlijn zijn geregeld, zijn omgezet in nationale wetgeving. De belangrijkste onderwerpen zijn:

- Governance: inrichting van onafhankelijke 'sleutelfuncties' voor risicomanagement, interne audit en actuariaat;
- Elke drie jaar een eigen-risicobeoordeling (ERB) uitvoeren en indienen bij DNB; en
- Tenslotte zijn er aangescherpte eisen op het gebied van ESG-beleid, beloningsbeleid en communicatie.

Bij de inrichting van de nieuwe functies heeft het pensioenfonds rekening gehouden met het uitgangspunt van de toezichthouder om sleutelfuncties niet te vermengen met bestaande toezichtfuncties. De sleutelfunctie risicobeheer zal worden ingevuld door een uitvoerend bestuurder. De huidige waarmede actuaris zal de actuariële sleutelfunctie invullen. Voor de sleutelfunctie interne audit heeft het pensioenfonds een vacature en totdat het pensioenfonds iemand heeft aangesteld neemt een uitvoerend bestuurslid deze functie tijdelijk waar. Daarnaast heeft het pensioenfonds een kader opgesteld voor het ERB-beleid. Het pensioenfonds is inmiddels gestart met de formele vastlegging van de nieuwe organisatiestructuur. Een van de onderdelen hiervan is de aanmelding van de sleutelfuncties bij DNB. De overige implementatiewerkzaamheden lopen door tot in het eerste kwartaal in 2019.

2.4.4.5 Aanstellen onafhankelijk risicomanager

In 2017 heeft het pensioenfonds de invoering van de herziening van de IORP II-richtlijn uitvoerig besproken. Dit heeft geleid tot een aanpassing van het governancemodel voor risicomanagement vanuit het Three Lines of Defence model. Aan de hand van dit model en een vastgesteld functieprofiel voor de tweedelijns risicomanager heeft het pensioenfonds na een selectietraject PwC per 1 juli 2018 aangesteld als onafhankelijk risicomanager. Uitgangspunt voor de invulling van de werkzaamheden door de onafhankelijk risicomanager is:

- Eerste lijn: is verantwoordelijk voor (de uitvoering van) het risicobeleid;
- Tweede lijn:
  - Toetsing van de eerste lijn;
  - Strategische werkzaamheden worden uitgevoerd in de eerste lijn. De expertise van de tweede lijn kan worden benut voor operationele activiteiten in de eerste lijn. NB de tweede lijn kan geen advies uitbrengen aan de eerste lijn.

Per 1 juli 2018 opereert het pensioenfonds aan de hand van dit model, waarbij het risicobeleid zowel financiële als niet-financiële risico's betreft. In gezamenlijk overleg tussen de uitvoerend bestuursleden, de risicomanager en het bestuursbureau wordt vastgesteld voor welke onderdelen een onafhankelijk oordeel van de risicomanager benodigd is. Het onafhankelijk oordeel gaat in op zowel de inhoud als op het gevolgde proces voor strategische beleidsvoorstellen en rapportages aan de hand van een risico-opinie..

Diverse activiteiten zijn met de onafhankelijk risicomanager in de tweede helft van 2018 doorlopen, waaronder:

- Tweedelijns risicomanagement overleggen met de risicomanagementorganisaties van de uitbestedingspartijen Cardano en Centric;
- Opstellen van een onafhankelijke risico-opinie op het voorgestelde beleid Duurzaam beleggen; en
- Faciliteren en challengen van diverse inhoudelijke risicomanagementsessies zoals de jaarlijkse risicoanalyse, de actualisatie van de Systematische Integriteits Risicoanalyse (SIRA), discussies over de effecten van IORP II en de IT-risicoanalyse.

2.4.4.6 Strategische risico's 2018

In januari 2018 heeft het bestuur op de themadag een waardering gegeven aan de risico's uit het normenkader van DNB. Dit heeft geleid tot de vaststelling van de volgende top-3 van strategische risico's:

1. Financiële afhankelijkheid sponsor;
2. Toekomstvastheid huidige regeling;
3. Draagvlak werkgever (huidige regeling).

De financiële afhankelijkheid en draagvlak van de werkgever worden sterk beïnvloed door de branche die erg conjunctuur gevoelig is en met name bestaat uit kleinere werkgevers. Het pensioenfonds volgt de ontwikkeling van het deelnemersbestand. Voor wat betreft de toekomstvastheid van de pensioenregeling is het pensioenfonds van mening dat de risico's met name uitvoeringstechnisch zijn. Deze strategische risico's hebben een plek in het meerjarenbeleidsplan van het pensioenfonds.

2.4.4.7 Overzicht risico's 2018 vanuit jaarlijkse risk assessment

In het volgende overzicht worden de relevante ontwikkelingen in risico's over 2018 beschreven. Dit jaar is expliciet rekening gehouden met de risicobereidheid. Voor de netto-risico's is aangegeven of dit geaccepteerd wordt. Indien het risico niet wordt geaccepteerd zijn aanvullende beheersmaatregelen vastgesteld. In het hoofdstuk 'Vermogensbeheer' worden de financiële risico's nader toegelicht.

	Relevante ontwikkeling risico over 2018	Toelichting	Aanvullende maatregel
Renterisico	Het bestuur accepteert een relatief hoog netto-renterisico.	Tegenover dit netto-risico staat een mogelijk rendement en een potentiële stijging van de dekkingsgraad tegenover.	N.v.t.
Valutarisico	Het bestuur schat de kans van dit risico hoger in ten opzichte van voorgaande analyses.	Valutaontwikkelingen worden voor wat betreft voorspelbaarheid gelijk ingeschat met renteontwikkelingen.	Nee. Het risico van de Brexit en daarmee samenhangende valuta-risico van de Britse pond is reeds afgedekt.
Actief beheer risico	Dit risico is lager geworden, maar het pensioenfonds accepteert het risico nog niet.	De portefeuille is meer passief ingericht.	Ja, het passief invullen van de portefeuille zal verder worden doorgevoerd.

	Relevante ontwikkeling risico over 2018	Toelichting	Aanvullende maatregel
Liquiditeitsrisico	Dit risico wordt dit jaar lager ingeschat.	Eerder was regelgeving (EMIR) een reden om dit risico hoog in te schatten.	Nee, met de nieuwe vermogensbeheerder en een liquiditeitenbeleid wordt dit risico voldoende beheerst.
Premiemarge	De netto-kans van dit risico is verlaagd.	Eens in de vijf jaar is er een discussie over de veronderstellingen voor de premie. Tussentijds is de invloed hierop beperkt.	Ja, periodiek zullen veronderstellingen worden geëvalueerd. De premiesystematiek is belangrijk bij het vaststellen van de nieuwe premie.
Bedrijfstakingrisico	Dit risico is lager geworden.	Het gaat momenteel goed in de sector.	Ja, strategische acties worden uitgevoerd, waaronder nastreven van consolidatie wat het pensioenfonds meer stabiel maakt.
Pensioensector	De impact van dit risico is lager geworden.	Het Pensioenfonds heeft mediatrainingen gevolgd en heeft een beleid voor omgang met de pers.	N.v.t.
Geschiktheidsrisico	Het bruto-risico wordt nu lager ingeschat.	Inmiddels is voldoende bestuurlijke bezetting geen discussiepunt voor het Pensioenfonds.	N.v.t.
Beschikbaarheidsrisico	Het netto-risico wordt lager ingeschat, maar dit is nog steeds hoger dan het gewenste risico.	Het gaat hier met name om de beschikbaarheid van tijd.	Ja, draagvlak moet binnen de fondsorganen gecreëerd worden om voldoende beschikbaarheid te borgen.
Informatierisico	Het gewenste risico is lager dan het netto-risico.	Nog niet alle rapportages met nieuwe uitbestedingspartijen zijn beschikbaar.	Ja, extra aandacht is benodigd voor de implementatie van rapportages door nieuwe uitbestedingspartijen.
Verandervermogenrisico	Het netto-risico is lager geworden.	Dit zit met name in de nieuwe uitbestedingspartijen, waarmee het Pensioenfonds meer flexibel is geworden.	Ja, om ook het verandervermogen van het bestuur verder te verbeteren zijn acties vastgesteld vanuit het bestuursmodel en het meerjarenplan.

	Relevante ontwikkeling risico over 2018	Toelichting	Aanvullende maatregel
Uitbestedingsrisico bestuursondersteuning	Deze specifieke risico-categorie is nieuw ten opzichte van vorig jaar . De gewenste impact is op basis van ervaringen laag.	Het betreft het archief van het Pensioenfonds. Alles moet traceerbaar zijn.	Bekeken wordt of een nader onderzoek naar archivering opportuun is.
IT-strategie en beleid en IT-beveiligingsrisico	Het gewenste risico is lager dan het huidige netto-risico.	Het Pensioenfonds implementeert momenteel het beleid.	Nee, dit betreft bestaande beheersmaatregelen.
Witwassenrisico en terrorismefinanciering en sanctiewetgeving	De bruto-kans wordt hoger ingeschat.	Dit is ingegeven vanuit wat er nu in de markt gebeurt.	N.v.t. (inschatting netto-risico is ongewijzigd)
Handhavingsrisico	Dit is een nieuw risico.	Het Pensioenfonds heeft een handhavingsbeleid.	N.v.t.

Op basis van het risk assessment van september 2018 zijn de grootste risico's voor het pensioenfonds:

- Renterisico (hoog);
- Prijsvolatiliteit risico (hoog); en
- IT-strategie en beleid risico (medium).

Ten opzichte van het risk assessment 2017 zijn het toezicht-, operationeel, uitbestedingsrisico pensioenbeheer en toeslagrisico niet meer als hoog ingeschat.

Naast het jaarlijkse risk assessment heeft het pensioenfonds verdiepende risicoanalyses uitgewerkt voor de onderwerpen IT- en integriteitsrisico (SIRA).

2.4.4.8 IT-risico's

In 2018 is gestart met de implementatie van het IT-beleid. Hiervoor is een zogenaamde 'deep dive IT-risico analyse' uitgevoerd. De risicoanalyse is de start van de implementatie van het IT-beleid. Bij de voorbereiding van de risicoanalyse is vastgesteld dat het pensioenfonds haar activiteiten grotendeels heeft uitbesteed. Hierbij moet het pensioenfonds in control zijn, maar er mag een stukje vertrouwen in de zorgvuldig geselecteerde uitbestedingspartners zijn. Onderscheid moet worden gemaakt naar 'responsibility and accountability'. Vanuit een risico gebaseerde aanpak zijn in de IT- risicoanalyse de uitbestedingspartijen Centric, Bridgevest, BNY Mellon en Cardano voor wat betreft de integriteit van data meegenomen. In de vervolgstap worden SLA-afspraken en KPI's met de te monitoren uitbestedingspartijen afgestemd.

Onderdeel van het IT-risico is het cyberrisico. Cyberrisico onderscheidt zich van andere IT-risico's doordat er sprake is van kwaadwillende externe partijen die zich richten op het stelen, verstoren of wijzigen van (klant)data in IT-systemen. Met de toegenomen digitalisering is cyberrisico een groeiend IT-risico. In het IT-beleid heeft Pensioenfonds Meubel hiervoor maatregelen vastgesteld.

2.4.4.9 SIRA

In het vierde kwartaal heeft het pensioenfonds de bestaande SIRA van het pensioenfonds geactualiseerd. Ten opzichte van de bestaande SIRA is in 2018 de risicobereidheid toegevoegd. Per risico is vastgesteld of het netto-risico acceptabel is (is het netto-risico gelijk aan het gewenste risico)? Indien het netto-risico hoger is dan het gewenste risico, dan is vastgesteld welke beheersmaatregelen of aanvullende acties nog nodig zijn.

2.4.5 Governance en compliance

2.4.5.1 Implementatie verfijning bestuursmodel

Pensioenfonds Meubel (het fonds) heeft per 1 juli 2014 een omgekeerd gemengd model met een onafhankelijke voorzitter. In een omgekeerd gemengd model maakt het intern toezicht integraal onderdeel uit van het algemeen bestuur van het fonds. De niet-uitvoerend bestuurders (NUB'ers) besturen en houden toezicht. Zij staan de uitvoerend bestuurders (UB'ers) bovendien met raad bij en fungeren in die zin ook als klankbord. Begin 2017 heeft het pensioenfonds vrijwillig deelgenomen aan een onderzoek van DNB naar de inrichting en effectiviteit van dit bestuursmodel. Zoals vermeld onder 2.3.5 stond 2018 zodoende onder meer in het teken van een verfijning van het omgekeerd gemengd model.

In lijn met de aanbevelingen van DNB is nu sprake van een beter onderscheid tussen de rollen, taken en verantwoordelijkheden van een UB'er en die van een NUB'er. Concreet betekent dit dat de NUB'ers op basis van een eigen toezichtplan scherper toezicht houden op de uitvoering van de jaarplannen door de UB'ers. In 2018 is hierbij besloten tot ruimhartige mandatering. Dit houdt in dat het algemeen bestuur de UB'ers voor hun portefeuilles mandateert om alle noodzakelijke acties te ondernemen voor het uitvoeren van de door het algemeen bestuur goedgekeurde jaarplannen. Het algemeen bestuur blijft hierbij eindverantwoordelijk.

In het toezichtverslag van de NUB'ers (zie hoofdstuk 4) wordt hier nader op ingegaan.

Ook zijn de rollen, taken en verantwoordelijkheden van de verschillende fondsorganen aangescherpt en vastgelegd, waaronder het Three Lines of Defence model. Zie hiervoor 2.4.4.4 en 3.1 'Organisatie'.

2.4.5.2 Nieuwe compliance officer

Op basis van een zorgvuldig selectieproces is in HVG Law LLP per 1 januari 2018 een nieuwe compliance officer gevonden die de beste prijs/kwaliteitverhouding bood in vergelijking met andere partijen. Gedurende 2018 heeft de compliance officer diverse fondsdocumenten opgesteld en geactualiseerd, waaronder een compliance charter voor Pensioenfonds Meubel.

2.4.5.3 Verkiezingen VO

De zittingstermijn van vier leden namens pensioengerechtigden liep per 1 juli 2018 af. Pensioenfonds Meubel moest om die reden voor de betreffende zetels in het verantwoordingsorgaan verkiezingen organiseren. Hiervoor werd een Verkiezingscommissie ingesteld met leden van het bestuur en het verantwoordingsorgaan. Op de kandidatenlijst prijkten in juni 2018 zeven personen. Het grotendeels digitale stemproces onder begeleiding

van Bridgevest verliep soepel en leverde opnieuw vier leden namens pensioengerechtigden op voor een nieuwe zittingstermijn per 1 juli 2018. Wie dit zijn leest u in 3.6.

Pensioenfonds Meubel is blij dat zij zich met hun kennis en ervaring willen inzetten voor het pensioenfonds, de deelnemers en de gepensioneerden. Ook danken wij alle kandidaten hartelijk voor hun deelname aan deze verkiezingen.

De VO-verkiezingen leverden bovendien 1.225 nieuwe e-mailadressen op, waardoor wij steeds meer pensioengerechtigden digitaal kunnen bereiken. Dit komt zowel onze dienstverlening als het milieu ten goede. Ook betekent dit een kostenbesparing voor Pensioenfonds Meubel.

2.4.5.4 Overige

Het bestuur van Pensioenfonds Meubel heeft in 2018 een collectieve zelfevaluatie uitgevoerd. Dit heeft geleid tot enkele verbeterpunten in de toepassing van het omgekeerd gemengd model. Ook zijn individuele voortgangsgesprekken gevoerd met de voorzitter. Daarnaast is het Geschiktheidsbeleid 2018-2021 vastgesteld om de expertise en geschiktheid van leden van de verschillende fondsorganen te bevorderen. In dit kader zijn ook enkele educatie- en themasessies voor het bestuur georganiseerd, onder meer over strategische risico's en ALM (januari 2018), beleggingen (april 2018) en intern toezicht (november 2018, inclusief aanwezigheid van de auditcommissie).

2.5 Wat heeft dit gekost?

2.5.1 Kosten uitvoering pensioenbeheer (x € 1.000)

Het fonds maakt voor het uitvoeren van de pensioenregeling diverse kosten. Globaal kunnen deze kosten worden onderverdeeld in kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling en kosten van het vermogensbeheer. Het fondsbestuur vindt het belangrijk open te zijn over deze kosten.

Onderstaand is in dit kader een rapportage over de kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling opgenomen. De kosten worden gepresenteerd met inachtneming met de aanbevelingen van de Pensioenfederatie en AFM. Hierdoor kunnen de kosten die pensioenfondsen maken met elkaar worden vergeleken.

De kosten van pensioenbeheer bedragen voor 2018 € 4.870 (2017: € 5.697). Omgerekend is dit € 107,44 (2017: € 131,72) per deelnemer en gepensioneerde. De kosten pensioenbeheer per deelnemer en gepensioneerde exclusief de eenmalige kosten bedragen voor 2018 € 102,19 (2017: € 128,71).

(Bedragen x € 1.000)	2018	2017
Bestuur, advies en controle		
Accountantskosten	84	77
Controle en advieskosten actuaris	136	90
Kosten adviseurs	297	315
Contributies en bijdragen	268	245
Bestuurskosten	639	666
Overig	104	288
Totaal	1.528	1.681
Administratie		
Kosten deelnemers en pensioengerechtigden	1.810	2.327
Kosten werkgevers	377	535
Kosten financieel beheer	170	515
Kosten diverse éénmalige projecten	78	44
Kosten aanvullende regelingen	38	38
Totaal	2.473	3.459
Kosten bestuursondersteuning	638	650
Kosten uitvoering communicatiebeleid	614	-
Totaal	3.725	4.109
Totaal pensioenbeheerkosten exclusief BTW	5.253	5.790
In rekening gebrachte BTW	519	726
Totaal pensioenbeheerkosten inclusief BTW	5.772	6.516
Allocatie naar kosten vermogensbeheer		
Toezichtskosten DNB en AFM	-111	-104
Bestuurskosten	-128	-133
Beleggingsadministratie	-66	-131
Accountant en actuaris	-43	-33
Bestuursondersteuning	-295	-185
Reguliere advieskosten vermogensbeheer	-253	-220
Incidentele advieskosten vermogensbeheer	-6	-13
Pensioenbeheerkosten na allocatie kosten vermogensbeheer	4.870	5.697
Eénmalige kostenposten		
Implementatie IT beleid	45	-
Implementatie AVG	13	-
Werving & selectie	-	130
Pensioenbeheerkosten exclusief éénmalige kosten	4.812	5.567
Actieve deelnemers	20.340	19.012
Gepensioneerden	24.988	24.241
Totaal	45.328	43.253
Pensioenbeheerkosten in euro per deelnemer (exclusief BTW)	97,11	115,66
Pensioenbeheerkosten in euro per deelnemer (inclusief BTW)	107,44	131,72

Toelichting bij kosten uitvoering pensioenbeheer

Bestuur, advies en controle

De kosten adviseurs zijn afgenomen van € 315 naar € 297. Dit wordt grotendeels verklaard door de afname van de juridische kosten. De kosten adviseurs bestaat voor € 70 uit juridische kosten.

Contributies en bijdragen hebben betrekking op de jaarlijkse contributie / heffing van DNB, AFM, Pensioenfederatie en Pensioenregister. De kosten zijn in vergelijking met vorig jaar gestegen. De stijging wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de stijging van de bijdrage DNB. De bijdrage is toegenomen door de toename van de TV en het VEV ultimo 2018 (t.o.v. 2017), welke als grondslag dienen voor de berekening van de bijdrage. Bestuurskosten zijn iets afgenomen ten opzichte van vorig jaar van € 666 naar € 639.

Overige kosten bestaan onder ander uit de kosten Pensioenaangifte, Risicomaat, Pensioen Driedaagse en incassokosten. De afname in 2018 wordt verklaard door de eenmalige kosten die in 2017 gemaakt zijn om een andere pensioenuitvoerder te selecteren.

Administratie

Het fonds heeft in 2018 een dienstverleningscontract met Centric Pension and Insurance Solutions afgesloten voor het uitvoeren van de pensioenadministratie.

Kosten deelnemer en pensioengerechtigden: deze kosten hebben betrekking op alle werkzaamheden die de administrateur van het pensioenfonds verricht om de pensioenaanspraken te administreren, de uitkeringen van de pensioengerechtigden te verzorgen en alle deelnemers en gerechtigden te informeren. Te denken valt hierbij aan het verwerken van waardeoverdrachten, het afkopen van kleine pensioenen, het toekennen van pensioenen en de communicatie met alle doelgroepen (helpdesk, website, pensioenplanner, nieuwsbrief, Uniform Pensioenoverzicht, start- en stopbrief enzovoorts).

Kosten werkgevers: deze kosten hebben betrekking op alle activiteiten die voortvloeien uit het beheer van het bestand van aangesloten werkgevers, de aanlevering en verwerking van de werknemersgegevens, het opleggen en innen van de pensioenpremies en het onderhouden van de contacten met die werkgevers.

Kosten financieel beheer en bestuursondersteuning: deze kosten hebben betrekking op het voeren van het secretariaat ten behoeve van bestuur, commissies, werkgroepen en het verantwoordingsorgaan; het opstellen van het jaarverslag en het samenstellen van financiële rapportages en de advies- en controlekosten door de pensioenuitvoerder.

Kosten diverse éénmalige projecten: deze kosten hebben betrekking op diverse éénmalige diensten. In 2018 betreft dit met name de afrekening vorig jaar.

Kosten aanvullende regelingen: dit betreft de kosten inzake het voeren van de aanvullende regelingen zoals de excedent-regeling en ANW-hiaat regeling.

Kosten bestuursondersteuning: deze kosten betreft de bestuursondersteuning en is uitbesteed aan Montae.

Kosten communicatie: dit betreft de kosten voor het uitvoeren van het communicatiebeleid en bestaan onder andere uit het verzorgen van mailings, drukwerk en de portokosten hiervan. Deze activiteiten zijn uitbesteed aan Bridgevest en in 2018 als aparte kostenpost vermeld. In 2017 zaten deze kosten in de administratiekosten opgenomen en daardoor niet als aparte post zichtbaar.

Allocatie kosten vermogensbeheer

Het fonds rekent een deel van de kosten toe aan de vermogensbeheerkosten.

De volgende kosten worden toegerekend aan kosten vermogensbeheer (inclusief toegepaste verdeelsleutels):

- 50% van kosten DNB en AFM (onderdeel van 'Contributies en bijdragen');
- 20% van de kosten bestuurskosten;
- 100% van de kosten beleggingsadministratie (onderdeel van 'Overig');
- 20% van de kosten accountant / actuaris (zowel controle als advies);
- 50% van de uren bestuursondersteuning;
- 100% van de kosten adviseurs (voor zover deze daadwerkelijk betrekking hebben op vermogensbeheer).

Eénmalige kostenposten

De opgenomen kostenposten maken deel uit de kosten zoals meegenomen in de berekening 'Pensioenbeheerkosten per deelnemer'. Deze posten zijn vanwege hun incidentele karakter separaat toegelicht. Zonder deze incidentele posten zouden de pensioenbeheerkosten per deelnemer gelijk zijn aan € 102,19 (2017: € 128,71).

Aansluiting met de jaarrekening

In de jaarrekening is een totaal van € 5.772 vermeld, het verschil met het totaal van de kosten zoals meegenomen in de berekening 'Pensioenbeheerkosten per deelnemer' (€ 4.632) blijkt uit de tabel alsmede de tekstuele toelichting daarop.

Visie bestuur op pensioenkosten

Pensioenfondsen Meubel streeft haar missie en visie na door middel van voldoende schaalgrootte en rekening houdend met evenwichtige belangenafweging proactief in te spelen op maatschappelijke ontwikkelingen waarbij kostenbeheersing niet uit het oog wordt verloren. Kosten dienen transparant en herleidbaar te zijn.

2.5.2 Kosten uitvoering vermogensbeheer

2018 (bedragen x € 1.000)	Beheer- kosten	Performance gerelateerde kosten	Transactie- kosten	Totaal
Kosten per beleggingscategorie				
Vastgoed	1.243	0,00	279	1.522
Aandelen	4.586	0,00	1.292	5.878
Vastrentende waarden	4.912	0,00	3.347	8.259
Overige beleggingen	874	0,00	79	953
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën	11.615	0,00	4.997	16.612
Overige vermogensbeheerkosten				
Kosten vermogensbeheer pensioenfondsen en bestuursbureau	649			649
Kosten fiduciair beheer	862			862
Custodian	266			266
Advieskosten vermogensbeheer	253			253
Overige kosten vermogensbeheer	17			17
Totaal overige vermogensbeheerkosten	2.047			2.047
Totaal kosten vermogensbeheer	13.662			18.659

2017 (bedragen x € 1.000)	Beheer- kosten	Performance gerelateerde kosten	Transactie- kosten	Totaal
Kosten per beleggingscategorie				
Vastgoed	1.172	-	433	1.605
Aandelen	5.032	-	1.783	6.815
Vastrentende waarden	5.745	-	209	5.954
Overige beleggingen	1.005	-	263	1.268
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën	12.954	-	2.688	15.642
Overige vermogensbeheerkosten				
Beleggingsadministratie	131			131
Bestuurskosten	538			538
Advieskosten vermogensbeheer	13			13
Overige kosten	137			137
Totaal overige vermogensbeheerkosten	819			819
Totaal kosten vermogensbeheer	13.773			16.461

Overzicht kerncijfers inzake vermogensbeheerkosten	2018	2017
Gemiddeld belegd vermogen*	3.156.273	3.109.608
% van het gemiddeld belegd vermogen		
Beheerkosten inclusief performance gerelateerde kosten	0,43%	0,44%
Transactiekosten	0,16%	0,09%
Totaal	0,59%	0,53%

* Het gemiddeld beheerd vermogen is berekend op basis van de ultimo jaarstanden.

Toelichtingen op de kosten

Beheervergoedingen vermogensbeheerders

De beheerkosten bestaan onder andere uit de gemaakte kosten van:

- Het bestuur gerelateerd aan het monitoren van de beleggingen;
- Het fiduciair beheer en het portefeuillebeheer;
- De externe beleggingsadviseur.

Een deel van deze kosten wordt direct bij het fonds in rekening gebracht (2018: € 8.476; 2017: € 8.436). Daarnaast bestaat een deel van de kosten uit indirecte kosten welke zijn ingeschat op basis van de Total Expense Ratio van de beleggingsfondsen vermenigvuldigd met het gemiddeld belegd vermogen in deze fondsen (2018: € 4.267; 2017: € 4.607).

Transactiekosten

De transactiekosten zijn de kosten die gemaakt worden om de effectentransactie tot stand te brengen en uit te voeren. Deze kosten zijn veelal op basis van een schatting tot stand gekomen, omdat er bijvoorbeeld bij transacties in de categorie vastrentende waarden niet separaat kosten in rekening worden gebracht. Daarnaast is het bij participaties in beleggingsfondsen niet exact te bepalen welke kosten er zijn gemaakt.

De aannames die verder zijn gemaakt bij het berekenen van de transactiekosten zijn afkomstig uit de aanbevelingen uitvoeringskosten 2013 van de Pensioenfederatie. Onderstaand de belangrijkste gehanteerde veronderstellingen:

- Directe beleggingstitels: per aan- verkoop een spread vermenigvuldigd met de transactiewaarde. Spread percentage afkomstig uit de aanbevelingen van de Pensioenfederatie.
- Transactiekosten voor beleggingsfondsen zijn de daadwerkelijk afgerekende aan- verkoopkosten (in- en uittreedvergoedingen) van de beleggingsfondsen.

Transactiekosten zijn derhalve onderdeel van de aan- en verkooptransacties van de beleggingen. Deze bedragen over 2018 € 4.997 (2017: € 2.688). 2018 was een jaar waarin we een aantal transitie hebben gehad. Dit komt tot uiting in de hogere transactiekosten van met name de vastrentende waarden.

De beheerkosten zijn gedaald. Ten opzicht van 2017 wordt een deel van de beheerkosten - met name die voor fiduciair beheer en de custodian - onder de overige vermogensbeheerkosten gepresenteerd.

Aansluiting met de jaarrekening

De Aanbevelingen uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie maken expliciet onderscheid tussen de vermogensbeheerkosten en transactiekosten. In de jaarrekening maken de transactiekosten van € 4.997 onderdeel uit van de indirecte beleggingsopbrengsten. Voorts is een deel van de pensioenuitvoeringskosten

toegerekend aan kosten vermogensbeheer. Voor een verdere toelichting hierop wordt verwezen naar de toelichting 'Kosten uitvoering pensioenbeheer'.

Visie bestuur op vermogensbeheerkosten

Pensioenfonds Meubel streeft haar missie en visie na door middel van voldoende schaalgrootte en rekening houdend met evenwichtige belangenafweging proactief in te spelen op maatschappelijke ontwikkelingen waarbij kostenbeheersing niet uit het oog wordt verloren. Het beleggingsbeleid binnen de verschillende beleggingsfondsen is er op gericht om tegen lage uitvoeringskosten en met een beperkte tracking error, de rendementsontwikkeling van de relevante marktindices (benchmark) te volgen dan wel te verslaan.

Kosten staan vast, rendementen zijn onzeker. Bij elke beleggingsbeslissing (zowel beleggingsinhoudelijk als organisatorisch) maakt het fonds een expliciete kosten-baten afweging. Kosten dienen transparant en herleidbaar te zijn.

2.6 Wat willen we bereiken en hoe doen we dat?

2.6.1 Toekomst van het fonds/samengaan met Bpf Houthandel

2.6.1.1 Algemeen

De pensioenmarkt is al enkele jaren in beweging. Consolidatie, druk op kosten en efficiency worden steeds belangrijker. Ook Pensioenfonds Meubel en Bpf Houthandel hebben gekeken naar hun toekomstvisie. Pensioenfonds Meubel heeft een groeistrategie. Bpf Houthandel ziet met name de steeds zwaardere governance-eisen en kostenbeheersing als een uitdaging. De branches zijn complementair aan elkaar. Ook zijn op diverse pensioentechnische beleidsterreinen veel overeenkomsten. Bovenstaande visies en vergelijkbare beleids-terreinen hebben beide fondsen bij elkaar gebracht in een oriënterend traject in 2018. Doel hiervan was om te onderzoeken in hoeverre een samengaan van beide fondsen haalbaar is.

In de zomer van 2018 is een inventarisatie en fit-gap analyse uitgevoerd. De uitkomsten van het onderzoek zijn gepresenteerd aan de pensioenfondsen en cao-partijen in oktober 2018. Aansluitend hebben beide besturen een voorstel tot samengaan doorgenomen alsook besproken met sociale partners, het verantwoordingsorgaan en diverse toezichtsorganen. Het bestuur van Pensioenfonds Meubel heeft hierop eind 2018 een voorgenomen strategisch besluit genomen om per 1 januari 2020 samen te gaan met Bpf Houthandel - een keuze waarover het verantwoordingsorgaan ook een positief advies heeft gegeven. Ook de cao-partijen van beide branches en het fondsbestuur en verantwoordingsorgaan van Bpf Houthandel hebben dezelfde strategische keuze gemaakt.

De twee fondsbesturen en de sociale partners in de bedrijfstakken tekenden aansluitend op 7 maart 2019 een intentieverklaring over het samengaan van beide fondsen.

In de loop van 2019 wordt de samenvoeging, onder voorbehoud van goedkeuring door toezichthouder De Nederlandsche Bank, verder uitgewerkt. Per 1 januari 2020 kan de samenvoeging vervolgens een feit zijn. Door de samenvoeging ontstaat een pensioenfonds met circa 57.000 deelnemers en een belegd vermogen van ruim 4 miljard euro.

2.6.1.2 Voordelen

Pensioenfonds Meubel wil door het samengaan met name het volgende bereiken:

- Versterken robuustheid / toekomstbestendigheid fonds door een breder draagvlak; en
- Verlagen kosten per deelnemer.

Voor de werkgevers en deelnemers van Pensioenfonds Meubel verandert er weinig, anders dan dat naar verwachting de kosten per deelnemer zullen dalen. De samenvoeging zorgt voor schaalvoordelen voor beide partijen en een robuuste organisatie. Dat draagt bij aan de toekomstbestendigheid van de pensioenregelingen in de betrokken sectoren.

Na het samengaan wordt één pensioenregeling uitgevoerd. Wel kunnen de verschillende sectoren die bij het fonds zijn aangesloten zelf een aantal keuzen maken binnen die regeling, zoals de hoogte van de franchise, het maximum premiepercentage en het opbouwpercentage. De ruimte blijft dus bestaan om als branches op diverse pensioenonderdelen eigen besluiten te nemen.

Het bestuursmodel van Pensioenfonds Meubel blijft ongewijzigd. In het bestuur krijgen de werkgevers uit de Houthandel één zetel. Ook in het verantwoordingsorgaan van het fonds komen vertegenwoordigers uit de houthandel-sector.

2.6.1.3 Vooruitblik 2019

Het is onze ambitie om het samengaan soepel te laten verlopen - onder meer door de inrichting van een projectorganisatie. Cao-partijen zullen een wijziging van de verplichtstelling moeten aanvragen. Door een samengaan met Bpf Houthandel zal die moeten worden uitgebreid met de werkingssfeer van de bedrijfstak Houthandel. Naar verwachting zal in het derde kwartaal van 2019 definitieve besluitvorming kunnen plaatsvinden. De geplande implementatie is 1 januari 2020. De uitwerking van de operationele vraagstukken zal steeds worden getoetst aan vooraf geformuleerde doelstellingen en randvoorwaarden.

De opgebouwde pensioenaanspraken van de actieve en gewezen deelnemers en van de gepensioneerden van Pensioenfonds Houthandel worden door middel van een collectieve waardeoverdracht overgeheveld naar Pensioenfonds Meubel. Na de overdracht wordt Pensioenfonds Houthandel geliquideerd. Het verantwoordingsorgaan heeft adviesrecht op het definitieve besluit tot collectieve waardeoverdracht, waarbij het verantwoordingsorgaan vooral let op de evenwichtige belangenafweging en dat alle aspecten zijn meegenomen.

Een collectieve waardeoverdracht wordt eveneens voorgelegd aan De Nederlandsche Bank (DNB). DNB toetst de condities van de collectieve waardeoverdracht op onder meer de borging van de pensioenen en evenwichtige belangenafweging.

2.6.2 Nieuw pensioenstelsel

Met de komst van een nieuwe regering in 2017 is ook een nieuw regeerakkoord gepresenteerd. Opvallend aan het regeerakkoord is dat het een groot pensioenhoofdstuk bevat. Dit is niet zonder reden omdat het nieuwe kabinet een stap wil zetten in een nieuw pensioenstelsel in 2020. De meest opvallende punten hierin zijn het afschaffen van de doorsneesystematiek en nieuwe pensioencontracten met persoonlijke pensioenvermogens. Ook sociale partners zijn overtuigd van de noodzaak van een nieuw type pensioencontract en zoeken al

geruime tijd binnen de SER naar een gezamenlijk - zo breed mogelijk gedragen - voorstel. Gegeven alle financiële, juridisch-fiscale, communicatieve en uitvoeringsaspecten is het een complex traject.

Ondanks de noodzaak zijn de pensioenonderhandelingen eind 2018 vastgelopen. Hierop heeft minister Koolmees begin 2019 in een brief aan de Tweede Kamer aangegeven hoe het kabinet zelf aan de slag gaat met een aantal stappen richting een robuuster en persoonlijker pensioenstelsel.

Of en zo ja in welke vorm en op welke termijn bovenstaande punten worden ingevoerd, is op dit moment nog niet bekend. Zodra de invoering van het nieuwe pensioenstelsel een feit is, zullen wij op tijd, begrijpelijk en duidelijk communiceren wat de gevolgen zijn voor uw pensioen of uw pensioenopbouw bij ons pensioenfonds. Het liefst doen we dat zoveel mogelijk digitaal - ook vanwege de lagere kosten - in de vorm van nieuwsberichten op onze website, persoonlijke e-mails en berichten op de online persoonlijke omgeving.

2.6.3 Het meerjarenbeleidsplan 2018-2021

Pensioenfonds Meubel heeft zijn visie, missie en strategie uitgewerkt in het meerjarenbeleidsplan (zie ook 2.2). Dit plan is eind 2018 geëvalueerd, hetgeen heeft geleid tot actualisering/vaststelling van een aantal (nieuwe) speerpunten voor de komende periode. Dit zijn:

- Toekomstbestendigheid;
- De pensioenmarkt voor zzp'ers;
- Nieuw pensioencontract (zie 2.6.2);
- Klantbediening;
- Fintech-ontwikkelingen in de maatschappij; en
- Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) en -Beleggen (MVB).

Hieronder gaan wij in op enkele van deze punten.

2.6.3.1 Toekomstbestendigheid

Pensioenfonds Meubel heeft een groeiambitie, omdat schaalvergroting zorgt voor een kostenefficiënte uitvoering en een robuustere organisatie. Daar wordt iedereen beter van. Wij blijven voor de langere termijn daarom de opties onderzoeken tot samenwerking met andere potentiële partners (naast Bpf Houthandel) in een 'Pensioenfonds voor de Ambachten', om zo te komen tot een toekomstbestendige en financieel robuuste organisatie. Doel hiervan is om ook in de toekomst een solidair en betaalbaar pensioen te blijven regelen voor iedereen die in onze sectoren werkt.

2.6.3.2 De pensioenmarkt voor zzp'ers

Pensioenfonds Meubel volgt bovendien met interesse de discussie over modernisering van het pensioenstelsel. Wij vinden het van belang dat de verworvenheden van het huidige stelsel overeind blijven. Anderzijds onderkennen wij de noodzaak van een toekomstbestendig systeem dat aansluit bij de arbeidsmarkt van de 21e eeuw. De politiek heeft nog geen standpunt ingenomen over de manier waarop zij de pensioensituatie van zzp-ers wil verbeteren - een maatschappelijk belangrijke discussie die wij als fonds op de voet blijven volgen. Concreet betekent dit dat in 2019 gericht onderzoek wordt gedaan naar het aantal zzp'ers in de drie sectoren (de meubelbranche, tentoonstellingsbouw en orgelbouw). Afhankelijk van het aantal zzp'ers in relatie tot het aantal actieve

deelnemers binnen het fonds wordt onderzocht of er behoefte is aan een pensioenproduct. Hetzij de bestaande regeling, hetzij een op maat gemaakt product. Al dan niet in samenwerking met een strategische partner.

2.6.3.3 Klantbediening

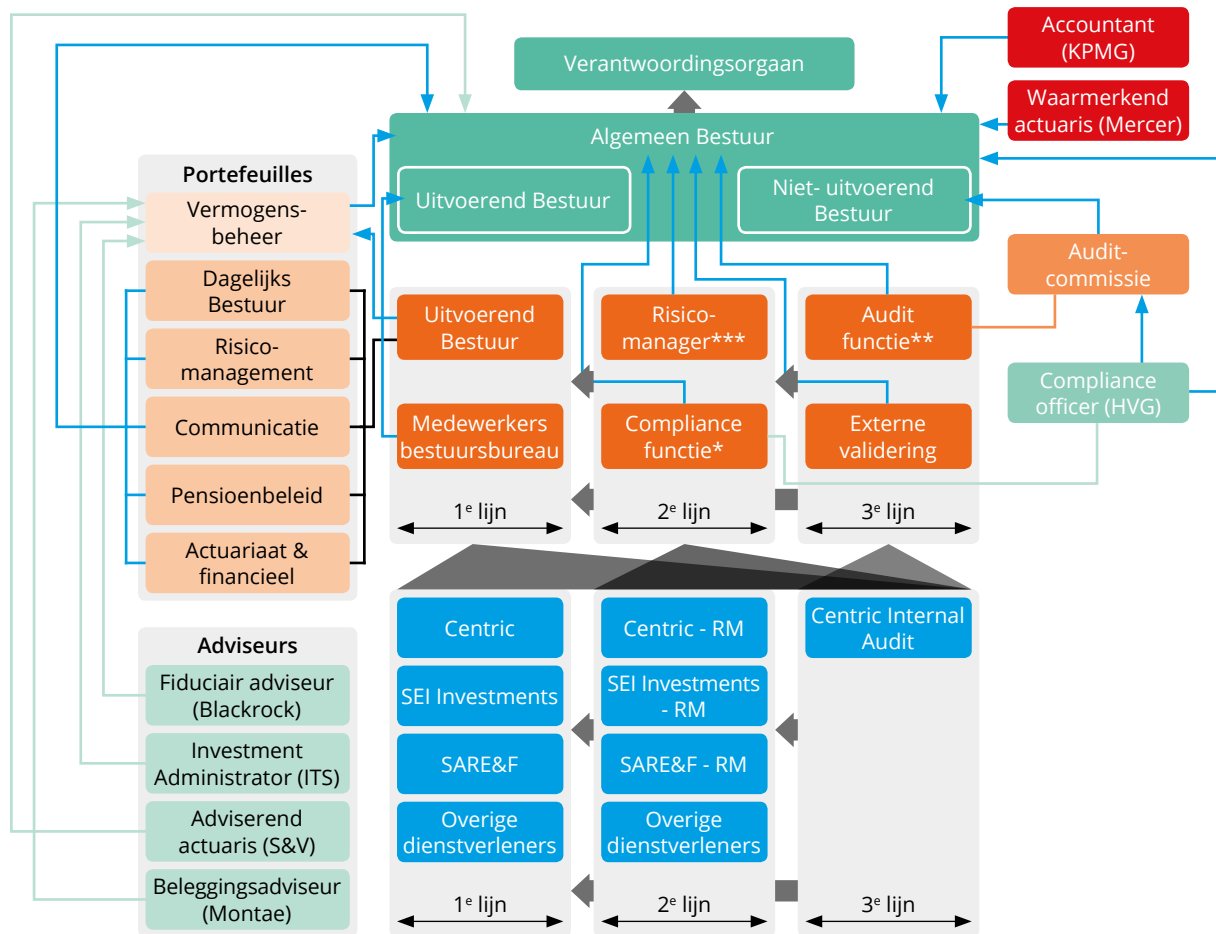
In 2019 wordt een strategische sessie 'wendbaarheid dienstverlening' georganiseerd. Dit in aanwezigheid van sociale partners en Centric als huidige pensioenadministrateur. Welke wensen hebben sociale partners, zzp'ers en individuele werkgevers ten aanzien van het productaanbod en welke (on)mogelijkheden biedt het administratiesysteem in termen van flexibiliteit, beheersbaarheid / risico's en kosten?

3 ORGANISATIE EN PROFIEL

3.1 Algemeen

Schematisch zag de structuur van het pensioenfonds er in 2018 als volgt uit:

De fondsorganen en portefeuille(houder)s worden hierna afzonderlijk besproken, de overige betrokkenen bij het fonds in 10.2.

3.2 Het bestuur

Het bestuursmodel

Pensioenfonds Meubel hanteert het omgekeerd gemengd bestuursmodel. In dit model bestaat een duidelijke scheiding tussen de inhoud van de pensioenregeling (vast te stellen door sociale partners), beleidsvorming door het pensioenfondsbestuur (het algemeen bestuur), de uitvoering van het beleid (door de uitvoerend bestuursleden) en het intern toezicht waarin de pariteit is vertegenwoordigd (de niet-uitvoerend bestuursleden).

Er is sprake van één orgaan waarin de verantwoordelijkheid en medezeggenschap is ondergebracht, zijnde het verantwoordingsorgaan. De pariteit is in dit model gewaarborgd door de vertegenwoordiging van de geledingen in het intern toezicht. De regie ligt bij de pariteit.

Sociale partners

Sociale partners bepalen de inhoud van de pensioenovereenkomst (voorheen: de pensioentoezegging). Zij dragen ook de niet-uitvoerend bestuursleden (met uitzondering van de onafhankelijk voorzitter) voor.

De betrokken sociale partners (werkgevers en werknemers) zijn:

- Koninklijke CBM (meubelindustrie en interieurbouw);
- CLC Vecta (tentoonstellingsbouw);
- VON (vereniging van orgelbouwers in Nederland);
- FNV;
- CNV Vakmensen.

Samenstelling bestuur

Pensioenfonds Meubel kent twee onafhankelijke uitvoerend bestuurders. De niet-uitvoerend bestuurders worden voorgedragen door de werkgevers- en werknemersorganisaties. De voorzitter is een niet-uitvoerend bestuurder en is onafhankelijk. Het bestuur is op 31 december 2018 als volgt samengesteld:

Uitvoerend bestuurder	Geboren	Portefeuille	Lid sinds	Einde zittings-termijn
De heer P. Priester	1964	Pensioenregeling & communicatie Risicobeheer	01-07-2014	01-07-2020
De heer R.G.A. van Dijk	1978	Financiële opzet (gezamenlijk) Vermogensbeheer	01-07-2014	01-07-2022

Niet-uitvoerend bestuurder	Geboren	Portefeuille	Vertegenwoordiging	Lid sinds	Einde zittings-termijn
Mw. P.A. de Bruijn - Nooteboom	1960	Zie Toezicht- verslag in hoofdstuk 4	Onafhankelijk voorzitter	16-05-2014	01-07-2021
De heer S.M.J. Custers	1954		Werknemer	01-10-2011	01-07-2020
De heer H.J. Wuijten	1956		Werknemer	05-08-2013	01-07-2021
De heer L.C.M. Leisink	1960		Pensioengerechtigden	01-07-2014	01-07-2022
De heer D.A. Roodenrijs	1960		Werkgever	11-07-2016	11-07-2020
De heer P.W. de Geus	1963		Werkgever	23-05-2017	01-07-2021
Vacature			Werkgever		

Op dit moment is er een vacature voor een werkgeverszetel in het bestuur. Deze wordt in afwachting van de fusiebesprekingen met Bpf Houthandel tijdelijk aangehouden. De zetel wordt in beginsel gereserveerd voor een bestuurslid vanuit de sector Houthandel.

Herbenoemingen en actuele ontwikkelingen

De heren R.G.A. van Dijk en L.C.M. Leisink zijn op 1 juli 2018 voor een termijn van vier jaar herbenoemd binnen het bestuur.

Volgens het rooster van aftreden zijn er geen leden van bestuur aftredend in 2019.

De heer S.M.J. Custers is benoemd tot vaste locovoorzitter. Sinds het voorjaar van 2018 wordt hij vanwege ziekte vervangen door de heer D.A. Roodenrijs.

Het pensioenfonds kent statutair geen plaatsvervangende bestuursleden.

Tot slot is mevrouw E. te Paske-Lievestro (1981) op voordracht van de FNV in januari 2019 aangesteld als aspirant-niet-uitvoerend bestuurslid.

Benoeming

Het bestuur heeft in de statuten vastgelegd langs welke procedure bestuursleden kunnen worden benoemd, geschorst of ontslagen.

Bestuursleden worden voor de duur van vier jaar benoemd en treden af volgens een door het bestuur opgesteld rooster van aftreden. De afgetreden bestuursleden zijn onmiddellijk te herbenoemen. Een bestuurslid kan maximaal twee keer worden herbenoemd, tenzij herbenoeming voor meer dan twee keer noodzakelijk is ter waarborging van de continuïteit in het bestuur. Benoeming vindt plaats op basis van het voor het desbetreffende bestuurslid geldende functieprofiel en na goedkeuring door DNB. Bij de voordracht en/of de benoeming zijn diversiteit in de samenstelling naar leeftijd en geslacht en complementariteit in geschiktheid belangrijke uitgangspunten. Geschiktheid gaat daarbij voor diversiteit.

Niet-uitvoerend bestuursleden (NUB'ers)

De vertegenwoordigers van de werkgevers- en werknemersleden worden voorgedragen door de werkgevers- en werknemersorganisaties. De vertegenwoordiger namens de pensioengerechtigden wordt door het bestuur benoemd op voordracht van de vertegenwoordigers van de pensioengerechtigden in het verantwoordingsorgaan. De onafhankelijk voorzitter wordt benoemd en ontslagen door de niet-uitvoerend bestuursleden. De onafhankelijk voorzitter is geen vertegenwoordiger van de belanghebbenden bij het fonds.

Uitvoerend bestuursleden (UB'ers)

De uitvoerend bestuursleden worden benoemd door de niet-uitvoerend bestuursleden. Een uitvoerend bestuurslid kan worden ontslagen door de niet-uitvoerend bestuursleden, na het horen van het desbetreffende lid en het tweede uitvoerend bestuurslid.

Stemmen

Het bestuurslid dat is benoemd door de vakorganisatie FNV, heeft 4/3 stemmen. Het bestuurslid dat is benoemd door de vakorganisatie CNV Vakmensen, heeft 2/3 stemmen. Alle overige bestuursleden hebben één stem.

Onafhankelijkheid en integer handelen

Het bestuur stelt zich bij het uitoefenen van haar taak onafhankelijk op en zorgt dat het fonds uitsluitend handelt ten behoeve van al haar belanghebbenden. Het bestuur inventariseert daartoe jaarlijks de (neven)functies van de bestuurs- en commissieleden. Hierover wordt gerapporteerd in het jaarverslag van het fonds en op de website. De taken en bevoegdheden van het bestuur zijn bepaald in de statuten en het bestuursreglement van het fonds.

Vergaderdata, studiedagen en overige bijeenkomsten

Het bestuur heeft in 2018 acht keer vergaderd. Ook zijn in 2018 meerdere thema- en opleidingsdagen gehouden die gewijd waren aan diverse onderwerpen alsmede een zelfevaluatie.

Daarnaast kwam het bestuur in wisselende samenstellingen in operationele-, portefeuille- en werkgroep-overleggen bijeen en vond er telefonisch overleg door middel van conference calls plaats. Voorts waren er door het jaar heen talrijke informele contactmomenten.

In 2018 hebben twee bijeenkomsten met het verantwoordingsorgaan plaatsgevonden: op 6 juni en 4 december.

3.3 Portefeuilles en dagelijks bestuur

Het bestuur maakt sinds 1 januari 2018 gebruik van portefeuilles (voorheen bestuurscommissies en werkgroepen) - in lijn met de aanbevelingen van DNB om tot een verfijning van het omgekeerd gemengd model te komen. Op deze manier is een duidelijkere positionering en omschrijving van de taken van de uitvoerend en niet-uitvoerend bestuurders doorgevoerd. De uitvoerend bestuursleden voeren het beleid van het pensioenfonds uit ten aanzien van een portefeuille. De niet-uitvoerend bestuursleden houden toezicht op de uitvoering door de uitvoerend bestuursleden en de werkzaamheden die door of namens het pensioenfonds worden uitgevoerd. Zij staan de uitvoerend bestuurders bovendien met raad bij en fungeren in die zin ook als klankbord.

Zie hiervoor tevens 2.4.5 en Hoofdstuk 4 Toezichtverslag van de niet-uitvoerend bestuurders'.

Aan de portefeuilles zijn portefeuillehouders (niet-uitvoerend en uitvoerend bestuursleden) gekoppeld. Pensioenfonds Meubel kende in 2018 vijf portefeuilles:

- Financiële opzet;
- Governance- en compliance;
- Pensioenregeling en communicatie;
- Risicobeheer; en
- Vermogensbeheer.

Het bestuur kan besluiten dat externe deskundigen deel uitmaken van een portefeuille.

Dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur bestaat uit de onafhankelijk voorzitter en de uitvoerend bestuurders. Het dagelijks bestuur is belast met de dagelijkse gang van zaken en bespreekt de voortgang op de lopende dossiers. Dit uit zich concreet in de volgende taken: procesbewaking, regievoering en coördinatie (niet inhoudelijk) van lopende dossiers.

3.4 Overige werkgroepen, commissies en Breed beraad

Overige werkgroepen

Afhankelijk van het onderwerp kan het bestuur een (tijdelijke) werkgroep instellen die een besluit voor het bestuur voorbereidt. Deze werkgroep kan zich laten bijstaan door externe deskundigen.

Het fonds kende in dit kader in 2018 de volgende (tijdelijke) werkgroepen:

- Stuurgroep Transitie naar Centric
Deze werkgroep bestond uit Pensioenfonds Meubel, Bpf Houthandel en Centric, onder begeleiding van Willis Towers Watson);
- Werkgroep Beloningsbeleid
Deze werkgroep hield zich bezig met een herijking van het beloningsbeleid;
- Werkgroep Handhaving
Deze werkgroep hield zich bezig met het opstellen van een helder en duidelijk handhavingsbeleid.

Gezien de intentie om samen te gaan, zullen Pensioenfonds Meubel en Bpf Houthandel in 2019 bovendien samen zitting nemen in een stuurgroep om dit proces zo soepel mogelijk te laten lopen.

Verkiezingscommissie

In de eerste helft van 2018 is een verkiezingscommissie ingesteld om verkiezingen te organiseren voor de zetels namens pensioengerechtigden in het verantwoordingsorgaan. Deze commissie is vijf maal bij elkaar geweest, inclusief twee calls.

Breed Beraad

Daarnaast kent het pensioenfonds het zogenoemde Breed beraad. Dit is een platform dat met name bedoeld is om op periodieke basis tussen alle belanghebbenden van het pensioenfonds informatie uit te wisselen over alle lopende pensioengerelateerde zaken. In 2018 is drie keer een Breed beraad georganiseerd.

3.5 Intern toezicht

Het intern toezicht is in het omgekeerd gemengd model belegd bij het niet-uitvoerend deel van het bestuur. De niet-uitvoerend bestuursleden houden toezicht op:

- De uitvoering van het beleid van het bestuur;
- De algemene gang van zaken in het fonds;
- Adequate risicobeheersing door het bestuur;
- Evenwichtige belangenafweging door het bestuur.

De niet-uitvoerend bestuurders worden hierin ondersteund door een onafhankelijke auditcommissie.

Onafhankelijke auditcommissie

De onafhankelijke auditcommissie fungeert als sparringpartner van de niet-uitvoerend bestuurders op in ieder geval drie expertisegebieden: risicobeheersing, beleggingsbeleid en financiële informatieverschaffing. Om haar functie op een goede manier te kunnen uitoefenen heeft de auditcommissie meerdere bevoegdheden:

- Zelf onderzoek doen in het kader van haar faciliterend toezicht of in opdracht van de niet-uitvoerend bestuurders;
- De niet-uitvoerend bestuurders gevraagd en ongevraagd adviseren;
- Toegang tot alle informatie die nodig is voor uitoefening van haar taken; en
- Het jaarlijks opstellen van een auditplan met voor het toezicht relevante thema's.

De auditcommissie bestaat per 31 december 2018 uit drie onafhankelijke externe deskundigen:

- Drs. H.L. Kirchner, voorzitter;
- Drs. L.A. van Eerden; en
- Drs. B.N. Smith.

Het lidmaatschap van de auditcommissie eindigt na maximaal vier jaar. Herbenoeming is maximaal twee keer mogelijk voor telkens vier jaar. Alle leden van de auditcommissie zijn per 1 juli 2018 voor de eerste maal herbenoemd. Om continuïteit (van de expertise) binnen de commissie te borgen, is besloten om vanaf dat moment getrapte termijnen in te voeren. Dit betekent dat de tweede zittingstermijn van de heren Van Eerden (1 juli 2020), Smith (1 juli 2021) en Kirchner (1 juli 2022) nu op uiteenlopende momenten eindigt.

Volgens het rooster van aftreden zijn er geen leden van de auditcommissie aftredend in 2019.

De auditcommissie kwam in 2018 zes keer bijeen: vijf keer met de niet-uitvoerend bestuursleden en één keer met uitvoerend bestuursleden.

3.6 Verantwoordingsorgaan

In het verantwoordingsorgaan is de verantwoording en medezeggenschap belegd. In het verantwoordingsorgaan zijn de deelnemers, de pensioengerechtigden en de werkgevers vertegenwoordigd.

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit 12 leden, waarvan:

- 4 namens de deelnemers;
- 4 namens de pensioengerechtigden; en
- 4 namens de werkgevers.

Het verantwoordingsorgaan bestaat per 31 december 2018 uit de volgende leden:

Leden	Geboortejaar	Organisaties	Vertegenwoordiger
De heer C. Kuipers	1968	CBM	Werkgever
De heer D. Leenheer	1966	CBM	
De heer E. Winkel	1971	VON	
De heer C.J.P. Zwetsloot	1962	CBM	
De heer D.J.L. Jansen	1974	FNV	Werknemer
De heer G.A. Meerdink	1959	CNV Vakmensen	
De heer H.J.M. Ter Meer	1950	FNV	
Vacature		FNV	
De heer J. Boester	1947		Pensioengerechtigde
De heer H. de Groot	1949		
De heer J.I. de Smit	1950		
De heer M.J. Wijlens	1951		

Ontwikkelingen 2018

De heer C.J.P. Zwetsloot is per 16 oktober 2018 officieel benoemd tot voorzitter. De heer H.J.M. Ter Meer is per 4 december 2018 officieel benoemd tot plaatsvervangend voorzitter. Om de twee jaar wordt gerouleerd van voorzitter.

Per 1 juli 2018 liep voor een groot deel van het verantwoordingsorgaan de zittingstermijn van vier jaar af, met uitzondering van die van de heer E. Winkel (benoemd per 1 juli 2017). Het CBM heeft de heer C.J.P. Zwetsloot herbenoemd en de heren C. Kuipers en D. Leenheer benoemd voor de nieuwe termijn tot 1 juli 2022. Namens de werknemersverenigingen zijn de heren G.A. Meerdink (CNV), D.J.L. Jansen (FNV) en H.J.M. Ter Meer (her)

benoemd. Voor de vertegenwoordigers van de pensioengerechtigden zijn verkiezingen georganiseerd. Op basis van de verkiezingsuitslag heeft het bestuur vier leden (her)benoemd.

De heren D. van de Kamp (voormalig voorzitter) en A.M.J. Snepvangers zijn per 1 juli 2018 afgetreden als lid van het verantwoordingsorgaan. Het bestuur van Pensioenfonds Meubel dankt hen hartelijk voor hun inzet en betrokkenheid de afgelopen jaren.

Volgens het rooster van aftreden zijn er geen leden van het verantwoordingsorgaan aftredend in 2019.

De vacature zal worden ingevuld zodra meer duidelijk is over de toekomstige samenstelling van het (nieuwe) verantwoordingsorgaan bij het samengaan met Bpf Houthandel.

Algemeen

Het bestuur heeft de inrichting (onder meer samenstelling en stemverhouding), de taken en de bevoegdheden van het verantwoordingsorgaan vastgelegd in de statuten van het fonds. Het bestuur heeft een reglement voor het verantwoordingsorgaan opgesteld en gepubliceerd op de website van het fonds.

Voor de verkiezingen van de pensioengerechtigden in het verantwoordingsorgaan is een verkiezingsreglement opgesteld. Het verkiezingsreglement maakt onderdeel uit van het reglement van het verantwoordingsorgaan.

De belangrijkste taak van het verantwoordingsorgaan is het geven van een oordeel over het handelen van het bestuur ten aanzien van het beleid, het toekomstige beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd. Het verantwoordingsorgaan geeft jaarlijks schriftelijk zijn oordeel. Het verantwoordingsorgaan baseert zijn oordeel op het jaarverslag van het fonds, de jaarrekening en overige informatie. Het oordeel van het verantwoordingsorgaan tezamen met de schriftelijke reactie van het bestuur is onderdeel van de jaarverslagcyclus.

Daarnaast heeft het verantwoordingsorgaan verschillende adviestaken. Het bestuur stelt het verantwoordingsorgaan in de gelegenheid advies uit te brengen over elk voorgenomen besluit over:

- Het beleid inzake beloningen;
- De vorm en inrichting van het intern toezicht;
- De profielschets voor de leden van het bestuur;
- Het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure;
- Het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid;
- Het wijzigen van het reglement van het verantwoordingsorgaan (bovenwettelijk);
- Het vaststellen en wijzigen van het toeslagbeleid (bovenwettelijk);
- Vermindering van de verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten (bovenwettelijk);
- Gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het fonds of de overname van verplichtingen door het fonds;
- Liquidatie, fusie of splitsing van het fonds; en
- Het sluiten, wijzigen of beëindigen van een uitvoeringsreglement;
- De samenstelling van de feitelijke premie en de premiecomponenten.

3.7 De geschillencommissie

Pensioenfonds Meubel is aangesloten bij een gezamenlijke klachten- en geschillencommissie waarbij verschillende pensioenfonds zijn aangesloten. De geschillencommissie is bevoegd geschillen te behandelen met de primaire doelgroep, bestaande uit de deelnemer, de gewezen deelnemer, de aanspraakgerechtigde of de pensioengerechtigde alsmede met de werkgever, met uitzondering van vrijstellingskwesties.

Van een geschil is sprake als een belanghebbende zich niet kan verenigen met een inhoudelijk (uitsluitend) jegens hem genomen besluit van het bestuur van het pensioenfonds.

Een geschil wordt in eerste instantie door de uitvoerder in behandeling genomen. Indien de klacht of bezwaar in stand blijft, wordt de pensioencommissie c.q. het bestuur ingeschakeld. Daarna is het aldus mogelijk beroep in te stellen bij de geschillencommissie. Wanneer men het niet eens is met het niet bindende advies van de geschillencommissie, kan altijd de civiele rechter of de Ombudsman Pensioenen worden ingeschakeld.

Het bestuur beschouwt een beslissing van de gezamenlijke geschillencommissie als een niet bindend advies.

Begin 2018 zijn er geen zaken geweest die aan de gezamenlijke geschillencommissie moesten worden voorgelegd.

De geschillencommissie wordt ondersteund door een secretaris, de heer A.G. Wentink, en bestond op 31 december 2018 uit vier onafhankelijke leden:

- Dhr. A.Th.M. van Hulst;
- Dhr. D.A.J. Kamp;
- Dhr. N. Ruiter;
- Dhr. A.W. van Vliet.

3.8 Beloningsbeleid

Het bestuur van Pensioenfonds Meubel is van mening dat de vergoeding voor de bestuursleden aan de volgende criteria moet voldoen:

- Passende marktconforme beloning die aansluit bij de kwaliteiten van de bestuurders, de beschikbaarheid en de tijdsbesteding;
- Inachtneming van de richtlijnen zoals die in de pensioenbranche van kracht zijn (DNB, Code Pensioenfondsen en Pensioenfederatie).

Het huidige beloningsbeleid is op 1 januari 2016 ingegaan. De vergoedingen worden bepaald aan de hand van een inschatting van het feitelijke tijdsbeslag - uitgedrukt in FTE - en de vervangingswaarde voor een middelgroot fonds op een marktconform niveau.

Het bestuur heeft per 1 januari 2018 de volgende tijdsbeslagen vastgesteld:

- 0,25 FTE voor een niet-uitvoerend bestuurslid (NUB), m.u.v. de onafhankelijk voorzitter;
- 0,5 FTE voor de onafhankelijk voorzitter die tevens niet-uitvoerend bestuurslid is;
- 0,7 FTE voor het uitvoerend bestuurslid (UB) met de portefeuilles Vermogensbeheer en Financiële opzet;
- 0,6 FTE voor het uitvoerend bestuurslid (UB) met de portefeuilles Pensioenregeling & communicatie, Risicobeheer en Financiële opzet.

Het verantwoordingsorgaan heeft zich gedurende het verslagjaar 2018 onthouden van advies hierover.

De vervangingswaarde is vastgesteld op € 130.000 en geldt voor alle bestuurders.

Van uitvoerend bestuurders en de onafhankelijk voorzitter verlangt Pensioenfonds Meubel een expertniveau op onderdelen. Zij ontvangen daarom tevens een experttoeslag van € 10.000 (op voltijdbasis).

Alle bestuurders hebben recht op een kilometervergoeding van € 0,28 en een vaste jaarlijkse verblijfkostenvergoeding van € 1.000.

De bestuursleden hebben in 2018 in totaal € 411.373 aan vergoedingen ontvangen (2017: € 435.302). De vacatiegelden bestuur zijn in 2018 lager dan in 2017. Dit wordt grotendeels veroorzaakt, doordat het bestuur in 2017 extra werkzaamheden heeft verricht in het kader van de transitie en samengaan met Houthandel.

Het pensioenfonds betaalt geen andere emolumenten aan de bestuursleden. Kosten voor pensioenopbouw, kantoorkosten e.d. dienen zij uit de bestuursvergoeding te betalen.

Evaluatie beloningsbeleid

Het beloningsbeleid wordt jaarlijks geëvalueerd. Bij de evaluatie eind 2017 bleek dat de tijdsbesteding voor de UB'ers en voorzitter in 2018 hoger zou worden dan opgenomen in het bestaande beloningsbeleid. De NUB'ers hebben om die reden besloten om de tijdsbeslagen (FTE's) met ingang van 1 januari 2018 aan te passen (zie boven).

Naar aanleiding van de evaluatie eind 2018 is het tijdsbeslag voor de UB Vermogensbeheer en Financiële weer verlaagd naar 0,6 FTE.

Indexatie beloningen

Het bestuur heeft eind 2018 tevens besloten om de beloningen (vervangingswaarde en experttoeslag) met ingang van 1 januari 2019 jaarlijks te indexeren op basis van de CBS cao-loonindex Nederland. Het verantwoordingsorgaan is in de gelegenheid gesteld om hierover advies uit te brengen.

Auditcommissie

Leden van de auditcommissie ontvangen een vaste jaarlijkse beloning van € 6.000 per lid.

Verantwoordingsorgaan

Leden van het verantwoordingsorgaan ontvangen een vergoeding in lijn met de SER-vacatiegeldregeling, echter zonder een minimumvergoeding per jaar. De beloning bestaat uit € 410 per bijeenkomst van het verantwoordingsorgaan, plus een kilometervergoeding van € 0,28 en een vaste verblijfsvergoeding van € 25 per vergaderdag.

3.9 Gedragscode / compliance

Naleving Gedragscode

De Compliance Officer heeft over boekjaar 2018 per kwartaal de naleving van de Gedragscode door verbonden personen beoordeeld en daarover gerapporteerd aan het bestuur. De Compliance Officer heeft geconstateerd dat aanbevelingen die aan het begin van 2018 zijn gedaan gedurende het jaar goed zijn opgepakt. In de rapportage over het laatste kwartaal van 2018 is door de Compliance Officer een nieuwe aanbeveling gedaan.

Monitoring beleid inzake integriteit en compliance

Op verzoek van het bestuur heeft de Compliance Officer over 2018 gemonitord hoe het beleid van het pensioenfonds inzake integriteit en compliance is nageleefd en daarover gerapporteerd aan het bestuur. Het doel van die rapportage is te zorgen dat het beleid van het pensioenfonds actueel en effectief is en blijft.

De Compliance Officer heeft in haar rapportage geconstateerd dat het pensioenfonds actueel beleid heeft dat regelmatig wordt aangepast aan gewijzigde wet- en regelgeving en externe ontwikkelingen. In de rapportage zijn verder onder meer de volgende aanbevelingen gedaan:

- Het verdient aanbeveling om in de SIRA te verwijzen naar de in de IT-risicoanalyse opgenomen analyse van integriteitsrisico's omtrent cybercrime en privacy;
- De beoordeling of in geval van datalekken tevens sprake is van een incident in de zin van de Klokkeluiders- en incidentenregeling vindt plaats, maar wordt nog niet vastgelegd. Het pensioenfonds heeft aangegeven de Klokkeluiders- en incidentenregeling hierop aan te passen;
- Het Geschiktheidsbeleid bevat (nog) geen bepalingen inzake de geschiktheid van sleutelfunctiehouders en sleutelfunctie vervullers. Het pensioenfonds heeft aangegeven de reactie van DNB ten aanzien van de inrichting van sleutelfuncties af te wachten en zal meteen daarna het Geschiktheidsbeleid hierop aanpassen;
- Het Klachtenreglement dateert van 2009 en dient geactualiseerd te worden. Het pensioenfonds heeft aangegeven reeds bezig te zijn met de actualisatie.

4 VERSLAG NIET-UITVOEREND BESTUURDERS

Inleiding

Pensioenfonds Meubel kent een omgekeerd gemengd model met een onafhankelijke voorzitter. In een omgekeerd gemengd model maakt het intern toezicht, naast de uitvoerend bestuurders (UB's) integraal onderdeel uit van het algemeen bestuur (AB) van het fonds. De niet-uitvoerend bestuurders (NUB's) besturen en houden toezicht. Zij worden hierin ondersteund door een onafhankelijke auditcommissie (AC). Om de activiteiten van de NUB's te kunnen plaatsen volgt in § 1 eerst een toelichting op de taken en rollen van de NUB's en AC. Aansluitend komt het toezichtverslag van de NUB's over 2018 aan de orde in § 2 (algemeen) en § 3 (per portefeuille). In dit verslag leggen de NUB's verantwoording af over de uitvoering van de toezichtstaken en de uitoefening van de bevoegdheden in 2018.

§ 1 Taken en rollen in het governancemodel

§ 1.1 De NUB's

De NUB's oefenen - naast hun bestuurstaken - primair het intern toezicht uit. Dit toezicht richt zich onder meer op de uitvoering van het beleid door de UB's en de algemene gang van zaken van Pensioenfonds Meubel, zoals bepaald in artikel 104 PW. Ook richt het toezicht zich op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De UB's leggen verantwoording af aan de NUB's over de uitvoering van het vastgestelde beleid en werkzaamheden door of namens het fonds. De NUB's beoordelen periodiek - met name in portefeuille-overleggen - het functioneren van de UB's. Zij doen dit per portefeuille aan de hand van de jaarplannen en voortgangsrapportages van de UB's over de uitvoering hiervan. In de jaarplannen staan de activiteiten van Pensioenfonds Meubel in enig jaar; zij vormen de basis voor de toezichthoudende rol van de NUB's.

De NUB's stellen zelf ook jaarlijks een toezichtplan op waarin staat hoe (toezichttaken) en op welke thema's zij gedurende het jaar toezicht willen houden. De thema's zijn onder te verdelen in algemene toezichtthema's (DNB en AFM) en fondsspecifieke onderwerpen. De bevindingen en opvolgingen worden periodiek besproken in de NUB-bijeenkomsten op basis van voortgangsrapportages van de NUB-portefeuillehouders.

Daarnaast staan de NUB's de UB's met raad ter zijde. Dit kan bij de beleidsvoorbereiding reflecterend van aard zijn en zowel betrekking hebben op de inhoud als het proces.

§ 1.2 De auditcommissie (AC)

De aandachtsgebieden van de onafhankelijke AC zijn risicobeheersing, het beleggingsbeleid en de financiële informatieverschaffing door Pensioenfonds Meubel. De AC faciliteert en ondersteunt de NUB's bij zijn toezichttaak en kan de UB's daarvoor zo nodig volgen bij de uitoefening van een bepaalde taak. In dat kader kan de AC zelf en/of in opdracht van de NUB's onderzoek doen. Om haar functie op een adequate manier te kunnen uitoefenen heeft de AC meerdere bevoegdheden:

- Zelf onderzoek doen in het kader van haar faciliterend toezicht of in opdracht van de NUB's;
- De NUB's gevraagd en ongevraagd adviseren; en
- Toegang tot alle informatie die nodig is voor uitoefening van haar taken.

§ 1.3 Code Pensioenfondsen

Het intern toezicht neemt bij de uitvoering van zijn taak te allen tijde de Code Pensioenfondsen 2018 in acht (norm 47). De Code is in 2018 bekort tot 65 normen en ingedeeld naar acht thema's: vertrouwen waarmaken, verantwoordelijkheid nemen, integer handelen, kwaliteit nastreven, zorgvuldig benoemen, gepast belonen, toezicht houden en inspraak waarborgen en transparantie bevorderen. Voor het intern toezicht zijn de normen 28, 46, 47 en 48 van toepassing⁶.

§ 2 Toezichtjaar 2018: algemeen

§ 2.1 Aantal bijeenkomsten

In 2018 heeft vijf maal een reguliere NUB-bijeenkomst plaatsgevonden (de data waren: 14 februari, 5 april, 23 mei, 20 juni en 25 september) en vijf maal een bijeenkomst van de NUB's en de AC samen (23 februari, 5 april, 20 juni, 25 september en 27 november). Het voorzitterschap en de inhoudelijke regie van zowel de NUB-bijeenkomsten als die van de NUB's en AC waren in 2018 in handen van mevrouw De Bruijn. Een overleg tussen AC en de UB's heeft op 11 april plaatsgevonden. Daarnaast is op 27 november een studiedag over intern toezichthouden voor de NUB's, UB's en AC georganiseerd. Bovendien wordt tijdens de vergaderingen van het Verantwoordingsorgaan (VO) met het bestuur voldoende ruimte gemaakt om de vragen van het VO te beantwoorden.

§ 2.2 Het intern toezicht in 2018: organisatie en personele bezetting

In de loop van 2017 concludeerde het bestuur dat de tot dat moment gebruikte commissiestructuur niet langer passend was bij de rolverdeling tussen de UB's en NUB's in het verfijnde omgekeerde model. Het bestuur besloot om over te stappen van commissies met een collectieve verantwoordelijkheid naar portefeuilles waarin een duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen de taken van de UB's en van de NUB's binnen de portefeuilles. Met ingang van 1 januari 2018 werken de NUB's en UB's daarom in een portefeuille-overlegstructuur, waarbij voor iedere portefeuille met een jaarplan en een begroting wordt gewerkt. In dit verband zijn ook meer bevoegdheden ten aanzien van de uitvoering naar de UB's gegaan. Tevens bestaat er sindsdien meer aandacht voor de strategische onderwerpen in het algemeen bestuur. De invulling van de portefeuilles voor de NUB's was in 2018 zoals beschreven in het overzicht op de volgende pagina.

---

⁶ Concreet betekent dit dat de toezichttaak van de NUB's deel uitmaakt van de integrale bestuurstaak (norm 46) en wordt geëvalueerd (norm 28). De NUB's stellen zich bij de uitoefening van de toezichttaak onafhankelijk op (norm 48) en rapporteren in het jaarverslag op welke wijze de Code binnen Pensioenfonds Meubel wordt nageleefd en toegepast (norm 47).

Portefeuille ⁷	Dick Roodenrijs	Paul de Geus	Steeph Custers	Henk Wuijten	Leon Leisink	Petra de Bruijn	Vacature ⁸
Financiële opzet (waaronder jaarwerk)		x		x			
Governance en Compliance	x ⁹		x			x	
Pensioenregeling en Communicatie	x				x		
Risicobeheer				x	x		
Vermogensbeheer		x	x	x ¹⁰			

De heer Steeph Custers is wegens ziekte sinds begin 2018 afwezig. FNV heeft hierom in november 2018 mevrouw Te Paske-Lievestro (1981) voorgedragen als kandidaat NUB met portefeuille Risicobeheer. Zij is vanaf januari 2019 aangesteld als aspirant-bestuurslid, waarna in september 2019 op basis van een evaluatie wordt besloten of tot benoeming wordt overgegaan. Indien de heer Custers na de zomer weer inzetbaar is, is het de bedoeling dat hij in functie blijft als bestuurslid. Voor de NUB's betekent dit dat de heer Wuijten in ieder geval gedurende deze periode ook Vermogensbeheer in portefeuille heeft, naast de portefeuille Risicobeheer.

De auditcommissie bestaat uit de heren Kirchner (voorzitter), Van Eerden en Smith. In § 4. ('Innovaties in intern toezicht 2019') wordt verder ingegaan op de rolverdeling binnen de AC.

§ 2.3 Samenvatting toezichtjaar 2018 (hoofdpunten)

2018 is een uitdagend jaar geweest voor de NUB's. Gedurende het verslagjaar hebben de NUB's (en AC) onder meer vergaderd over de volgende onderwerpen:

- Verfijning van het omgekeerd gemengd model (zie § 2.3.1);
- Relatiegesprekken met DNB op 30 oktober en 22 november (zie § 2.3.1);
- On site DNB-beleggingsonderzoek: opvolging en afronding (zie § 2.3.5);
- Actualisatie reglement auditcommissie;
- Beloningsbeleid; evaluatie tijdsbesteding en beloning UB's, NUB's en AC;
- Afronding transitie pensioenadministratie naar Centric;
- Implementatie strategie van Pensioenfonds Meubel, incl. aandacht voor kwetsbaarheids-indicatoren en strategische risico's;
- Meerjarenbeleidsplan 2018-2021;
- Proces consolidatie Pensioenfonds Meubel en Bpf Houthandel;
- Toezichtverslag over 2017;
- Verklaring VO bij jaarverslag 2017;
- Toezichtplan NUB's 2018;
- Voortgangsrapportages toezicht NUB's per portefeuille (periodiek);
- Herbenoeming van de heer Van Dijk als UB Vermogensbeheer per 1 juli 2018;
- Herbenoemingen van de heren Van Eerden, Kirchner (voorzitter) en Smith als leden van de AC per 1 juli 2018.

⁷ De uitbesteding van werkzaamheden valt onder de portefeuille waarvoor ze worden verricht. Het risicomangement van de uitbesteding valt onder de portefeuille Risicobeheer. Bijvoorbeeld, de evaluatie van het vermogensbeheer gebeurt door de portefeuillehouders vermogensbeheer, maar de toetsing van de daarmee samenhangende risico's gebeurt door risicobeheer.

⁸ De vacature blijft staan en wordt ingevuld zodra de collectieve waardeoverdracht van Bpf Houthandel naar Pensioenfonds Meubel definitief is. De vacature wordt tijdelijk ingevuld door de andere NUB's.

⁹ Tijdelijke vervanging van dhr. Custers.

¹⁰ Idem.

Ook hebben de NUB's toezicht gehouden op diverse andere gebieden. In de volgende sectie wordt ingezoomd op de toezichtonderwerpen per portefeuille.

§ 3 Toezichtjaar 2018: belangrijkste zaken naar portefeuilles

§ 3.1 Financiële opzet

De portefeuille Financiële opzet en het bijbehorende jaarplan bevatten vooral routinematige zaken zoals het jaarwerk, herstelplan, haalbaarheidstoets en de begroting met bijbehorende kostenrealisatie. In het toezichtplan 2018 waren de volgende specifieke thema's benoemd die de financiële opzet raken:

- Van ALM-studie naar strategisch beleggingsbeleid. Financiële opzet kijkt vooral naar de premie en opbouw van de pensioenregeling in de ALM-context;
- DNB-thema financiële opzet, waarbij het vooral gaat over de uitgangspunten bij het herstelplan en de haalbaarheidstoets in relatie tot de premiedekkingsgraad.

De NUB's hebben vastgesteld dat het ALM-proces goed gepland en doorlopen is, waarbij een goede basis is gelegd doordat opnieuw de risicohouding samen met de sociale partners is getoetst en beleidsuitgangspunten zijn geformuleerd voor aanvang van het ALM-onderzoek.

Gedurende 2018 heeft het bestuur de financiële opzet nauwkeurig en evenwichtig beoordeeld door naast de ALM-studie en de vaste elementen als herstelplan en haalbaarheidstoets, de actuariële grondslagen te herzien, te toetsen of de regeling niet fiscaal bovenmatig is en - bij de vaststelling van de premie voor 2019 - de sociale partners in het kader van evenwichtige belangenafweging te adviseren de premie op een niveau te handhaven waarbij de premiedekkingsgraad beter uitkomt dan in 2018. Naar het oordeel van de NUB's hebben hiermee de beleidsuitvoering van de financiële opzet zorgvuldig plaatsgevonden.

De NUB's bevelen aan om beleid op te stellen over de premiedekkingsgraad, met name over welke grenzen voor het bestuur moeten gelden om de opdracht voor de pensioenuitvoering nog evenwichtig uit te kunnen voeren.

Daarnaast is aan het jaarplan 2018 naar behoren en tijdig uitvoering gegeven.

De waarmerkend actuaris en accountant zijn bovendien met de NUB's van oordeel geweest dat het jaarwerk-proces 2017 overall goed is verlopen, op enkele aandachtspunten na. Zo is voor dit verslagjaar (2018) de aanbeveling opgevolgd om het jaarverslag toegankelijker op te stellen.

§ 3.2 Governance & Compliance

In juli 2014 is het omgekeerd gemengd model geïntroduceerd als bestuursmodel voor Pensioenfonds Meubel. In het begin was het, komend vanuit een paritair model, wennen aan de nieuwe rolverdeling. Aan de hand van de ervaringen uit de eerste jaren zijn vanaf 2017 steeds verdere verbeteringen aangebracht in de governance structuur, de manier van werken en de bijbehorende cultuur waaronder rolvastheid. Ook de bevindingen uit het DNB onderzoek in 2017 hebben hieraan bijgedragen. Zo is vanuit de NUB's ingezet op verfijning en een betere implementatie van het bestuursmodel om het intern toezicht te optimaliseren. Dit heeft in 2018 geleid tot een duidelijkere scheiding tussen uitvoerende en niet-uitvoerende taken en toezichttaken (zie tevens § 2.2).

Hoewel Pensioenfonds Meubel blijft streven naar verbeteringen ligt er momenteel - tot tevredenheid van DNB - een solide basis voor een goede besturing van het fonds.

De belangrijkste toezichtactiviteiten in deze portefeuille in 2018:

- Opvolging van de aanbevelingen van DNB:
  - Inrichting van een overlegstructuur tussen de AC en het UB. Een eerste overleg vond plaats op 11 april; en
  - Ruimhartige mandatering van de UB's;
- Een gezamenlijke studiedag van de UB's, NUB's en AC in november 2018 over governance en het functioneren van het intern toezicht;
- Bij de collectieve zelfevaluatie van het bestuur (12 december) is veel aandacht besteed aan de bevindingen op de studiedag;
- In de bijeenkomsten van de NUB's met de AC is de onderlinge rolverdeling frequent aan bod gekomen. De samenwerking is in 2018 positief verlopen;
- De toekomstige invulling van het Three Lines of Defence (3LoD)-model in het kader van IORP II¹¹;
- Relatiegesprekken met DNB op 30 oktober (aanwezig: bestuur en AC) en 22 november (aanwezig: mevr. De Bruijn en dhr. De Geus als NUB's). DNB maakte hierin kenbaar positief te zijn over de vorderingen die zijn gemaakt in het intern toezicht;
- Vooruitblik op 2019:
  - Een nieuw DNB-onderzoek naar de werking van het intern toezicht volgt in september 2019;
  - In het periodiek overleg met DNB in oktober 2019 staat de implementatie van IORP II centraal.

§ 3.3 Pensioenregeling & Communicatie

De NUB's hebben in 2018 toegezien op de adequate uitvoering van het jaarplan Pensioenregeling & Communicatie waarvoor de UB verantwoordelijk is. Speciale aandacht is uitgegaan naar de thema's uit het toezichtplan: implementatie strategie, pensioenuitvoering in een digitaliserende omgeving, evenwichtige financiële opzet en transitie naar Centric. Tevens hebben de NUB's op een aantal momenten gefungeerd als sparringpartner over de pensioenregeling en communicatie (de raadfunctie). De NUB's constateren dat er planmatig is gewerkt aan de uitvoering van het jaarplan. Hieronder worden de onderwerpen toegelicht waaraan vanuit de toezichtstaak primair aandacht is besteed.

Pensioenregeling

De NUB's hebben toegezien op de juistheid, volledigheid en tijdigheid van de uitvoering van de pensioenregeling. Sociale partners hebben de pensioenregeling voor 2018 eind 2017 vastgesteld, inclusief een verlaging van de franchise en een verhoging van het maximum pensioengevend loon. De NUB's concluderen dat hier in 2018 op een goede wijze uitvoering aan is gegeven.

Per 1 januari 2018 heeft de transitie vanuit Syntrus Achmea Pensioenbeheer (SAPB) plaatsgevonden.

Per 1 september 2017 is de dienstverlening al overgegaan naar Centric, maar de werkzaamheden werden tot 1 januari 2018 nog uitgevoerd door Syntrus.

---

¹¹ In de NUB-AC-bijeenkomst van 27 november concludeerde de AC dat zij als commissie de interne auditfunctie niet kan en wil vervullen. Op dit moment vervult de heer Van Dijk (UB Vermogensbeheer) de interne auditfunctie tijdelijk tot een permanente oplossing is gevonden.

De transitie is in Q1 2018 afgerond en overgegaan naar een afrondende fase. De voortgangsrapportage van maart is de laatste die naar DNB is gestuurd. De NUB's hebben ten aanzien van de transitie toegezien op de juistheid en tijdigheid van de gehanteerde processen en op de overdracht van gegevens. De NUB's delen de conclusie van de transitie-manager dat Centric in een kort tijdsbestek een organisatie heeft neergezet, waarbij de uitvoering op de belangrijkste onderdelen (premie-inning, uitkeringen en klantcontactcentrum) tijdig is gaan draaien. De NUB's constateren dan ook dat de transitie goed is verlopen wat betreft het primaire proces. Wel moet nog gestreefd worden naar efficiëntere processen, een hogere STP-graad¹², wegwerken van achterstanden (werkvoorraad op de norm) en een hogere kwaliteit van het klantcontactcentrum. Ook de rapportages zijn zowel qua structuur als verantwoording van de niet gehaalde normen nog niet op het gewenste niveau. De NUB's zien dat de UB dit goed monitort en hierover afspraken maakt met Centric. De NUB's blijven erop toezien dat hierin de juiste stappen worden gezet.

Bij de overdracht van de pensioenadministratie naar Centric heeft het bestuur van Pensioenfonds Meubel moeten constateren dat SAPB zich - op een aantal punten toerekenbaar - niet aan de dienstverlenings-overeenkomst met Pensioenfonds Meubel heeft gehouden. SAPB heeft haar aansprakelijkheid niet aanvaard. De NUB's hebben er in 2018 op toegezien dat in deze aansprakelijkheidsdiscussie de noodzakelijke stappen, waaronder het formeel in gebreke stellen van SAPB, worden gezet om de belangen van het Pensioenfonds Meubel zo goed mogelijk te behartigen en dus de risico's op dit dossier zo veel als mogelijk te beperken. Hoewel de discussie met SAPB eind 2018 nog niet is afgerond en het ook niet duidelijk hoe deze discussie gaat aflopen, constateren de NUB's wel dat in 2018 bedoelde stappen zijn gezet.

In 2018 was er een reservetekort. De beleidsdekkingsgraad per 1 januari 2018 bedroeg 106,8%. Eind 2018 was de beleidsdekkingsgraad 108,6%. Door de situatie per 1 januari 2018 moest Pensioenfonds Meubel voor 1 april 2018 een geactualiseerd herstelplan indienen. De NUB's hebben er op toegezien dat dit tijdig en juist is gebeurd. In dit herstelplan heeft het bestuur aangetoond dat het fonds op basis van het huidige beleid zonder aanvullende maatregelen binnen de wettelijke hersteltermijn in staat is om de situatie van het tekort weg te werken.

Communicatie

De NUB's hebben toezicht gehouden op de uitvoering van het communicatiejaarplan 2018. Zij constateren dat er planmatig wordt gewerkt aan de uitvoering van dit plan.

Vorgenomen communicatie-uitingen, bijvoorbeeld de uitrol van Customer Journeys, campagnes, elektronische nieuwsbrieven, alert life events, worden volgens plan voorbereid en opgeleverd. Op een enkel onderdeel is in het lopende jaar bewust een andere invulling gekozen dan in het jaarplan opgenomen. De NUB's zien dat de samenwerking tussen de UB en communicatiepartner Bridgevest goed verloopt. Een aantal onderdelen (het digitaliseren van STP-processen/formulieren) is nog niet van de grond gekomen. Dat is jammer omdat hier ook vanuit de klantbeleving en serviceverlening voor deelnemers een belangrijke stap in gemaakt zou kunnen worden. Maar de NUB's zien ook dat er een bewuste afweging en prioritering is gemaakt ten aanzien van onderhanden werk en benodigde voortgang daarin, en begrijpen de gemaakte keuzes. De NUB's vinden, met de UB, het wel van belang dat deze ontwikkelingen in 2019 van de grond komen.

---

¹² *Straight Through Processing (STP) is een concept voor het inrichten en uitvoeren van de operationele bedrijfsprocessen, waarbij het verkorten van de doorlooptijd centraal staat.*

In het communicatieplan 2018 zijn voor een aantal onderdelen prestatie-indicatoren (KPI's) geformuleerd. Aan de hand daarvan wordt vastgesteld of doelen worden behaald. Elk kwartaal wordt gerapporteerd over de realisatie van de KPI's. De NUB's hebben geconstateerd dat deze informatie ook is gebruikt om lopende het jaar bij te sturen en in de analyse voor het nieuwe jaarplan. Op deze manier wordt er via een gestructureerd en gedegen proces gewerkt.

Het uitvoeren van de wettelijke communicatie volgens de gestelde termijnen heeft terecht veel aandacht gehad. Dit was een uitdaging aangezien de pensioenadministratie nieuw werd ingericht bij Centric. Naar het einde van het jaar liep dit proces tussen pensioenuitvoerder en Bridgevest als communicatie-uitvoerder goed. Dat neemt niet weg dat niet alle wettelijke communicatie geheel op tijd verloopt. Dit heeft te maken met de tijdige en volledige gegevensaanlevering vanuit de bedrijven. De NUB's hebben aandacht voor deze processchakel gevraagd.

Via nieuwsberichten op de website, de elektronische nieuwsbrief en het beknopte jaarverslag communiceert het pensioenfonds met zijn deelnemers over belangrijke ontwikkelingen en legt zij daarnaast verantwoording af over het gevoerde beleid. De NUB's hebben aandacht gevraagd om deze inhoud goed aan te laten sluiten op de doelstellingen van Pensioenfonds Meubel (transparant, betrouwbare en betrokken partner).

Er zijn belangrijke stappen gezet in de verdere digitalisering van de communicatie. Zo is er nu ook voor pensioengerechtigden een eigen Mijnomgeving beschikbaar, een nieuwe Customer Journey is beschikbaar (Bijna met pensioen), zijn er elektronische nieuwsbrieven ontwikkeld voor zowel werkgevers als deelnemers, alsmede een eHelpdesk. De NUB's constateren dat dit goed aansluit bij de strategische visie die Pensioenfonds Meubel heeft over communicatie. Maar uit de KPI's blijkt dat minder deelnemers gebruik maken van dit digitale aanbod dan de (ambitieuze) wensen van Pensioenfonds Meubel. De NUB's vragen hier aandacht voor om dit voortdurend te blijven analyseren en vandaaruit de eigen communicatie-inspanningen aan te passen. Geconstateerd kan worden dat dit ook een zorg is voor de UB en communicatiepartner en dat zij hier ook intensief mee bezig zijn.

Bovenstaande feiten en analyse zijn ook een belangrijk besprekingspunt geweest bij de ontwikkeling van een nieuw strategisch communicatieplan voor de komende 3 jaar. De NUB's constateren dat daar via een goed proces, waarin diverse geledingen van Pensioenfonds Meubel hun rol hebben gespeeld, aan is gewerkt. Hierin is ook gebruik gemaakt van het meerjarenbeleidsplan van Pensioenfonds Meubel. De vertaling van het nieuwe strategische communicatieplan in jaarplannen en uitvoering zal door de NUB's goed worden gevolgd.

§ 3.4 Risicobeheer

De NUB's hebben in 2018 toegezien op de adequate uitvoering van het jaarplan Risicobeheer waarvoor de UB verantwoordelijk is. Speciale aandacht is daarbij uitgegaan naar de thema's uit het toezichtsplan: inrichting Three Lines of Defence (3LoD) en pensioenuitvoering in een digitaliserende omgeving. Tevens hebben de NUB's op een aantal momenten gefungeerd als sparringpartner over risicobeheer (de raadfunctie).

De NUB's constateren dat er planmatig is gewerkt aan de uitvoering van het voorgenomen Risicojaarplan. Onderwerpen waarnaar vanuit onze toezichtstaak primair de aandacht is uitgegaan, lichten we hieronder verder toe.

Een belangrijk element gedurende het jaar betrof de inrichting van IORP II. Doordat deze Europese richtlijn pas laat in wetgeving is omgezet en guidance omtrent de inrichting laat beschikbaar kwam, vergde het toch een grote inspanning om op tijd (13 januari 2019) compliant te zijn.

Een ander groot traject betrof het voldoen aan de eisen van de AVG. Middels een projectmatige aanpak zijn beleid en instrumenten die uit de wet voortvloeien ontwikkeld. Tevens heeft Pensioenfonds Meubel een Functionaris Gegevensbescherming (FG) aangesteld. De NUB's hebben erop toegezien dat de inrichting van de AVG en de selectie van de FG is verlopen volgens de kaders die het bestuur hiervoor had vastgesteld. Pensioenfonds Meubel is, als verwerkingsverantwoordelijke, ook verantwoordelijk voor de verwerkingsactiviteiten die door onze uitvoerders worden gedaan. De NUB's hebben geconstateerd dat daar waar dit aandacht heeft gevraagd de UB, in samenspraak met de FG, dit voortvarend oppakt.

In het afgelopen jaar is ook, deels parallel aan het AVG-traject, veel aandacht besteed aan de implementatie van het IT-beleid dat in 2017 is vastgesteld. Eerst is hiervoor een IT-scan gedaan in hoeverre uitbestedingspartijen voldoen aan het IT-beleid van Pensioenfonds Meubel, vervolgens is een uitgebreide risicoanalyse gemaakt, gevolgd door een IT-deep dive bij de drie belangrijkste uitbestedingspartijen. De NUB's hebben gesignaleerd dat de UB-er dit voor de pensioensector belangrijke risico goed in beeld heeft en bij de aanpak ook op tijd deskundige adviseurs heeft betrokken.

In het kader van de jaarlijkse risicomanagementcyclus is in een bestuurs sessie voorbereid door de UB's waarin de risicoanalyse is herijkt. Hierbij is tevens aandacht geweest voor de werking van de beheersmaatregelen. Separaat is een SIRA uitgevoerd door de UB's die is vastgesteld door het bestuur. De NUB's hebben erop toegezien dat dit conform het integraal beleid risicomanagement is uitgevoerd. Daarbij is geconstateerd dat de implementatie van AVG en IORP II meer tijd hebben gevraagd dan verwacht. Deze onderdelen zijn opgenomen in het jaarplan 2019. De NUB's zien erop toe dat deze worden opgepakt.

Afgelopen jaar is een aantal schakels in het 2e lijnsrisicomanagement(verder) ingericht (compliance officer, FG, onafhankelijk risicomanager). De NUB's hebben geconstateerd dat het takenpakket van deze functies goed op elkaar aansluit en functionarissen elkaar aanvullen. Hiermee is de 2e lijn van het Three Lines of Defence (3LoD)-model goed vormgegeven.

Tot slot is de verbetering van de werking van Risicomaat een belangrijk aandachtspunt geweest. Risicomaat is geactualiseerd. Tevens is onderzocht hoe Risicomaat de werking en effectiviteit van het risicomanagement-proces beter kan ondersteunen. Dit onderzoek en de besluitvorming over de resultaten en aanbevelingen wordt in 2019 afgerond. De NUB's zullen hierop toezien.

§ 3.5 Vermogensbeheer

In het toezichtplan 2018 waren de volgende thema's benoemd op het gebied van vermogensbeheer:

- Van ALM-studie naar strategisch beleggingsbeleid. In 2018 stond Pensioenfonds Meubel weer aan het begin van de 3-jarige beleggingscyclus, waarbij de risicohouding, de risicobereidheid en het risicoprofiel opnieuw werden vastgesteld;
- Het DNB-thema evenwichtige financiële opzet. Voor het aandachtsgebied Vermogensbeheer had naast de ALM-opzet ook het duurzame beleggingsbeleid de aandacht.

Vast onderdeel van het interne toezicht betreft de uitvoering van het jaarplan. Voor Vermogensbeheer was het jaarplan 2018 een voortzetting van het in 2017 gestarte verbeterplan beleggingsbeleid. De NUB's hebben toegezien op de voortgang van onderwerpen van het jaarplan en bovendien ook de UB Vermogensbeheer en de beleggingsadviseur met raad terzijde gestaan.

De NUB's hebben gedurende het jaar de werkwijze in het portefeuilleoverleg mede in het kader van de verfijning van het Omgekeerd Gemengd Model aangepast. De NUB's bereiden het portefeuille-overleg voor door de procesgang van de thema's en onderwerpen te beoordelen en daar vragen over te formuleren. Deze worden bij de start van het overleg gedeeld met de UB en adviseur en worden gedurende het overleg behandeld. In 2019 zal deze voorbereiding ondersteund gaan worden door een lid van de auditcommissie die ook zal deelnemen aan het portefeuilleoverleg.

In het jaarplan waren onder meer de volgende onderwerpen opgenomen die gedurende 2018 op een goede manier voltooid zijn (de ALM-studie wordt apart behandeld):

- Het opstellen van beleggingscases;
- Daaruit voortvloeiende kaderstellingen per beleggingscategorie;
- Transitie van de matchingportefeuille van SEI naar Cardano;
- Selectie van een partij voor de herbalancering;
- Transitie naar een nieuwe (eigen) custodian;
- Selectie van een partij voor managersselectie en -monitoring
- Vaststellen van een nieuw Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB-)beleid; en
- Opvolging DNB-beleggingsonderzoek

ALM-studie

In de eerst helft van 2018 is volgens een gedetailleerde projectplanning een ALM-studie uitgevoerd. Vooraf is in gezamenlijkheid met de sociale partners en het VO de risicohouding (kwalitatief) opnieuw vastgesteld en zijn de beleidsuitgangspunten voor de financiële opzet en het beleggingsbeleid opnieuw gedefinieerd. Met deze uitkomsten is een ALM-studie volledig en binnen de planning uitgevoerd en is vervolgens met de uitkomsten een nieuw meerjarig strategisch beleggingsbeleid vastgesteld. Dit is een breed gedragen en grondig proces geweest.

MVB-beleid

In een aantal sessies met het bestuur is op een goede wijze met ruimte voor beeldvorming, oordeelsvorming en tenslotte besluitvorming een nieuw MVB-beleid opgesteld met duidelijke ambities voor de komende jaren. Dit beleid wordt in de kaderstellingen voor de beleggingscategorieën meegenomen. In het bijzonder bij de aandelen ontwikkelde markten heeft dit geleid tot de keuze om in eigen mandaten te gaan beleggen zodat eigen MVB-beleid in de nabije toekomst verder vormgegeven kan worden.

Afscheid van SEI

Nadat alle kaderstellingen waren afgerond werd definitief duidelijk dat de vorm van vermogensbeheer die SEI voert niet meer passend is voor Pensioenfonds Meubel. Nadat al eerder het fiduciair beheer, het beheer van de matchingportefeuille en de herbalancering bij andere beheerders waren ondergebracht, betekent dit dat per beleggingscategorie ook afscheid van SEI wordt genomen. Het toezicht heeft zich vooral op de zorgvuldige afwikkeling van en de risico's in dit proces gericht. De NUB's constateren dat het proces beheerst en zorgvuldig is verlopen. Het definitieve afscheid vindt in 2019 plaats door de transitie van de laatste beleggingscategorieën naar in 2019 nog te selecteren vermogensbeheerders.

Opvolging DNB beleggingsonderzoek

De bevindingen van DNB in het beleggingsonderzoek 2017 betroffen met name procesverbetering en de vastlegging van zaken in een nieuw strategisch beleggingsbeleid. Dit proces is een belangrijk onderdeel van het toezicht geweest. Overigens waren deze zaken toch al onderdeel van het verbeterplan vermogensbeheer dat de UB met zijn adviseur goed uitvoert. De NUB's hebben vastgesteld dat rapportage aan DNB adequaat en tijdig heeft plaatsgevonden.

§ 4 Innovaties in intern toezicht 2019

De NUB's werken in 2019 opnieuw met een toezichtplan. Ook de AC kent vanaf 2019 een eigen jaarplan over de wijze waarop zij de NUB's wil ondersteunen. Dit jaarplan sluit aan op de algemene en fondsspecifieke toezicht-thema's in het toezichtplan 2019 van de NUB's. In 2019 zal bovendien worden geëxperimenteerd met een nieuwe werkwijze: het bijwonen van de portefeuille-overleggen tussen de NUB's en UB's door een lid van de AC.

Doel hiervan is het optimaliseren van het intern toezicht en de ondersteuning vanuit de AC. Tijdens de overleggen nemen de AC-leden een gereserveerde rol in. Zij letten op het intern toezicht en de toezichtvragen die worden gesteld. Voorafgaand aan het portefeuilleoverleg is er een voorbereidende call waarin het AC-lid de NUB's proactief adviseert. De bevindingen worden periodiek besproken in de NUB-AC-bijeenkomsten. Per portefeuille sluit het AC-lid met bijbehorend expertisegebied aan om de NUB-portefeuillehouders te faciliteren. De heer Kirchner zal ter aanvulling ook de NUB-portefeuillehouder Governance & Compliance ondersteunen:

1. Financiële opzet: dhr. Kirchner;
2. Governance & Compliance: dhr. Kirchner;
3. Pensioenregeling & Communicatie: n.v.t.;
4. Risicobeheer: dhr. Smith;
5. Vermogensbeheer: dhr. Van Eerden.

De portefeuille Pensioenregeling & Communicatie blijft vooralsnog zonder ondersteuning van de AC.

Deze ondersteuning door de AC wordt aan het eind van 2019 geëvalueerd.

Tot besluit is in 2019 verder invulling gegeven aan een nieuwe overlegstructuur met het VO. Hierbij komen de NUB-portefeuillehouders per portefeuille twee maal per jaar in informele werkgroepen samen met enkele vertegenwoordigers van het VO om inhoudelijke vragen vanuit het VO te beantwoorden, in aanvulling op de reguliere (halfjaarlijkse) plenaire vergaderingen tussen het VO en bestuur.

Ijsselstein, 24 juni 2019

P.A. de Bruijn - Nooteboom

L.C.M. Leisink

H.J. Wuijten

S.M.J. Custers

D.A. Roodenrijs

P.W. de Geus

5 VERSLAG VERANTWOORDINGSORGAAN

Het verantwoordingsorgaan heeft in haar vergadering van 6 juni 2019 het concept jaarverslag 2018 besproken en oordeelt als volgt:

VERKLARING VERANTWOORDINGSORGAAN PENSIOENFONDS MEUBEL

Het Verantwoordingsorgaan heeft in haar vergadering van 6 juni 2019 het concept jaarverslag 2018 besproken en oordeelt als volgt:

Algemeen

Zoals te lezen in paragraaf 3.6 van het bestuursverslag 2018 zijn hier de taken en bevoegdheden van het Verantwoordingsorgaan (VO) opgenomen. Het VO heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, over het door het bestuur uitgevoerde beleid, alsmede de beleidskeuzes voor de toekomst. Via de verklaring van het VO in het jaarverslag wordt dit oordeel schriftelijk vastgelegd.

Werzaamheden

In 2018 heeft het verantwoordingsorgaan 5 keer vergaderd en heeft de voorzitter van het bestuur 2 keer met de voorzitter van het VO een agenda-afstemmingoverleg gehad. Daarnaast is een afvaardiging van het VO vertegenwoordigd geweest in het Breed Beraad. Dit is een overlegplatform dat actuele ontwikkelingen op pensioengebied informatief deelt met de betrokken stakeholders van de 3 sectoren, Meubelindustrie, Tentoonstellingsbouw en Orgelbouw. Zodoende wordt men in staat gesteld om op een verantwoorde wijze keuzes te maken voor o.a. het premiebeleid en de pensioenregeling. Er is 3 keer een Breed Beraad vergadering geweest in 2018. Op 20 juni 2018 en 30 oktober 2018 is er een breed overleg geweest over de verkenning van het samengaan van BPF Houthandel met het Pensioenfonds Meubel.

In 2018 is ook 8 keer informeel overleg geweest met NUB-ers. Het VO heeft de taken verdeeld onder haar leden en ingericht per portefeuillewerkgroep. De informele bijeenkomsten worden door het VO gewaardeerd en daardoor zijn we in staat om onze taak beter te kunnen vervullen. Het aantal vergaderingen per thema bedroeg als volgt:

Datum	Vergadering van
27 februari 2018	Werkgroep beloningsbeleid
6 maart 2018	Werkgroep transitie
22 maart 2018	Werkgroep vermogensbeheer
4 april 2018	Werkgroep communicatie
4 april 2018	Pensioengerechtigden
9 april 2018	Werkgroep IRM
16 oktober 2018	Pensioengerechtigden
18 oktober 2018	Werkgroep communicatie

Het VO volgt de beleidsagenda van het bestuur. Maar daarnaast benoemt het VO ook zelfstandig een aantal speerpunten.

In 2018 hebben verkiezingen plaatsgevonden voor de pensioengerechtigden. Vanuit het VO zijn de voorzitter en vicevoorzitter samen met een niet uitvoerend bestuurslid betrokken geweest bij dit proces. Om dit proces in goede banen te leiden is hierover 3 keer vergaderd en is via telefoon en mail meermaals overleg geweest. Helaas bleek er een tegenvallende opkomst en is een beperkt aantal stemmen uitgebracht.

Adviesaanvragen

In de VO-vergaderingen werd het gevoerde beleid van het bestuur en de keuzes die het bestuur maakte beoordeeld en zijn de volgende adviesaanvragen voorgelegd en besproken aan de hand van een bepaald normenkader. De volgende adviesaanvragen zijn in 2018 aan de orde geweest.

Datum	Adviesaanvraag	Advies
December 2017-april 2019	Beloningsbeleid	Negatief wegens gebrek aan transparantie en onderbouwing
6 februari 2018	Functieprofielen	Positief o.v.v. positief advies over beloningsbeleid
8 mei 2018	Reglement auditcommissie	Positief
22 oktober 2018	Automatische waardeoverdracht kleine pensioenen	Positief
26 november 2018	Premiestelling 2019	Positief
26 november 2018	Strategisch communicatiebeleidsplan	Positief
27 november 2018	Strategisch besluit samengaan met Bpf Houthandel	Positief
28 november 2018	Uitvoeringsovereenkomst vrijwillige aansluiting	Positief
4 december 2018	Toeslagverlening 2019	Positief

Het VO is van mening dat het bestuur niet voldoende verantwoording aflegt over haar eigen beloningsbeleid door de (kwantitatieve) omvang van de tijdsbesteding kwalitatief te benaderen. Dit lijkt voor het bestuur een principieel punt te zijn, aangezien het bestuur ook na een aantal gesprekken blijft kiezen voor deze benadering. Het VO is daarom niet voldoende in staat een oordeel te vellen dat leidt tot een positief advies en adviseert om die reden dus negatief. Het VO betreurt dit, omdat het in het algemeen positief oordeelt over het functioneren van het bestuur en daar ook graag een positief advies ten aanzien van het beloningsbeleid aan zou koppelen. In een brief van 29 mei 2019 heeft het bestuur schriftelijk gereageerd op het negatieve advies. Het bestuur heeft daarin aangegeven, ondanks het negatieve advies, het beloningsbeleid vast te stellen zoals het was voorgesteld in de adviesaanvraag.

Evenwichtige belangenbehartiging

Het VO heeft vastgesteld dat de Beleidsdekkingsgraad ultimo 2018 is gestegen van 106,8% naar 108,6% maar het fonds zich nog steeds in een situatie van een reservetekort bevindt. De actuele dekkingsgraad, de reële dekkingsgraad en de vereiste dekkingsgraad zijn procentueel echter gedaald t.o.v. 2017. De premiedekkingsgraad bedraagt 88,2% ultimo boekjaar 2018 en is wederom afgenomen met 1,1%. Wij hebben met het bestuur gesproken over de hoogte van de premiedekkingsgraad in relatie tot de hoogte van de dekkingsgraad en daarbij is tevens een evenwichtige belangenafweging aan de orde geweest. Omdat op basis van een herzien herstelplan de vereiste dekkingsgraad binnen de gestelde wettelijke termijnen gehaald kan worden zonder aanvullende maatregelen acht het bestuur dit aanvaardbaar en evenwichtig naar alle belanghebbenden.

Gedurende het boekjaar hebben zich geen ingrijpende wijzigingen, anders dan het indienen van een herstelplan, voorgedaan die aan DNB gecommuniceerd dienden te worden. De belangrijkste doelstelling van het pensioenfonds, namelijk het nakomen van pensioentoezeggingen, lijkt op langere termijn te worden gerealiseerd. Echter, op basis van de beleidsdekkingsgraad ultimo 2018 en de ontwikkeling van de actuele dekkingsgraad zal naar verwachting op korte termijn een uitvoering van het toeslagbeleid niet haalbaar zijn. Het VO is positief over het feit dat de beleidsdekkingsgraad voldoende betrouwbaar is vastgesteld en er in 2018 niet gekort hoefde te worden in pensioenaanspraken en pensioenrechten.

Risicobeheersing

In 2017 is besloten om de uitvoering van de pensioenadministratie per 1 januari 2018 onder te brengen bij Centric. Het VO is in dit beslissingstraject voldoende gekend en is over de implementatie hiervan periodiek op de hoogte gehouden via rapportages van de werkgroep Transitie. Voorgaand boekjaar lasen we in het verslag van de accountant dat er nog specifieke controlewerkzaamheden verricht moeten worden op de transitiebestanden welke in het najaar van 2018 zouden plaatsvinden. Er zijn ons toen geen materiële onvolkomenheden medegedeeld.

Eind mei 2019 is via het informele overleg in de werkgroep Financiële Opzet met het VO door het bestuur aangegeven dat er een probleem is met het opleveren van een ISAE3402 verklaring door Centric. De ISAE3402 verklaring moet duidelijkheid geven hoe Centric als Pensioenuitvoerder de processen beheerst en welke interne controle- en beheersingsmaatregelen er zijn genomen en zijn vastgelegd. Processen die uitgevoerd worden door een serviceorganisatie hebben vaak invloed op financiële en operationele processen en IT die vervolgens ook effect hebben op de jaarrekening van het Pensioenfonds. De accountant van Centric (EY) heeft een afkeurende verklaring verstrekt vanwege het meermaals ontbreken van het zgn. 4-ogenprincipe.

In de vergadering van 6 juni 2019 heeft de accountant van het Pensioenfonds aangegeven dat er in december 2018 en in maart 2019 early warnings zijn afgegeven voor het ontbreken van een goedkeurende verklaring van Centric. Voor het jaarwerk 2018 worden ten tijde van het opstellen van ons oordeel extra controlehandelingen verricht om de mate van risicobeheersing van processen en juiste vastlegging in de afgebakende periodes te onderzoeken op juistheid. Wij hebben dit issue met het bestuur besproken en onze zorg geuit en gevraagd of dit niet eerder bekend had kunnen zijn en waarom het bestuur niet eerder bij Centric heeft aangedrongen op het overleggen van een ISAE3402-verklaring. We hebben vernomen dat vanwege de overgang van een organisatie in transitie naar een proces gestuurde organisatie dit niet eerder mogelijk was. Het advies van het VO is om in het toezicht op dit soort bedrijf kritische processen een minder afwachtende houding aan te nemen en de Pensioenuitvoerder nauwgezet te monitoren en er op toe te zien dat de vereiste ISAE3402 verklaring tijdig wordt aangeleverd. Wij gaan er vanuit dat hieruit geen materiële zaken naar voren komen die het beeld van de jaarrekening beïnvloeden.

Het afgelopen jaar zijn er veel nieuwe uitbestedingspartijen geselecteerd en gecontracteerd, zoals o.a. een custodian, beheerders matching portefeuille en herbalancering, compliance officer, risicomanager en AVG-functionaris. Het VO heeft de overtuiging dat het bestuur de selecties zorgvuldig heeft uitgevoerd en adviseert het bestuur nauwgezet toe te zien dat de werkzaamheden van deze nieuwe partijen en de afgesproken dienstverlening juist en tijdig worden uitgevoerd zodat de beoogde voordelen en resultaten in de toekomst ook daadwerkelijk gerealiseerd worden.

Vermogensbeheer

Het VO heeft vorig jaar het bestuur geadviseerd om intensiever overleg te hebben met de vermogensbeheerder en de resultaten op beleggingen te monitoren teneinde het rendement en de vermogenspositie te verbeteren. Uit de jaarrekening 2017 blijkt dat het rendement (inclusief renteaftdekking) is gedaald van 12,2% naar 6,01% en de beleggingsopbrengsten zijn gedaald van 320 miljoen euro naar 173 miljoen euro. Het VO is bezorgd om te zien dat in 2018 de beleggingsresultaten nog verder zijn teruggelopen en er een negatief resultaat is behaald van ruim 75 miljoen euro en de beleggingskosten per saldo zijn toegenomen. Het VO heeft hierover met het bestuur gesproken en het bestuur heeft medegedeeld dat dit belang wordt onderkend en heeft in de uitvoering van haar beleid de noodzakelijke prioriteiten gesteld.

In 2018 heeft een transitie plaatsgevonden naar een nieuwe custodian (BNY Mellon) en beheerders matching portefeuille en herbalancering (Cardano). Mede ingegeven door het ingestelde en afgeronde on-site onderzoek

van DNB naar de beleggingen en het risicobeheer, zijn volgens het bestuur in het plan van aanpak processen doorlopen die moeten leiden tot een betere beheersing van de beleggingsrisico's en daarmee ook betere rendementen en kostenbesparingen te realiseren.

Vereist Eigen Vermogen

Eind mei 2019 is eveneens uit het informeel overleg Financiële Opzet en VO door het bestuur aangegeven dat er een onjuiste berekening heeft plaatsgevonden van het Vereist Eigen Vermogen door de custodian. In de vergadering van 6 juni heeft de waarmerkend actuaire (Mercer) dit bevestigd en heeft zij aangegeven dat het aanleveren van de berekeningen een moeizaam proces was. In de maandrapportages over de dekkingsgraad is dit in de maand april in de vergelijkende cijfers aangepast. Wij hebben vastgesteld dat de actuaire (S&V) hier geen afzonderlijke toelichting heeft opgenomen in de maandrapportage van april 2019. Het bestuur heeft toegelicht dat er interpretatieverschillen waren tussen de custodian en DNB over de waardering van meerdere beleggingen en de aanpassing geen effect heeft gehad op de dekkingsgraad. Het VO adviseert het bestuur om de berekeningen van de custodian zodanig te laten berekenen en hierop ook toe te zien dat dit in overeenstemming is met de geldende voorschriften van DNB.

Daarnaast heeft de waarmerkend actuaire geconstateerd dat een aantal aanbevelingen, waarvan sommigen ook vorig jaar al waren opgenomen, niet verwerkt worden in de ABTN en het advies is om het beleid aangaande die punten vast te leggen. Het bestuur heeft hier kennis van genomen en zal in overleg met de waarmerkend actuaire de relevante aanbevelingen in haar beleid en vastlegging in de ABTN meenemen.

Communicatiebeleid

Naar de mening van het VO voert het bestuur een helder communicatiebeleid, waarbij krachtig wordt gestuurd op digitale communicatie. Het VO heeft in de portefeuillewerkgroep de toezegging dat men op bedrijfsniveau (bij werkgevers) aandacht zou gaan vragen voor digitalisering, middels o.a. posters teneinde de relatief beperkte hoeveelheid geregistreerde e-mailadressen te vergroten.

Het VO heeft geconstateerd dat er een nieuw strategisch communicatieplan is opgesteld waar nieuwe customers journeys worden uitgerold en de deelnemers worden geïnformeerd over belangrijke zaken zoals, de ontwikkeling van de dekkingsgraad, het vervallen van minipensioenen en automatische waardeoverdracht kleine pensioenen. Dit is ook overlegd met het VO en het VO ondersteunt dit beleid.

Toekomst

Eind 2018 heeft het bestuur, na een uitgebreide inventarisatie en fit gap analyse, een strategisch besluit genomen om per 1 januari 2020 samen te gaan met het BPF Houthandel. Hierbij zal de pensioenregeling van Meubel gehanteerd gaan worden, waarbij Houthandel ook eigen parameters hanteert. Op 7 maart 2019 is hiertoe een intentieovereenkomst getekend door beide partijen. De samenvoeging draagt bij tot schaalvoordelen en tot een robuuster fonds met een breder draagvlak en een grotere toekomstbestendigheid van het fonds. Uiteindelijk zal dit ook moeten leiden tot lagere uitvoeringskosten per deelnemer en voorts om ook in de toekomst een gezond pensioen te behouden.

Het VO en ook andere partijen zijn door het bestuur regelmatig geïnformeerd en meegenomen in dit traject en betrokken bij de keuzes.

Overigen

Het VO heeft vastgesteld dat de door het bestuur gemaakte keuzes gebaseerd zijn op risicoanalyses en een ALM-studie en dat daarbij op basis van ingediende herstelplannen de keuzes aanvaardbaar zijn geacht door de waarmerkend actuaire en DNB. Tevens laten de uitkomsten van de in 2018 uitgevoerde jaarlijkse

haalbaarheidstoets zien dat met het beleid van het pensioenfonds het gewenste pensioenresultaat naar verwachting wordt gerealiseerd en de uitkomsten nog steeds aansluiten bij de oorspronkelijk afgesproken ambities en risico's. Het hanteren van een gedempte kostendekkende premie op basis van verwacht rendement met als peildatum 30 september 2016 blijkt een voldoende realistisch en haalbaar premiebeleid. Dat draagt bij aan een stabiele regeling waar de lasten voor werkgevers en werknemers voorzienbaar en aanvaardbaar zijn.

Het VO heeft in de jaarrekening 2018 gelezen dat de langlopende VPL-schuld ad 4,3 miljoen euro is omgezet de "bestemmingsreserve 57- plusregeling" (die is gevormd uit het overschot van de VPL-gelden) en daarmee onderdeel uitmaakt van de vermogenspositie van het Pensioenfonds. Dit is gebeurd op verzoek van cao-partijen met goedkeuring vanuit de belastingdienst. Het VO heeft ook signalen gekregen dat ingeval van een mogelijke korting de bestemmingsreserve ingezet moet worden ter financiering van de opgelegde korting. Het bestuur heeft aangegeven zich achter de wens van sociale partners te scharen en heeft dit ook in haar beleid vastgelegd. Op dit moment wordt onderzocht of deze gelden kunnen worden ondergebracht in een andere Stichting om dit mogelijke risico te voorkomen. Zodoende kan via het Pensioenfonds uitvoering gegeven worden aan de wens van sociale partners tot het vormen van een "57- plusregeling" als onderdeel van een breder leeftijds-onafhankelijk personeelsbeleid dat bijdraagt aan duurzame inzetbaarheid van werknemers.

Oordeel

Het VO heeft haar oordeel gevormd op basis van de voorgelegde concept vergaderstukken in de vergadering van 6 juni 2019. Het oordeel is gebaseerd op hetgeen vermeld is in:

- Concept Bestuursverslag 2018 v4;
- Concept Jaarrekening 2018 v1;
- Concept Actuariel rapport 2018 v3.0 (Centric);
- Concept Rapport waarmerkend actuaris 2018 v290519 (Mercer);
- Concept accountantsverslag 2018 4.5-2 (KPMG)

Hoewel in een erg laat stadium ontvangen, hebben wij kennisgenomen van bovenstaande rapporten en verslagen over 2018 en begrijpen dat partijen, ondanks de "niet voldoende" vermogenspositie (niet voldoen aan artikel 131 van de pensioenwet), voornemens zijn goedkeurende verklaringen af te geven. Het bestuur heeft aangegeven de aanbevelingen in deze rapporten in ogenschouw te nemen en daaraan waar noodzakelijk en mogelijk opvolging te geven.

Het VO neemt waar dat het bestuur de pensioenontwikkelingen op de voet volgt en deze heeft beoordeeld en waar nodig maatregelen heeft genomen (voor zover dat binnen de mogelijkheden lag) om het herstel op termijn te realiseren. Het VO is van oordeel dat het bestuur in 2018 op evenwichtige wijze is omgegaan met de belangen van alle belanghebbenden en in die geest de beleidskeuzes voor de toekomst heeft gemaakt.

Het VO gaat, rekening houdend met hetgeen hiervoor is opgemerkt, akkoord met het door het bestuur voorgelegde concept jaarverslag 2018 en hoopt op continuering van overleg, tijdige communicatie met en raadpleging van het VO. Daarbij complimenteert het VO het bestuur met de duidelijke, heldere, en leesbare opzet van het bestuursverslag en het toezichtsverslag en hoopt bij toekomstige vergaderingen op een tijdige en volledige toezending van de vergaderstukken. Met name de behandeling van het jaarwerk 2019 vereist voor de toekomst een betere planning. Het bestuur heeft toegezegd hier bij de jaarplanning in het voorzittersoverleg een duidelijke planning en werkwijze over af te spreken.

Ook ziet het VO een grotere mate van transparantie tussen bestuur en VO als belangrijke pijler voor succesvoller en resultaatgerichter samenwerken. Zonder daarbij de positie, zeggenschap en verantwoording van de diverse gremia binnen het fonds daarbij uit het oog te verliezen. De informele werkgroepen hebben al sterk bijgedragen aan een verbeterde situatie. Echter, er zijn zoals hiervoor vermeld, nog verbeterpunten mogelijk.

IJsselstein, 6 juni 2019

De heer K. Zwetsloot

De heer H. ter Meer

Reactie van het bestuur op het verslag van het verantwoordingsorgaan:

Het bestuur heeft met waardering kennis genomen van het verslag van het Verantwoordingsorgaan (VO). De uitgebreide en constructieve feedback en de grote betrokkenheid van het VO bij het fonds en zijn aangelegenheden stelt het bestuur zeer op prijs. Het bestuur is verheugd met het positieve totaaloordeel van het verantwoordingsorgaan.

Op de verklaring van het VO heeft het bestuur de volgende reactie:

- Het bestuur onderschrijft het belang van een grote mate van transparantie om succesvol en resultaatgericht samen te werken. Het bestuur is blij te constateren dat de informele werkgroepen hieraan hebben bijgedragen het afgelopen jaar. We zullen hier komend jaar ook weer de nodige aandacht aan besteden;
- Volgens de code pensioenfondsen verankerd in de pensioenwet dient pensioenfonds Meubel een verantwoord en beheerst beloningsbeleid te voeren, gericht op kwaliteit, continuïteit en consistentie. Het bestuur is van mening dat haar beloningsbeleid daaraan voldoet en is blij dat het VO het eens is met bovengenoemde uitgangspunten. Daarnaast geeft het VO aan onvoldoende kwantitatieve informatie te ontvangen over de werkzaamheden (tijdsbesteding) van de bestuurders. Het bestuur beziet de invulling van het beloningsbeleid vanuit een kwalitatieve benadering en heeft een eigen verantwoordelijkheid m.b.t. het nader invullen van de afgesproken tijdsbesteding. Op alle portefeuilles is een jaarplanning, waarin per kwartaal is gespecificeerd welke acties uitgevoerd moeten worden. Deze planning wordt periodiek - middels rapportages en middels bijeenkomsten tussen het toezicht en de uitvoerende bestuurder- geëvalueerd. Het VO heeft inzicht in deze jaarplanningen en daarmee in alle acties die gepland staan. Daarnaast heeft het VO ook inzicht in het volledige vergaderschema van het bestuur. Over het toezicht door de niet uitvoerende bestuursleden legt het toezicht vervolgens verantwoording af aan het VO.
- In december 2018 is er een bijeenkomst geweest over de opzet en het controleraamwerk van de ISAE 3402 Type I rapportage. Het testwerk van de accountant van Centric (EY) o.b.v. de ISAE 3402 Type 2 rapportage is vanaf januari gestart. De bevindingen uit deze werkzaamheden zijn in maart 2019 met het bestuur gedeeld in een eerste early warning meeting, waarin sprake was van een ISAE-verklaring met bevindingen. Daarna heeft de accountant zijn oordeel herzien en eind april 2019 een afkeurende verklaring afgegeven. Het bestuur herkent de constatering van het VO dan ook niet dat er in december 2018 al een early warning zou zijn afgegeven op een afkeurende ISAE-verklaring. Het bestuur heeft actief en intensief contact met alle betrokken partijen, over zowel de extra controles die worden uitgevoerd om voldoende assurance te krijgen op het jaarwerk als ook aanvullende controles ter borging van de ISAE-processen;
- Het bestuur heeft er dit jaar voor gezorgd dat het VO de genoemde (eerste) versies van de jaarwerkstukken 2018 twee weken voorafgaande de VO-vergadering heeft ontvangen. Vlak voor de VO-vergadering zijn er nog nieuwere versies gestuurd en concludeert het VO dat deze stukken in een erg laat stadium zijn ontvangen. Het bestuur kijkt met het VO komend jaar graag naar de planning en werkwijze van het jaarwerkproces.
- In de evaluatie van het jaarwerkproces wordt ook naar het proces rondom het vaststellen van het Vereist Eigen Vermogen (VEV) gekeken. Het bestuur onderschrijft de constatering van het VO dat de aanlevering gegevens t.b.v. de berekening van het VEV dit jaar een moeizaam proces is geweest;
- Aan het samengaan met het pensioenfonds voor de Houthandel gaat het bestuur in het komende jaar de nodige aandacht besteden. Het bestuur vindt het van belang om het VO op een open en transparante manier mee te nemen in dit traject en te betrekken bij de te maken keuzes.

De adviezen en aanbevelingen van het VO worden meegenomen in het komende jaar. Het bestuur bedankt het VO voor de verrichte werkzaamheden en kijkt uit naar een goede en constructieve samenwerking in 2019.

6 JAARREKENING

In dit hoofdstuk presenteert het bestuur van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Meubelindustrie en Meubileringsbedrijven, statutair gevestigd te Amsterdam, de jaarrekening over boekjaar 2018 eindigend op 31 december 2018. In hoofdstuk Overige gegevens volgen de verklaringen van de certificerend actuaaris en van de accountant van het pensioenfonds.

De in dit hoofdstuk vermelde bedragen zijn in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.

6.1 Balans per 31 december

(na voorgestelde bestemming van het saldo van baten en lasten)

(x € 1.000)	Toelichting*	2018	2017
ACTIVA			
Vastgoedbeleggingen		254.172	240.359
Aandelen		970.926	1.105.173
Vastrentende waarden		1.247.872	1.595.957
Derivaten		100.503	170.826
Overige beleggingen		758.704	256.639
Beleggingen voor risico fonds	6.4.1	3.332.177	3.368.954
Vorderingen en overlopende activa	6.4.2	7.853	4.376
Overige activa	6.4.3	1.957	4.452
		3.341.987	3.377.782
PASSIVA			
Stichtingskapitaal en reserves	6.4.4	147.070	276.549
Technische voorziening voor risico fonds	6.4.5		
Technische voorziening		2.976.328	2.915.685
Overige voorzieningen	6.4.6		
Spaarfonds gemoedsbezwaarden		1.148	1.118
Langlopende schulden (VPL)	6.4.7	-	4.318
Overige schulden en overlopende passiva	6.4.8	217.441	180.112
		3.341.987	3.377.782

* De nummering verwijst naar de toelichting

Dekkingsgraad op basis van FTK (in %)	2018	2017
Actuele dekkingsgraad	104,8	109,5
Beleidsdekkingsgraad	108,6	106,8

Staat van baten en lasten (x € 1.000)		Toelichting*	2018	2017
BATEN				
Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)	6.5.1		70.653	63.015
Beleggingsresultaten risico fonds	6.5.2		-75.238	173.052
Overige baten	6.5.3		-267	236.164
LASTEN				
Pensioenuitkeringen	6.5.4		59.184	60.332
Pensioenuitvoeringskosten	6.5.5		5.772	6.516
Mutatie technische voorzieningen:				
Pensioenopbouw	6.5.6		72.750	63.075
Indexering en overige toeslagen	6.5.6		-3	-
Rentetoevoeging	6.5.6		-7.660	-6.469
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	6.5.6		-58.546	-59.638
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	6.5.6		-3.416	-1.511
Wijziging marktrente	6.5.6		140.997	-41.413
Wijziging overige actuariële uitgangspunten	6.5.6		-76.006	4.385
Inkoop uit hoofde van VPL regeling	6.5.6		-	411
Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen	6.5.6		-7.473	-4.357
			60.643	-45.517
Saldo overdrachten van rechten voor risico fonds	6.5.7		3.472	1.636
Overige lasten	6.5.8		141	132
			129.212	23.099
Saldo van baten en lasten			-129.479	213.065

* De nummering verwijst naar de toelichting

Bestemming van het saldo van baten en lasten (x € 1.000)		2018	2017
Algemene Reserve		-76.287	213.382
Bestemmingsreserve 57-plus regeling		4.318	-
Reserve Pensioen risico		-57.510	-317
Sado van baten en lasten		213.065	213.065

6.2 Kasstroomoverzicht

Bestemming van het saldo van baten en lasten (x € 1.000)	2018	2017
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies	64.645	63.630
Ontvangen waardeoverdrachten	2.236	910
Betaalde pensioenuitkeringen	-59.105	-61.824
Betaalde waardeoverdrachten	-6.111	-2.382
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraars	--	96
Betaalde premies herverzekering	-111	-105
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-5.636	-6.998
Overige baten en lasten	555	29
Totale kasstroom uit pensioenactiviteiten	-3.527	-6.644
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen en aflossingen van beleggingen	3.363.382	346.481
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	47.378	49.902
Aankopen beleggingen	-3.570.994	-383.302
Overige ontvangsten en uitgaven inzake beleggingen	171.073	6.277
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-12.061	-12.913
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-1.222	6.445
Mutatie geldmiddelen	-4.749	-199
Geldmiddelen per 1 januari	4.452	4.651
Mutatie geldmiddelen	-2.495	-199
Geldmiddelen per 31 december	1.957	4.452

6.3 Algemene toelichting

6.3.1 Inleiding

Het doel van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Meubelindustrie en Meubileringsbedrijven, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 41199580, statutair gevestigd te Amsterdam (hierna 'het fonds') is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden; tevens verstrekt het fonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Het fonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van de in branche Meubelindustrie verplicht gestelde aangesloten werkgevers. Deze doelstelling is nader uitgewerkt in onder andere de statuten, het pensioenreglement, de uitvoeringsovereenkomst en de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota van het fonds. Het vestigingsadres van het fonds is Verrijn Stuartlaan 1f, 2288 EK te Rijswijk.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2018, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2018.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving in het bijzonder Richtlijn 610. De bedragen opgenomen in de jaarrekening zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.

Het bestuur heeft op 24 juni 2019 de jaarrekening opgemaakt.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaand jaar.

Continuïteit

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

6.3.2 Schattingswijzigingen

Prognosetafel

De actuariële grondslagen en/of methoden worden periodiek beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid.

Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor zowel de gehele bevolking als specifiek voor de populatie van het pensioenfonds. Vanaf boekjaar 2018 is de grondslag voor overlevingskansen gebaseerd op de Prognosetafel AG2018 zoals gepubliceerd door het Actuarieel Genootschap (AG). De algemene sterftetekansen die volgen uit de tafel worden voor het pensioenfonds gecorrigeerd in verband met ervaringssterfte.

De wijziging naar de prognosetafel AG2018 heeft geleid tot een verlaging van de voorziening pensioenverplichting van € 33.928. De correctie voor ervaringssterfte heeft geleid tot een verlaging van € 16.630. Deze

wijzigingen zijn bepaald per 31 december 2018 en het resultaat is via de Staat van Baten en Lasten als “Wijzigingen actuariële uitgangspunten” in het verslagjaar verantwoord.

Wijzigingen actuariële factoren transitie

Wijziging gehanteerde actuariële factoren bij de transitie van Syntrus Achmea naar Centric begin 2018 heeft geleid tot een verhoging van de voorziening pensioenverplichting van € 1.477.

Partnerfrequentie

Met ingang van boekjaar 2018 wordt voor de partnerfrequenties een standaardtabel gehanteerd op basis van waarnemingen van de gehele Nederlands bevolking (CBS 2016 tabel), met een frequentie van 100% op de pensioeningangleeftijd. In boekjaar 2017 werd voor de partnerfrequenties nog de GMB/V 1985-1990 tabel gehanteerd. De wijziging heeft geleid tot een verlaging van de voorziening pensioenverplichtingen van € 16.659.

Opslag wezenpensioen

In 2018 is er onderzoek gedaan naar de hoogte van de opslag voor het wezenpensioen. Deze zijn in 2018 herijkt en heeft geleid tot een verlaging van de voorziening pensioenverplichtingen van € 3.024.

Opslag voor toekomstige uitvoeringskosten

In 2018 is er onderzoek gedaan naar de hoogte van de toekomstige uitvoeringskosten. Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek is er besloten de voorziening voor toekomstige uitvoeringskosten te verlagen van 3,25% naar 3,0%. Deze wijziging heeft geleid tot een verlaging van de voorziening pensioenverplichtingen van € 7.228.

6.3.3 Algemene grondslagen

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post “nog af te wikkelen transacties”. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief transactiekosten, provisies, valutakoersverschillen e.d., worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

	31 december 2018	31 december 2017
USD	1,15	1,20
JPY	126,22	135,28
GBP	0,90	0,89
CHF	1,13	1,17

6.3.4 Specifieke grondslagen

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Beleggingen voor risico fonds

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde, slechts indien de reële waarde van beleggingen niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs. Overlopende activa en passiva alsmede liquiditeiten vermogensbeheer worden gewaardeerd tegen nominale

waarde. Het verschil tussen reële waarde en nominale waarde is bij deze activa en passiva in het algemeen gering. Participaties in beleggingspools en -instellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor die onderliggende beleggingen (look-through benadering). Bij gemengde beleggingsfondsen wordt aangesloten bij de hoofdcategorie, bepaald op basis van reële waarde.

Vorderingen en schulden uit beleggingen welke samenhangen met een specifieke beleggingscategorie worden onder beleggingsdebiteuren dan wel -crediteuren opgenomen in de betreffende beleggingscategorie.

Financiële instrumenten worden gebruikt ter afdekking van beleggingsrisico's en het realiseren van het vastgelegde beleggingsbeleid. De derivatenposities zijn opgenomen als een afzonderlijke beleggingscategorie. Derivaten die deel uitmaken van een beleggingsfonds zijn opgenomen in de beleggingscategorie waarin dit beleggingsfonds is gerubriceerd.

Reële waarde

De beleggingen van het fonds worden gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum. Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het fonds kan gebruik worden gemaakt van genoteerde marktprijzen. Derivaten worden gewaardeerd door gebruik te maken van netto contante waardeberekeningen. Bepaalde instrumenten, zoals participaties in beleggingsfondsen worden gewaardeerd door gebruik te maken van de intrinsieke waarde. Het is gebruikelijk en mogelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Slechts indien de reële waarde van een beleggingen niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Voor financiële instrumenten zoals beleggingvorderingen en -schulden geldt dat de boekwaarde de reële waarde benadert als gevolg van het korte termijn karakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

Vastgoedbeleggingen

Beleggingen in indirect vastgoed worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs inclusief transactiekosten, vervolwaardering geschiedt tegen de reële waarde. De reële waarde wordt gebaseerd op taxatiewaarde. De taxaties worden verricht door onafhankelijke deskundigen. Indien daartoe aanleiding is, wordt bij de waardering rekening gehouden met de feitelijke verhuursituatie en/of renovatieactiviteiten. Resultaten door wijziging in reële waarde worden in de staat van baten en lasten verantwoord. De gehanteerde waarderingmethodiek door de beleggingsfondsen is als volgt. Elk kwartaal wordt circa 25% van de vastgoedportefeuille extern getaxeerd door een erkende taxateur conform de richtlijnen van de vermogensbeheerder. Deze richtlijnen sluiten aan bij de ROZ/IPD-index. Het overige deel van de portefeuille wordt per kwartaal gewaardeerd op basis van interne indexering. Deze is gebaseerd op externe taxaties per sector per kwartaal. Ten aanzien van de waardering per 31 december is voor de objecten die niet extern getaxeerd zijn, in het laatste kwartaal een update van de externe taxateur ontvangen.

Overige vermogensbestanddelen van het fonds worden gewaardeerd volgens algemeen aanvaarde verslaggevingsgrondslagen. De internationale beleggingen zijn allemaal in een fund-of-fund structuur opgezet en afhankelijk van het onderliggende fonds wordt de taxatie 1x per kwartaal, 1x per jaar, of anders uitgevoerd. Hier is geen algemene afspraak over. Wel analyseert de vermogensbeheerder te allen tijde de waarde mutaties elk kwartaal en zal bij grote sprongen altijd navraag doen bij het betreffende onderliggende fonds. De actuele waarde van de vastgoedfondsen die in internationaal vastgoed beleggen worden gewaardeerd op basis van de door de Onderliggende Vastgoedfondsen opgegeven beleggingswaarden van die fondsen, zoals deze op het moment van waardering aan de Beheerder ter beschikking staan.

Aandelen

Aandelen, waaronder tevens converteerbare obligaties zijn begrepen, worden gewaardeerd tegen reële waarde. Voor beursgenoteerde aandelen is dit de beurswaarde. Voor niet-beursgenoteerde participaties in aandelenfondsen is dit de intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden worden gewaardeerd tegen reële waarde inclusief opgelopen rente. Voor beursgenoteerde vastrentende waarden is dit de beurswaarde per balansdatum. Voor niet-beursgenoteerde participaties in vastrentende waardenfondsen is dit de intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd tegen reële waarde, te weten de relevante marktnotering of, als die er niet is, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingmodellen. Derivaatcontracten met een negatieve waarde worden in de balans onder de overige schulden en overlopende passiva verantwoord.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde. De waardering hiervan geschiedt tegen de intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Securities lending

Het fonds participeert niet direct in securities lending. Binnen de beleggingspools kan sprake zijn van securities lending.

Herverzekeringen

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Overige activa

Hieronder worden de liquide middelen opgenomen voor zover dit banktegoeden betreft welke onmiddellijk opeisbaar zijn. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Stichtingskapitaal en reserves

Algemeen

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het fonds en overige voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderinggrondslagen in de balans zijn opgenomen.

In de toelichting wordt opgenomen het krachtens de Pensioenwet minimaal vereiste eigen vermogen volgens de in het Besluit Financieel Toetsingskader (FTK) voorgeschreven berekeningsmethodiek als het surplusvermogen.

Algemene reserve

Deze reserve is dat deel van het vermogen dat resteert nadat via de resultaatbestemming de vereiste reserves, op het gewenste niveau zijn gebracht. Er is geen sprake van een maximering van de algemene reserve.

Reserve pensioenrisico's

De reserve pensioenrisico's wordt aangehouden als buffer voor neerwaartse koersfluctuaties van beleggingen. De omvang van deze reserve is gelijk aan het vereiste eigen vermogen in de evenwichtssituatie, op basis van het Financieel Toetsingskader.

Bestemmingsreserve 57-plusregeling

De pensioenopbouw die uit hoofde van de 57-plus regeling ten laste komt van het fonds, wordt gefinancierd uit deze bestemmingsreserve. De bestemmingsreserve 57- plusregeling is gevormd uit het overschot van de VPL-gelden.

Technische voorziening

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde) conform de grondslagen van het fonds. De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toeslag)toezeggingen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds is uitgegaan van het op de balansdatum geldende actuariële en bedrijfstechnische nota (Abtn) en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of op de opgebouwde pensioen-aanspraken toeslagverlening kan worden toegepast. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten (ook voor toeslagbesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van de toekomstige opbouw waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen per 31 december 2018:

Overlevingstafels

Prognosetafels AG2018 waarbij de sterftekansen zijn vermenigvuldigd met een leeftijdsafhankelijke factor die zijn gebaseerd op de ervaringssterfte van het fonds.

Partnerfrequentie

Bij de berekening van de contante waarde van het uitgesteld partnerpensioen naast uitgesteld ouderdomspensioen wordt gebruik gemaakt van partnerfrequenties. Bij de berekening van de contante waarde van uitgesteld partnerpensioen naast ingegaan ouderdomspensioen wordt gebruik gemaakt van het bepaalde systeem, waarbij alleen voor aanwezige partners een contante waarde wordt berekend.

Leeftijdsverschil man-vrouw

Voor partnerpensioen is aangenomen dat de partner 3 jaar jonger is dan de verzekerde man en 3 jaar ouder dan de verzekerde vrouw.

Voorziening voor uitgesteld wezenpensioen

De lasten van nog niet ingegaan wezenpensioen zijn gesteld op 4% van de lasten van het nog niet ingegaan partnerpensioen; bij de vaststelling van de lasten van ingegaan wezenpensioen wordt verondersteld dat het pensioen moet worden uitgekeerd tot de 18-jarige leeftijd, waarbij geen rekening wordt gehouden met sterftekansen.

Voorziening voor toekomstige excassokosten

Kostenopslag ter grootte van 3,0% van de technische voorziening in verband met toekomstige administratie- en excassokosten.

Voorziening voor toekomstige pensioenopbouw arbeidsongeschikten

Bij de bepaling van de pensioenopbouw voor arbeidsongeschikte deelnemers en ingegaan AOP is niet uitgegaan van een revalidatiekans.

Onvindbaren

Niet opgevraagd pensioen: Voor pensioen dat nog niet is ingegaan omdat de deelnemer onvindbaar is of niet reageert wordt de reservering 5 jaar volledig in stand gehouden en vervolgens op nul gesteld.

Voorziening uitloopriscio Premievrije deelnemer (PVD)

In de TV is een voorziening uitloopriscio PVD (IBNR) verantwoord. Deze wordt jaarlijks berekend als 2 maal de in de doorsneepremie begrepen opslag voor premievrijstelling en AIP van het lopende boekjaar.

Overige voorzieningen

Spaarfonds gemoedsbezwaarden

Het bestuur kan individuele vrijstelling van deelneming aan de verplichte pensioenregelingen aan een werknemer verlenen, indien deze gemoedsbezwaren heeft tegen iedere vorm van verzekeren. Dit ontslaat zijn werkgever noch betrokkene van de verplichting tot afdracht van de reguliere bijdragen aan het fonds. Deze bijdragen worden op een individuele spaarrekening gestort, waaraan jaarlijks intrest wordt toegevoegd. De gespaarde bijdragen van de gemoedsbezwaarde worden na het bereiken van de 67-jarige leeftijd in termijnen uitgekeerd.

Langlopende schulden (uit hoofde van VPL)

De VPL overgangsregelingen zijn door CAO partijen vastgesteld en opgenomen in het pensioenreglement. De overgangsregelingen worden uitgevoerd door het fonds. De langlopende schuld betreft de gefactureerde premies voor de overgangsregelingen, hieraan wordt het rendement toegevoegd, de inkoop van de extra pensioenaanspraken worden onttrokken aan deze schuld. De verwerking van de VPL regeling vindt op de hiervoor beschreven wijze plaats teneinde vermenging van pensioenvermogen met VPL-gelden tegen te gaan.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Dekkingsgraad

De (nominale) dekkingsgraad van het fonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden, minus de langlopende schulden uit hoofde van VPL, minus de bestemmingsreserve 57-plusregeling en minus het spaarfonds gemoedsbezwaarden te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

Onder het FTK is de beleidsdekkingsgraad leidend voor alle beleidsmaatregelen. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden en is daarmee minder afhankelijk van dagkoersen.

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Algemeen

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen voor risico fonds (van werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. De premiebaten in het boekjaar zijn gebaseerd op de definitieve loonsomopgaven van de werkgevers, tenzij deze nog niet beschikbaar zijn. In dat geval zijn de premiebaten gebaseerd op voorlopige loonsomopgaven.

Beleggingsresultaten

(In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als indirecte beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. Aankoopkosten zijn verwerkt in de reële waarde van de beleggingen. Verkoopkosten worden verantwoord als onderdeel van de herwaarderingen.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten worden verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden de externe en de daaraan toegerekende interne kosten verstaan.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen, e.d.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie technische voorzieningen voor risico fonds

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw is de contante waarde van de pensioenaanspraken die toegekend zijn in het boekjaar.

Toeslagen

De verhoging van de technische voorzieningen uit hoofde van indexering, wordt in de staat van baten en lasten opgenomen op het moment waarop de toezegging wordt gedaan.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De interesttoevoeging wordt tegen de rekenrente primo boekjaar berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariëel berekend en opgenomen in de technische voorziening. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen in de verslagperiode.

Jaarlijks wordt 3,0% (2017: 3,25%) van de pensioenopbouw en de inkomende waardeoverdrachten toegevoegd aan de technische voorziening ten behoeve van de pensioenuitvoeringskosten. Daarnaast valt 3,0% (2017: 3,25%) van de uitkeringen, afkopen en uitgaande waardeoverdrachten vrij uit de technische voorziening ten behoeve van pensioenuitvoeringskosten (excassokosten).

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Hieronder zijn opgenomen de aan het verslagjaar toe te rekenen overdrachtswaarde van de overgenomen respectievelijk overgedragen pensioenaanspraken met betrekking tot de actuariële waarde.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt hieronder verantwoord.

Wijziging actuariële uitgangspunten

Dit betreft een wijziging in de reserveringsmethodiek voor arbeidsongeschikte deelnemers. De voorziening werd bepaald op basis van de contante waarde van de toekomstig vrij te stellen premies. De voorziening wordt met ingang van 2017 bepaald op basis van de contante waarde van de in de toekomst op te bouwen aanspraken.

Inkoop uit hoofde van VPL regeling

In 2018 hebben er zich geen nagekomen mutaties met terugwerkende kracht voorgedaan (2017; 0,4 miljoen).

Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen

De onder deze post opgenomen mutaties van de voorziening hebben betrekking op de kanssystemen.

Saldo overdrachten van rechten voor risico fonds

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige baten en lasten

De overige baten en lasten worden opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.

6.3.5 Grondslagen kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is conform de directe methode opgesteld. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

6.4 Toelichting op de Balans

6.4.1 Beleggingen voor risico fonds

Verloopoverzicht van belegde waarden per beleggingscategorie

Ultimo 2018 (x € 1.000)	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2017	240.359	1.105.173	1.595.957	80.270	256.639	3.278.398
Aankopen	8.130	179.071	1.148.355	21.791	1.874.647	3.570.994
Verkopen	-12.846	-195.972	-1.746.560	-49.642	-1.358.362	-3.363.382
Overige mutaties	-952	-	-86.561	-1.142	-8.400	-97.055
Waardemutaties	19.481	-117.346	-2.319	-3.599	-5.820	-109.603
Stand per 31 december 2017	254.172	970.172	1.247.872	74.678	758.704	3.279.352
Bij: Derivaten met een negatieve waarde gepresenteerd onder Overige schulden (6.4.8)						52.825
						3.332.177

Ultimo 2017 (x € 1.000)	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2017	244.236	1.015.879	1.477.741	130.006	281.175	3.149.037
Aankopen	6.453	147.679	196.366	11.804	21.000	383.302
Verkopen	-23.919	-220.078	-102.484	-	-	-346.481
Overige mutaties	1.631	-	-202	-8.821	-36.172	-43.564
Waardemutaties	11.958	161.693	24.536	-52.719	-9.364	136.104
Stand per 31 december 2017	240.359	1.105.173	1.595.957	80.270	256.639	3.278.398
Bij: Derivaten met een negatieve waarde gepresenteerd onder Overige schulden (6.4.8)						90.556
						3.368.954

In de beleggingen voor risico fonds zijn inbegrepen de beleggingen in verband met VPL ad € - (2017: € 4.318). De overige mutaties betreft de mutatie in de beleggingsdebiteuren, beleggingscrediteuren, liquide middelen en het (cash) collateral.

Onderpand met betrekking tot derivaten

Het fonds belegt in derivaten. Afhankelijk van de waarde van de derivaten ontvangt of verstrekt het fonds onderpand. Bij een positieve waarde van de derivaten ontvangt het fonds onderpand, bij een negatieve waarde verstrekt het fonds onderpand. Het fonds heeft ultimo 2018 € 159,5 miljoen (2017: € 85,4 miljoen) aan onderpand ontvangen in de vorm van liquiditeiten. Dit ontvangen onderpand is verantwoord in de beleggingscategorie overige beleggingen. De terugbetalingsverplichting is als schuld onder de overige schulden en overlopende passiva verantwoord. De behaalde rendementen zijn verantwoord als (in)directe beleggingsopbrengsten.

Het fonds heeft ultimo 2018 € - miljoen (2017 € 26,7 miljoen) aan onderpand verstrekt in de vorm van liquiditeiten. Dit verstrekte onderpand is verantwoord als vordering onder derivaten.

Binnen de hypotheekfondsen wordt eveneens gebruik gemaakt van Interest Rate Swaps en is sprake van collateral management. In 2018 is er geen sprake van uitstaand collateral (2017: nihil). In 2018 is er geen sprake van ontvangen collateral (participantendeel in 2017: nihil).

Securities lending binnen de beleggingsfondsen

Het fonds participeert niet direct in securities lending. Binnen de beleggingspools worden aandelen en obligaties uitgeleend. De waarde van de uitgeleende aandelen bedraagt ultimo 2018 € - miljoen (2017: € 9,7 miljoen). Hiervoor is binnen de pools onderpand ontvangen in de vorm van kasgeld.

Reële waarde

Schattingen en oordelen

Afgezien van de beleggingsvorderingen en -schulden zijn de beleggingen van het pensioenfonds gewaardeerd tegen reële waarde per balansdatum. Het is over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde per balansdatum.

Voor de meerderheid van de beleggingen van het fonds kan gebruik worden gemaakt van genoteerde marktprijzen. Echter, bepaalde beleggingen zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van onafhankelijke taxaties, netto contante waarde berekeningen dan wel andere methoden.

- Beleggingen met genoteerde marktprijzen worden verhandeld aan een effectenbeurs of betreffen beleggingsvorderingen en -schulden alsmede liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties;
- Onafhankelijke taxaties worden toegepast voor de waardering van onroerend goed in bezit van het fonds. Alle vastgoedobjecten worden jaarlijks getaxeed door externe taxateurs waarvan de onafhankelijkheid ten opzichte van de waardering onbetwist is. De juistheid en volledigheid van de gebruikte informatie voor de taxatie wordt gecontroleerd;
- De netto contante waarde methode wordt bepaald door de te ontvangen kasstromen contant te maken op basis van de geldende marktrente. In de waardering is rekening gehouden met het oninbaarheidsrisico;
- Andere methode: voor de waardering van participaties in indirecte vastgoedbeleggingen wordt gebruik gemaakt van de Intrinsieke waarde, zoals door de fondsbeheerder gepubliceerd.

(x € 1.000)	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	NCW- berekeningen	Andere methode	Totaal
Actief per 31 december 2018					
Vastgoedbeleggingen	4.935	249.237	-	-	254.172
Aandelen	970.926	-	-	-	970.926
Vastrentende waarden	969.681	-	-	278.191	1.247.872
Derivaten	47.678	-	-	-	47.678
Overige beleggingen	610.391	-	-	148.313	758.704
Totaal	2.603.611	249.237	-	426.504	3.279.352

(x € 1.000)	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	NCW- berekeningen	Andere methode	Totaal
Actief per 31 december 2017					
Vastgoedbeleggingen	5.887	234.472	-	-	240.359
Aandelen	1.105.173	-	-	-	1.105.173
Vastrentende waarden	1.322.443	-	-	273.514	1.595.957
Derivaten	26.708	-	53.562	-	80.270
Overige beleggingen	256.639	-	-	-	256.639
Totaal	2.716.850	234.472	53.562	273.514	3.278.398

Schatting van reële waarde

Vastgoed

Zoals bij de grondslagen staat vermeld is de waarde gebaseerd op de taxatiewaarde. De eerste waardering is verkrijgingsprijs inclusief transactiekosten. Deze taxaties worden verricht door verscheidene externe erkende taxateurs. Iedere externe taxateur hanteert binnen de algemene richtlijnen, zoals binnen de branche gelden, eigen uitgangspunten. De richtlijnen binnen de branche geven aan dat voor de waardebepaling in dit geval moet worden uitgegaan van de verkoopwaarde van een object met als doelstelling om met het object huur-inkomsten te genereren. Als basis wordt hiervoor een contante waardeberekening gebruikt van de toekomstige kasstromen. Beleggingen in vastgoedfondsen worden gewaardeerd op basis van NAV en worden opgenomen onder de andere methoden.

Vastrentende waarden

Het deel van de vastrentende waarden waarvan de reële waarde op basis van schatting wordt vastgesteld, betreft leningen op schuldbekentenis en hypotheek. De marktwaardeberekening van de hypotheek in de beleggingsfondsen is gebaseerd op de verdisconteerde kasstromen van de hypotheek. De kasstromen bestaan uit de hypothecaire aflossing en rentebetalingen waarbij rekening wordt gehouden met de mogelijkheid tot vervroegde aflossing. Iedere hypotheek wordt verdisconteerd met de bijbehorende credit spread plus swap-rente die hoort bij de gemiddelde looptijd van de betreffende hypotheek. De credit spread wordt bepaald per risicocategorie waarbij de loan to value van de hypotheek in ogenschouw wordt genomen. De basis voor het bepalen van de credit spread zijn de hypotheektarieven zoals afgegeven door de verscheidene hypotheek-verstrekkingen per looptijd en per risicocategorie.

Derivaten

De interest rate swaps, inflatie derivaten en de fx forwards worden gewaardeerd op basis van contante waarde berekeningen. Voor interest rate swaps en inflation linked swaps zit het voornaamste schattingsselement in de gehanteerde rentecurve, dit schattingsrisico is echter relatief beperkt.

Belegde waarden in vastgoed

(x € 1.000)	2018	2017
Indirect vastgoed	249.237	234.472
Beleggingsdebiteuren vastgoed	4.935	5.887
Stand per 31 december	254.172	240.359

Belegde waarden in aandelen

(x € 1.000)	2018	2017
Aandelenbeleggingsfondsen	970.926	1.105.173
Stand per 31 december	970.926	1.105.173

Belegde waarden in vastrentende waarden

(x € 1.000)	2018	2017
Indirecte vastrentende waardenbeleggingen:		
Obligatiebeleggingsfondsen	942.864	1.179.336
Participaties in hypotheekfondsen	278.191	273.514
Beleggingsdebiteuren / liquide middelen	10.988	4.008
Leningen op schuldbekentenissen	35	43
Kortlopende vorderingen op banken	15.794	139.056
Stand per 31 december	1.247.872	1.595.957

Belegde waarden in derivaten

(x € 1.000)	2018	2017
Rente derivaten	50.149	72.400
Valuta derivaten	-2.471	109
Inflatie derivaten	-	-18.947
Verstrekt collateral	-	26.708
Stand per 31 december	47.678	80.270

Positieve posities uit hoofde van derivatencontracten ultimo verslagjaar zijn gepresenteerd onder derivaten bij de beleggingen. Negatieve posities uit hoofde van derivatencontracten ultimo verslagjaar zijn gepresenteerd onder de overige schulden.

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruikgemaakt van financiële derivaten. Als hoofdregel geldt dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het algemene beleggingsbeleid. De portefeuillestructuur en het risicoprofiel, berekend inclusief de economische effecten van derivaten, dienen zich binnen de door het bestuur vastgestelde grenzen (limieten) te bevinden.

Het pensioenfonds gebruikt derivaten voornamelijk om het valutarisico, renterisico en inflatierisico af te dekken. Eén van de belangrijkste risico's bij derivaten is het kredietrisico. Dit is het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met te

goeder naam en faam bekend staande partijen. Bovendien geldt dat zoveel mogelijk wordt gewerkt met onderpand.

Gebruik wordt gemaakt van onder meer de volgende instrumenten:

- Valutatermijncontracten: dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta, tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Door middel van valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt;
- Renteswaps: dit betreft met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Door middel van swaps kan het pensioenfonds de rentegevoeligheid van de portefeuille beïnvloeden;
- Een inflatie swap is een derivatencontract waarbij op jaarbasis de op dit moment verwachte inflatie wordt uitgeruild tegen (in de toekomst) gerealiseerde inflatie. Inflatie swaps worden door pensioenfondsen gebruikt om zich tegen het risico van hoge inflatie te beschermen.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december 2018:

Type contract (Bedragen in €)	Contractomvang	Activa	Passiva
Interest rate swaps	1.619.928	100.503	50.354
Valuta Forward	161.936	-	2.471
	1.781.864	100.503	52.825

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december 2017:

Type contract (Bedragen in €)	Contractomvang	Activa	Passiva
Interest rate swaps	1.691.000	144.009	71.609
Inflation swaps	255.000	-	18.947
Valuta Forward	11.500	109	-
Collateral	-	26.708	-
		170.826	90.556

Overige beleggingen

De overige beleggingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(x € 1.000)	2018	2017
Liquiditeitsfonds	497.327	-
Commodities	148.313	162.646
Liquide middelen	-	8.527
Ontvangen collateral	113.064	85.466
Stand per 31 december	758.704	256.639

6.4.2 Vorderingen en overlopende activa

Specificatie vorderingen en overlopende activa

(x € 1.000)	2018	2017
Vordering op werkgevers	7.815	1.520
Vordering op werknemers	38	75
Nog te factureren premie	-	2.226
Rekeningcourant gelieerd fonds	-	555
Stand per 31 december	7.853	4.376

Bij de waardering van vorderingen wordt rekening gehouden met het risico van oninbaarheid door hiervoor een voorziening in aftrek te brengen op het saldo van de uitstaande vorderingen. Voor gelijksoortige posten met gelijksoortige risico's wordt gezamenlijk een schatting gemaakt van verliezen en risico's op balansdatum. Deze systematiek om de voorziening vast te stellen wordt gerekend tot de statische methode.

De hogere stand van de premiedebiteuren ten opzichte van 2017 wordt veroorzaakt door de overgang in 2018 naar een ander moment van factureren. In het eerste kwartaal van 2019 wordt 70% van het openstaande saldo voldaan.

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Nadere specificatie 'Vorderingen op werkgevers'

(x € 1.000)	2018	2017
Werkgevers	12.147	3.327
Voorziening dubieuze debiteuren	-4.332	-1.807
Stand per 31 december	7.815	1.520

In 2018 is een bedrag van € 2.692 gedoteerd aan de voorziening (2017: gedoteerd € 187). Er werd een bedrag van € 167 aan premies over voorgaande jaren als oninbaar afgeschreven (2017: € 364).

De stijging van de voorziening ultimo 2018 ten opzichte van 2017 wordt veroorzaakt door een grote werkgever die met terugwerkende kracht is aangesloten.

6.4.3 Overige activa

(x € 1.000)	2018	2017
Liquide Middelen	1.957	4.452
Stand per 31 december	1.957	4.452

Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn. Bankrekeningen die beheerd worden door de vermogensbeheerder zijn onder de overige beleggingen opgenomen.

Er zijn geen kredietfaciliteiten van toepassing.

6.4.4 Stichtingskapitaal en reserves

Mutatieoverzicht eigen vermogen 2018

(x € 1.000)	Bestemmings- reserve 57-plus regeling	Reserve- pensioen- risico's	Algemene reserve	Totaal
Stand per 1 januari 2018	-	568.972	-292.423	276.549
Uit bestemming saldo van baten en lasten	4.318	-57.510	-76.287	-129.479
Stand per 31 december 2018	4.318	511.462	-368.710	147.070

Bestemmingsreserve 57-plusregeling

In 2018 hebben sociale partners besloten om het overschot VPL-gelden aan te wenden voor de bestemmingsreserve 57-plus regeling. De pensioenopbouw die uit hoofde van de 57-plus regeling ten laste komt van het fonds, wordt gefinancierd uit deze bestemmingsreserve.

Mutatieoverzicht eigen vermogen 2017

(x € 1.000)	Reserve- pensioen- risico's	Algemene reserve	Totaal
Stand per 1 januari 2017	569.289	-505.805	63.484
Uit bestemming saldo van baten en lasten	-317	213.382	213.065
Stand per 31 december 2017	568.972	-292.423	276.549

Solvabiliteit

	31 december 2018		31 december 2017	
	x € 1.000	In %	x € 1.000	In %
Aanwezig vermogen	3.119.080	104,8	3.192.234	109,5
Af: technische voorzieningen op FTK-waardering	2.976.328	100,0	2.915.685	100,0
Eigen vermogen	142.752	4,8	276.549	9,5
Af: vereist eigen vermogen	511.462	17,2	568.972	19,5
Vrij vermogen	-368.710	-12,4	-292.423	-10,0
Minimaal vereist eigen vermogen	129.839	4,4	128.290	4,4
Actuele dekkingsgraad		104,8		109,5
Beleidsdekkingsgraad		108,6		106,8

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt het fonds gebruik van het standaardmodel. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het fonds. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen onder toelichting Risicobeheer.

De dekkingsgraad is als volgt berekend: (Totale activa -/- kort- en langlopende schulden -/- spaarfonds gemoedsbezwaarden -/- bestemmingsreserve 57-plus regeling) / Technische voorzieningen * 100%.

Het pensioenvermogen is als volgt berekend (Pensioenvermogen = Pensioenverplichtingen + Reserve pensioenrisico's + Algemene reserve) en bedraagt € 3.119,1 miljoen.

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddeld van de dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden. Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, bevindt het fonds zich in een situatie van dekkingstekort. Indien de beleidsdekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad, maar wel tenminste gelijk is aan de minimaal vereiste dekkingsgraad, bevindt het fonds zich in een situatie van reservetekort.

De solvabiliteit van het fonds is niet toereikend. Er is sprake van een reservetekort.

Het verloop van de actuele dekkingsgraad kan als volgt worden gespecificeerd:

Herstelplan

Per 1 januari 2018 was de beleidsdekkingsgraad 106,8% en lag daarmee onder het vereist eigen vermogen. Er was sprake van een dekkingstekort en het fonds was verplicht om op uiterlijk 1 april 2018 een update van het herstelplan in te dienen bij DNB. Het fonds heeft in maart 2018 het herstelplan ingediend bij DNB.

In het nieuwe herstelplan heeft het fonds aangegeven welke maatregelen worden ingezet om binnen 10 jaar het vereist eigen vermogen te behalen. Het fonds heeft zich ten doel gesteld om eind 2027 een beleidsdekkingsgraad van ongeveer 131,5% te hebben (en boven de vereiste dekkingsgraad uit te komen). Bij het opstellen van het herstelplan heeft het bestuur zich laten ondersteunen door externe adviseurs. De belangrijkste maatregelen uit het herstelplan zijn:

- Aanpassing premiebeleid;
- Aanpassing beleggingsbeleid;
- Aanpassing toeslagbeleid.

In 2018 heeft de dekkingsgraad zich ten opzichte van het herstelplan zich als volgt ontwikkeld:

(in %)	Werkelijk 2018	Herstelplan 2018
Dekkingsgraad per 1 januari	109,5	109,4
Premie	-0,5	-0,5
Uitkeringen	0,3	0,2
Verandering rentetermijnstructuur	-5,1	0,0
Rendement op beleggingen	-2,3	4,7
Overige oorzaken en kruiseffecten	2,9	0,0
Dekkingsgraad per 31 december	104,8	113,8

De dekkingsgraad bedroeg op 31 december 2018 104,8% en liep daarmee achter op het herstelplan (113,8%) op die datum.

De verandering van de rentetermijnstructuur heeft geleid tot een daling van de dekkingsgraad. In het herstelplan is hier geen rekening mee gehouden (impact 2018 -/-5,1%). Het rendement op beleggingen heeft negatief bijgedragen aan de dekkingsgraad dan verwacht volgens het herstelplan (-/- 7,0%).

Het effect bij de overige oorzaken en kruiseffecten wordt voornamelijk veroorzaakt door de resultaten in het boekjaar (sterfte, kosten, mutaties en wijziging grondslagen) en door kruiseffecten van voornamelijk de wijziging van RTS met in dit geval het beleggingsresultaat. Bij het analyseren van de invloed van verschillende factoren op de dekkingsgraad, wordt het effect van een factor afgezonderd van het effect van de andere factoren, waarbij deze andere factoren constant worden gehouden. Het gecombineerde effect van verschillende factoren kan

dan afwijken van de som van de samenstellende delen. Dit verschil wordt veroorzaakt, doordat de factoren niet alleen invloed hebben op het eindresultaat, maar ook op elkaar. Dit verschijnsel wordt kruiseffecten genoemd.

Ultimo 2018 was er nog steeds sprake van een reservetekort. Daarom is op 28 maart 2019 een update van het herstelplan aan DNB verstuurd. Uit de update van het herstelplan 2019 volgt dat het fonds binnen de hersteltermijn uit zowel dekkingstekort als reservetekort zal zijn en vooralsnog niet hoeft te korten. DNB heeft op 23 mei 2019 ingestemd met dit herstelplan.

6.4.5 Technische voorzieningen

Specificatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

(x € 1.000)	2018	2017
Basisregeling	2.944.223	2.883.926
Premievrijstelling/IBNR	32.105	31.759
Stand per 31 december	2.976.328	2.915.685

Mutatieoverzicht voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

(x € 1.000)	2018	2017
Stand per 1 januari	2.915.685	2.961.202
Pensioenopbouw	72.750	63.075
Indexering en overige toeslagen	-3	-
Rentetoevoegingen	-7.660	-6.469
Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-58.546	-59.638
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-3.416	-1.511
Wijziging marktrente	140.997	-41.413
Wijziging overige actuariële uitgangspunten	-76.006	4.385
Inkoop uit hoofde van VPL regeling	-	411
Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen	-7.473	-4.357
Stand per 31 december	2.976.328	2.915.685

Voor een toelichting op de verschillende posten wordt verwezen naar de toelichting op de verschillende posten uit de staat van baten lasten.

Als gevolg van de invoering van de nieuwe Prognosetafel AG2018 is in het verslagjaar 2018 een bate verantwoord van € 33,9 miljoen. Als gevolg van de wijziging ervaringssterfte en partnerfrequentie is respectievelijk een bate van € 16,6 miljoen en € 16,7 miljoen verantwoord. Als gevolg van de wijziging opslag wezenpensioen is een bate van € 3,0 miljoen verantwoord. De gewijzigde kostenopslag heeft een bate van € 7,2 miljoen tot gevolg. De wijziging gehanteerde actuariële factoren bij de transitie van Syntrus Achmea naar Centric begin 2018 heeft geleid tot een last van € 1,4 miljoen. In het mutatieoverzicht van de voorziening pensioenverplichting voor risico fonds zijn deze effecten van € 76,0 miljoen gepresenteerd onder de regel 'wijziging actuariële uitgangspunten'.

Specificatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

	2018		2017	
	Aantal	x € 1.000	Aantal	x € 1.000
Actieve deelnemers	20.340	823.948	19.012	805.360
Pensioengerechtigden	24.988	820.837	24.241	802.026
Gewezen deelnemers	60.294	1.213.684	59.111	1.184.270
Overigen	-	31.319	-	32.390
Netto pensioenverplichtingen	105.622	2.889.788	102.364	2.824.046
Toekomstige kosten uitvoering pensioenregeling	-	86.540	-	91.639
Stand per 31 december		2.976.328		2.915.685

Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

Korte beschrijving van de pensioenregeling

Middelloonregeling met na-indexatie op basis van de prijsstijging.

Voor het jaar 2018 bedraagt de reglementaire premie 22,7% van de pensioengrondslag. Pensioeningangsdatum is de datum waarop het pensioen daadwerkelijk ingaat, eerder dan 60 jaar mag niet, later dan 67 jaar kan wel tot 70 jaar.

Partnerpensioen: voor actieve deelnemers bedraagt het partnerpensioen 70% van het (bereikbare) ouderdomspensioen. Met ingang van 1 januari 2012 is het partnerpensioen verzekerd op risicobasis. Voor werknemers jonger dan 21 jaar geldt een risicodekking.

Wezenpensioen: het wezenpensioen bedraagt 14% van het (bereikbare) ouderdomspensioen tot 18 jaar of 27 jaar indien de (half)wees een opleiding volgt. Voor volle wezen geldt 28%. Voor werknemers jonger dan 21 jaar geldt een overlijdensrisicodekking.

Op de gekozen pensioeningangsdatum kan het opgebouwde partnerpensioen ingeruild worden voor een hoger ouderdomspensioen. Op verzoek van de (gewezen) deelnemer kunnen de opgebouwde aanspraken ouderdomspensioen op de pensioeningangsdatum of bij beëindiging van de deelneming worden uitgeruild ten behoeve van extra aanspraken op partnerpensioen.

Hoog/laag constructie: Op de pensioeningangsdatum bestaat de mogelijkheid om de eerste 5 of 10 jaar volgend op de pensioenrichtdatum of tot ingang van de AOW, een hoger en vervolgens levenslang een lager ouderdomspensioen te ontvangen.

Ingeval van arbeidsongeschiktheid in de zin van de WIA, wordt naar verhouding van de mate van arbeidsongeschiktheid premievrije deelneming verleend.

Deelnemers kunnen vrijwillig bij het fonds verzekerd zijn; het betreft aanvullende regelingen op de verplichte verzekering. Het gaat om een excedentverzekering voor pensioengevende lonen c.q. heffingslonen boven het maximum. Daarnaast kent het fonds een Anw-hiaatverzekering.

Toeslagverlening

De ambitie van het pensioenfonds is de algemene prijsindex te volgen. Het prijsindexcijfer is het percentage (afgerond op 2 decimalen nauwkeurig) waarmee het prijspeil zoals dat valt af te leiden uit het door het CBS vastgestelde "CPI-Alle huishoudens-afgeleid is gestegen in de periode vanaf oktober van het voorafgaande boekjaar tot en met september van het lopende boekjaar. De mate van toeslagverlening wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld en is afhankelijk van de financiële positie van het pensioenfonds. De financiële positie is gebaseerd op de beleidsdekkingsgraad zoals vastgesteld voorafgaand aan de laatste bestuursvergadering van het jaar. De toeslagverlening is voorwaardelijk en voldoet aan de in artikel 137 van de Pensioenwet gestelde eisen. Er bestaat geen recht op jaarlijkse toeslagverlening. In de afgelopen drie jaren zijn de pensioenaanspraken en de ingegane pensioenen verhoogd met:

	actieven	niet-actieven
1 januari 2018	0,00%	0,00%
1 januari 2017	0,00%	0,00%
1 januari 2016	0,00%	0,00%

Het bestuur heeft in 2018 besloten om de pensioenaanspraken van de actieven en inactieven per 1 januari 2019 niet te indexeren.

6.4.6 Overige voorziening

Spaarfonds gemoedsbezwaren

Spaarfonds gemoedsbezwaarden (x € 1.000)	2018	2017
Stand per 1 januari	1.118	1.092
Stortingen	31	31
Rentetoevoeging	16	14
Uitkeringen	-17	-19
Stand per 31 december	1.148	1.118

6.4.7 Langlopende schulden (uit hoofde van VPL)

Langlopende schulden (uit hoofde van VPL) (x € 1.000)	2018	2017
Stand per 1 januari	4.318	4.688
Premie VPL	-	28
Toekenning VPL aanspraken	-	-411
Batig saldo vanuit SAM	-	13
Overige mutaties	-4.318-	-
Stand per 31 december	-	4.318

De VPL aanspraken zijn in 2016 geheel ingekocht. De CAO partijen hebben in 2018 besloten het restsaldo van de VPL regeling te doteren aan de bestemmingsreserve 57-plus regeling. De VPL-gelden zijn gedurende 2018 liquide aangehouden. Het rendement op de spaarrekening is nihil. In 2018 hebben er zich geen nagekomen mutaties meer voorgedaan (2017; 0,4 miljoen).

In 2018 hebben de CAO partijen het besluit genomen het VPL saldo aan te wenden voor de financiering van de 57-plusregeling. Het totale restsaldo, 4,3 miljoen, is toegevoegd aan de bestemmingsreserve 57-plusregeling. Deze regeling maakt onderdeel uit van een breder leeftijdsonafhankelijk personeelsbeleid dat bijdraagt aan duurzame inzetbaarheid van werknemers in de sector. In 2018 is de deelname aan deze regeling nihil.

6.4.8 Overige schulden en overlopende passiva

Specificatie overige schulden en overlopende passiva

(x € 1.000)	2018	2017
Te verrekenen premies	774	459
Derivaten negatief	52.824	90.556
Belastingen en premies sociale verzekeringen	1.202	1.160
Administratiekosten	328	72
Bestuurskosten	41	72
Advies- en controlekosten	109	93
Beleggingskosten	2.134	1.986
Schulden uit hoofde van collateral management	159.483	85.466
Waardeoverdrachten te verwerken	521	118
Overige schulden	25	130
Stand per 31 december	217.441	180.112

6.4.9 Risicobeheer en derivaten

Solvabiliteitsrisico

Het pensioenfonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het pensioenfonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de reële waarde van de pensioenverplichtingen.

Het belangrijkste risico voor het pensioenfonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het pensioenfonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van het pensioenfonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het pensioenfonds de premie voor de onderneming en deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslag van opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het pensioenfonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

De actuele dekkinggraad heeft zich als volgt ontwikkeld:

(x € 1.000)	31 december 2018	31 december 2017
Technische voorzieningen (FTK-waardering)	2.976.328	2.915.685
Buffers:		
S1 Renterisico	93.521	109.834
S2 Risico zakelijke waarden	393.085	393.286
S3 Valutarisico	65.692	84.555
S4 Grondstoffenrisico	61.206	60.982
S5 Kredietrisico	83.057	150.178
S6 Verzekeringstechnisch risico	101.231	100.051
S7 Liquiditeitsrisico	-	-
S8 Concentratierisico	-	-
S9 Operationeel risico	-	-
S10 Actief beheerisico	69.652	82.125
Diversificatie effect	-355.982	-412.039
Totaal S (vereiste buffers)	<u>511.462</u>	<u>568.972</u>
Vereist vermogen (artikel 132 Pensioenwet)	3.487.790	3.484.657
Pensioenvermogen (totaal activa - schulden)	<u>3.119.080</u>	<u>3.192.234</u>
Tekort	<u>-368.710</u>	<u>-292.423</u>

Het pensioenfonds heeft ter afdekking van risico's derivatencontracten afgesloten. Hiermee is bij het bepalen van de vereiste buffers rekening gehouden. Bij de berekening van de buffers past het pensioenfonds het standaard model van DNB toe, waarbij uitgegaan wordt van het vereist vermogen in evenwichtssituatie, gebaseerd op de strategische asset mix.

Beleid en risicobeheer

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van deze risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- Beleggingsbeleid;
- Premiebeleid;
- Herverzekeringsbeleid;
- Toeslagbeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruik gemaakt van ALM-studies. Een ALM-studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Ze zijn gericht op het beheersen van de volgende belangrijkste (beleggings)risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van derivaten.

Marktrisico's (S1 - S4)

Het marktrisico omvat het renterisico, het prijs(koers)risico en het valutarisico. Marktrisico omvat de mogelijkheden voor winst of verlies en door een verandering van marktfactoren. Marktfactoren kunnen bijvoorbeeld marktprijzen zijn van aandelen, grondstoffen, vastgoed en private equity (prijsrisico), maar ook valutakoersen (valutarisico) of rentes (renterisico).

De mate waarin de beleggingsportefeuille van het pensioenfonds gevoelig is voor het prijs- en renterisico is in de volgende alinea weergegeven, vervolgens worden de risico's die het pensioenfonds loopt nader toegelicht. De strategie van het pensioenfonds met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door de beleggingsdoelstellingen. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheerst in overeenstemming met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overallmarktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

Renterisico (S1)

Het renterisico is het risico dat de waarden van de portefeuille vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen wijzigen als gevolg van veranderingen in de marktrente.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de duration. De duration geeft aan hoeveel procent bij benadering de reële waarde van een belegging of verplichting verandert bij een parallelle verschuiving van de rentecurve. Een hoge duration geeft een hoge gevoeligheid voor veranderingen in de rente weer.

	31 december 2018		31 december 2017	
	Balanswaarde x € 1.000	Duration in%	Balanswaarde x € 1.000	Duration in%
Vastrentende waarden (voor derivaten)	1.793.420	2,1	1.348.674	4,8
Vastrentende waarden (na derivaten)	1.843.321	11,4	1.421.074	11,5
Duration van de technische voorzieningeb	2.976.328	20,8	2.915.685	20,8

Op balansdatum is de duration van de beleggingen aanzienlijk korter dan de duration van de verplichtingen. Er is derhalve sprake van een zogenaamde "duration-mismatch". Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van beleggingen minder snel daalt dan de waarde verplichtingen (bij toepassing van de actuele marktrentestructuur) daalt, de dekkingsgraad zal stijgen. Bij een rentedaling zal de waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt.

Het beleid van het pensioenfonds is gericht op het verkleinen van de "duration-mismatch". Dit wordt gerealiseerd door het kopen van meer langlopende obligaties in plaats van aandelen (aandelen hebben per definitie een duration van nul), binnen de portefeuille kortlopende obligaties vervangen door langlopende obligaties of door middel van renteswaps of swaptions.

Bij een renteswap wordt een vaste lange rente geruild tegen een variabele korte rente. Het pensioenfonds ontvangt in dit geval een lange rente, vergelijkbaar met de kasstroom van een langlopende obligatie en betaalt daarvoor een variabele korte rente (bijvoorbeeld Euribor). Hierdoor wordt de "duration-mismatch" verkleind, maar het pensioenfonds wordt wel afhankelijk van de ontwikkeling van de korte rente die het pensioenfonds aan de tegenpartij betaalt. Met een swaption kan het pensioenfonds tijdelijk het risico van een verdere rentedaling afdekken. Hiervoor betaalt het pensioenfonds een premie. Bij het afsluiten van een swap of een swaption kunnen dus mismatchrisico's worden afgedekt en worden nieuwe risico's geïntroduceerd die gepaard gaan met dit soort instrumenten (zoals liquiditeit, tegenpartij en juridisch risico). Het pensioenfonds heeft als beleid om 50% van het rentemismatchrisico af te dekken. De bandbreedte van de strategische renteafdekking is 40 - 60%. Dit risico bestaat uit het verschil in rentegevoeligheid tussen beleggingen en verplichtingen. De effecten van een

veranderende rente op de verplichtingen zijn dusdanig groot dat het onverstandig zou zijn dit risico open te laten staan. De dekkingsgraad zou dan sterk gaan bewegen. Het risico wordt afgedekt door middel van langlopende obligaties en swaps. Deze instrumenten reageren, sterk op veranderingen in rente, waarbij het effect op de marktontwikkeling tegengesteld is aan het effect op de marktontwikkeling van de verplichtingen, en hebben daardoor een stabiliserend effect op de dekkingsgraad.

Wat betreft het rente afdekkingsbeleid is het percentage afdekking conform het beleggingsplan 2018 gehanteerd op 50% (op basis van marktwaarde).

De samenstelling van de vastrentende waarden (exclusief derivaten) naar looptijd is als volgt (waarbij de beleggingsdebiteuren, -crediteuren en liquide middelen zijn verwerkt in de categorie 'Resterende looptijd < 1 jaar'):

	31 december 2018		31 december 2017	
	x € 1.000	in%	x € 1.000	in%
Resterende looptijd < 1 jaar	595.421	47,7	229.109	14,4
Resterende looptijd > 1 en < 5 jaar	124.575	10,0	546.429	34,2
Resterende looptijd > 5 jaar	527.876	42,3	820.419	51,4
	1.247.872	100,0	1.595.957	100,0

Risico zakelijke waarden (S2)

Prijsrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde waarbij waardewijzigingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijsrisico wordt gemitigeerd door diversificatie.

De segmentatie van vastgoed naar sectoren is als volgt:

	31 december 2018		31 december 2017	
	x € 1.000	in%	x € 1.000	in%
Kantoren	1.135	0,4	8.781	3,7
Winkels	69.657	27,4	68.015	28,3
Woningen	154.899	61,1	130.706	54,2
Participaties in vastgoedmaatschappijen	14.306	5,6	14.081	5,9
Overige bedrijfsgebouwen	9.239	3,6	12.889	5,4
Beleggingsdebiteuren / liquide middelen	4.936	1,9	5.887	2,5
	254.172	100,0	240.359	100,0

De segmentatie van vastgoed naar regio is als volgt:

	31 december 2018		31 december 2017	
	x € 1.000	in%	x € 1.000	in%
Europa	244.678	96,3	228.907	95,1
Noord Amerika	2.991	1,2	3.961	1,7
Emerging Markets	1.567	0,6	1.604	0,7
Beleggingsdebiteuren / liquide middelen	4.936	1,9	5.887	2,5
	254.172	100,0	240.359	100,0

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar sectoren is als volgt:

	31 december 2018		31 december 2017	
	x € 1.000	in%	x € 1.000	in%
Financiële instellingen (w.o. banken en verzekeraars)	183.726	18,9	262.905	23,8
Nijverheid en industrie	152.845	15,7	253.127	22,9
Handel	225.767	23,3	361.876	32,7
Overige dienstverlening	120.908	12,5	227.265	20,6
Diversen	287.680	29,6	-	-
	970.926	100,0	1.105.173	100,0

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar regio is als volgt:

	31 december 2018		31 december 2017	
	x € 1.000	in%	x € 1.000	in%
Europa	439.260	45,3	343.295	31,1
Noord Amerika	268.772	27,7	357.863	32,3
Asia Pacific	239.301	24,6	215.537	19,5
Emerging Markets	23.593	2,4	188.478	17,1
	970.926	100,0	1.105.173	100,0

Valutarisico (S3)

Het valutarisico is het risico dat de waarde van een financieel instrument zal fluctueren als gevolg van veranderingen in valutawisselkoersen. Het totaalbedrag van de gehele beleggingsportefeuille dat buiten de euro wordt belegd, bedraagt ultimo 2018 € 1.162.042 (2017: € 1.604.719). Van dit bedrag is 82% (2017: 76%) afgedekt naar de euro.

De vreemde valutapositie voor en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	Vóór	Valuta-derivaten	31 december 2018 Nettopositie (na)	31 december 2017 Nettopositie (na)
EUR	1960.297	953.748	2.914.045	2.806.110
CHF	27.850	-43.507	-15.657	-12.274
GBP	65.906	-77.059	-11.153	-4.538
JPY	70.665	-70.413	252	-17.321
USD	734.349	-615.663	118.686	28.352
Overige	263.272	-149.577	113.695	392.603
	3.122.339	-2.471	3.119.868	3.192.932

Het totaalbedrag is exclusief ontvangen cash collateral ad € 161,9 miljoen (2017: € 85,5 miljoen). Het cash collateral bestaat in zijn geheel uit Euro valuta.

Grondstoffenrisico (S4)

Beleggingen in grondstoffen/commodities moeten als gevolg van het effect van een waardedaling met 30% opgevangen kunnen worden. De grondstoffenpositie bedraagt ultimo 2018 € 148,3 miljoen (2017: € 162,6 miljoen).

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het pensioenfonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het pensioenfonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het pensioenfonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het pensioenfonds financiële verliezen lijdt.

Beheersing vindt plaats door het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau, dat wil zeggen met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft jegens het pensioenfonds; het vragen van extra zekerheden zoals onderpand en dergelijke bij hypothecaire geldleningen en het uitlenen van effecten; het hanteren van prudente verstrekkingnormen bij hypothecaire geldleningen. Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het pensioenfonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementstelsel functioneert. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied. Met betrekking tot OTC-derivaten wordt door het pensioenfonds enkel gewerkt met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten zodat posities van het pensioenfonds adequaat worden afgedekt door onderpand. Er wordt gebruik gemaakt van dagelijkse waarderingen.

In de onderstaande tabel wordt de verdeling van de vastrentende waarden naar sector weergegeven:

	31 december 2018		31 december 2017	
	x € 1.000	in%	x € 1.000	in%
Nederlandse overheidsinstellingen	55.099	4,4	34.891	2,2
Buitenlandse overheidsinstellingen	659.799	52,9	737.167	46,1
Financiële instellingen	387.060	31,0	250.814	15,7
Beleggingsinstelling	-	-	325.520	20,4
Handel- en industriële bedrijven	40.142	3,2	170.044	10,7
Overige dienstverlening	105.772	8,5	77.521	4,9
	1.247.872	100,0	1.595.957	100,0

De verdeling van vastrentende waarden naar regio is weergegeven in onderstaande tabel:

	31 december 2018		31 december 2017	
	x € 1.000	in%	x € 1.000	in%
Europa	1.012.266	81,0	1.058.063	66,2
Noord Amerika	63.263	5,1	218.247	13,7
Asia Pacific	51.810	4,2	53.462	3,4
Emerging Markets	-	-	225.332	14,1
Overig	120.533	9,7	40.853	2,6
	1.247.872	100,0	1.595.957	100,0

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende portefeuille kan het volgende overzicht worden gegeven:

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende portefeuille wordt het volgende overzicht gegeven:

	31 december 2018		31 december 2017	
	x € 1.000	in%	x € 1.000	in%
AAA	414.776	33,2	489.554	30,7
AA	308.088	24,7	156.403	9,8
A	51.486	4,1	175.228	11,0
BBB	184.760	14,8	381.514	23,9
< BBB	155.381	12,5	220.382	13,8
Geen rating*	133.381	10,7	172.876	10,8
	1.247.872	100,0	1.595.957	100,0

Verzekeringstechnische risico (S6)

Langlevenrisico

Langlevenrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorziening. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van prognosetafel AG2018 met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevenrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat het pensioenfonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het pensioenfonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het pensioenfonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen (schadereserve). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien. Het beleid van het pensioenfonds is om het overlijden- en arbeidsongeschiktheidsrisico niet te herverzekeren.

Toeslagrisico

Het bestuur van het pensioenfonds heeft de ambitie om het pensioen te indexeren. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, rendement, looninflatie en demografie. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de toeslagtoezegging voorwaardelijk is.

Het beleid en de ambitie inzake toeslagverlening is weergegeven in de toelichting van de post 'Indexering en overige toeslagen'.

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen. Hierdoor kan het fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico wordt beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er wordt eveneens rekening gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies. Inzake het liquiditeitsrisico wordt vermeld dat het fonds in haar beleggingsportefeuille over voldoende obligaties beschikt die onmiddellijk zonder waardeverlies te gelde kunnen worden gemaakt om eventuele onvoorziene uitstroom van geldmiddelen te financieren.

Concentratierisico (S8)

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen, moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. Concentratierisico is gemeten naar concentratie van een land of bij een tegenpartij. In het algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. Een portefeuille van beleggingen die sterk sectorgebonden is, kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen. Indien aandelen in dezelfde sector worden aangehouden is sprake van een cumulatief concentratierisico.

Bij de bepaling van het vereist vermogen past het pensioenfonds het standaardmodel van de DNB toe. In dat model wordt het concentratierisico vooralsnog op nihil gesteld. Op grond hiervan heeft het bestuur geconcludeerd dat er geen sprake is van concentratie in de activa of verplichtingen en dat er daarom geen buffer voor concentratierisico wordt aangehouden.

(x € 1.000)	31 december 2018	31 december 2017
Vastrentende waarden		
Achmea Dutch Residential Fund	141.675	120.480
Achmea Hypotheken Discretionair Particulier	207.456	205.836
Achmea Hypotheken Discretionair Zakelijk	70.735	67.678
Meubel Segregated Account	118.000	122.091
SEI Emerging Markets Debt Fund Euro	171.924	207.640
SEI Emerging Markets Equity Fund Euro	98.058	185.695
SEI Euro Core Plus Fixed Income Fund	-	681.415
SEI European Equity Fund	111.193	207.718
SEI Global Managed Volatility Fund	150.218	222.462
SEI Global Short Duration Bond Fund	-	204.090
SEI Japan Equity Fund	41.532	87.381
SEI Pacific Basin Equity Fund	83.071	100.466
SEI US Large Companies Fund	106.900	72.959
SEI US Large Companies Fund II	128.027	-
SSAP Meubel Commodity Fund	175.500	162.646
SSGA MSCI Screened Index Fund	-	93.158

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Dergelijke risico's worden door het fonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op gebieden zoals interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit geautomatiseerde systemen, enzovoorts. Deze kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het bestuur.

De pensioenuitvoering is uitbesteed aan Centric Pension and Insurance Solutions. Met Centric Pension and Insurance Solutions zijn een uitvoeringsovereenkomst en een service level agreement (SLA) afgesloten.

Het bestuur beoordeelt jaarlijks de kwaliteit van de uitvoering van de vermogensbeheerders door middel van performancerapportages, SLA-rapportages en onafhankelijk getoetste internebeheersingsrapportages (ISAE 3402-rapportages).

Aangezien hiermee sprake is van adequate beheersing van de operationele risico's worden door het fonds hiervoor geen buffers aangehouden in de solvabiliteitstoets.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert waardoor beleggingen van het pensioenfonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het pensioenfonds niet beheersbaar.

Actief beheer risico (S10)

Het fonds kiest voor actief beheer wanneer er gegronde redenen zijn om daar een meerwaarde van te verwachten. Waar dat niet het geval is, wordt voor een passieve oplossing gekozen. Vandaar dat voor die delen van de portefeuille waarbij sprake is van actief beheer in aanvulling op het standaardmodel van DNB een aanvullende buffer S10 wordt aangehouden. Voor de categorie aandelen wordt een opslag voor actief beheer gerekend. Voor de categorieën vastrentende waarden en vastgoed wordt het actief beheer risico afwezig geacht. Voor de berekening van de opslag voor actief beheer wordt uitgegaan van een methodiek waarbij gebruik gemaakt wordt van de tracking error.

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het fonds, haar bestuurders, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders, voor zover zij bestuurder zijn in het fonds.

Transacties met bestuurders

Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar de toelichting op de pensioenuitvoeringskosten. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. Eén bestuurder neemt deel aan de pensioenregeling van het pensioenfonds onder normale voorwaarden. Eén bestuurder geniet een uitkering.

6.4.10 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Met de vermogensbeheerder SAREF is een beheerovereenkomst voor onbepaalde tijd aangegaan tenzij het fonds de overeenkomst voor het einde van het boekjaar, per aangetekende brief opzegt met inachtneming van een opzegtermijn van 24 maanden. De jaarlijkse kosten variëren en zijn afhankelijk van de hoeveelheid werkzaamheden, maar bedragen circa € 1 miljoen.

Voorwaardelijke verplichtingen

Per jaareinde lopen er geen juridische procedures tegen het pensioenfonds en heeft het pensioenfonds tevens geen juridische procedures aangespannen tegenover derden die mogelijk een materieel effect hebben op de financiële positie van het fonds.

Verstreckte zekerheden en garanties

Per jaareinde is het fonds een investeringsverplichting aangegaan in de volgende beleggingsfondsen;

Achmea Reality Fund Europe € 2

Achmea Reality Fund Asia € 776

Dutch Value Added Residential € 5.778

Belangrijke gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn na balansdatum tot en met datering van deze jaarrekening, 24 juni 2019, geen gebeurtenissen geweest van dien aard dat een wezenlijk ander beeld zou ontstaan van de financiële positie per einde 2018 dan op grond van dit verslag kan worden verkregen.

6.5 Toelichting op de staat van baten en lasten

6.5.1 Premiebijdragen risico pensioenfonds (van werkgevers en werknemers)

(x € 1.000)	2018	2017
Verplichte verzekering	72.862	62.275
Aanvullende verzekering	355	378
Periodieke premies Anw-hiaat	97	108
Bijdragen spaarfonds gemoedsbezwaarden	31	30
Mutatie inzake voorziening premievorderingen	-2.525	177
Afschrijving premievorderingen	-167	-364
Inkoopsom toekenning VPL aanspraken	-	411
	70.653	63.015

De bijdrage van werkgever bedraagt 11,35% (2017: 11,35%) van de premiepensioengrondslag en de bijdrage werknemers bedraagt 11,35% (2017: 11,35%) van de premiepensioengrondslag.

De kostendekkende en feitelijke premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

(x € 1.000)	2018	2017
Kostendekkende premie	93.371	81.992
Gedempte kostendekkende premie	57.167	46.900
Feitelijke premie	70.653	62.604

De kostendekkende premie is gebaseerd op de marktrente (nominale rentetermijnstructuur van 31 december 2018 gepubliceerd door DNB).

Het fonds maakt gebruik van de gedempte kostendekkende premie. Hierbij wordt uitgegaan van een vaste rekenrente die maximaal gebaseerd is op het te verwachten rendement.

De feitelijke premie is in 2018 hoger dan de gedempte kostendekkende premie.

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord. De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

(x € 1.000)	2018	2017
Kosten pensioenopbouw	74.904	64.943
Pensioenuitvoeringskosten	3.861	4.580
Solvabiliteitsopslag	14.606	12.469
	93.371	81.992

De samenstelling van de gedempte premie is als volgt:

(x € 1.000)	2018	2017
Kosten pensioenopbouw	32.582	26.048
Pensioenuitvoeringskosten	3.861	4.580
Solvabiliteitsopslag	6.353	5.001
Voorwaardelijke delen	14.371	11.271
	57.167	46.900

De samenstelling van de feitelijke premie is als volgt:

(x € 1.000)	2018	2017
Actuariële inkoop van onvoorwaardelijke onderdelen	52.358	43.346
Opslag voor premievrijstelling bij invaliditeit	2.566	2.195
Opslag voor kosten	6.015	6.310
Opslag voor solvabiliteit	11.883	10.425
Overige	-2.169	328
	70.653	62.604

Overige bestaat uit mutatie voorziening premievorderingen en afschrijving premievorderingen.

6.5.2 Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

2018 (x € 1.000)	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten van vermogens- beheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	7.932	19.481	-1.393	26.020
Aandelen	1.791	-177.346	-5.138	-120.693
Vastrentende waarden	14.140	-2.139	-5.503	6.318
Derivaten	23.189	-3.599	-	19.590
Overige beleggingen	326	-5.820	-979	-6.473
	47.378	-109.603	-13.013	-75.238

2017 (x € 1.000)	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten van vermogens- beheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	11.856	11.958	-1.172	22.642
Aandelen	1.806	161.693	-5.032	158.467
Vastrentende waarden	9.319	24.536	-5.745	28.110
Derivaten	26.616	-52.719	-	-26.103
Overige beleggingen	305	-9.364	-1.005	-10.064
	49.902	136.104	-12.954	173.052

De kosten van vermogensbeheer bedragen in 2018 € 13.013 (2017: € 12.954). De directe kosten van vermogensbeheer bestaan uit gefactureerde kosten 2018 € 8.476 (2017: € 8.347). De indirecte kosten van

vermogensbeheer zijn kosten die uit de pools afkomstig zijn en waarmee de directe beleggingsopbrengsten zijn verhoogd. Over 2018 bedragen deze kosten € 4.537 (2017: € 4.607).

Transactiekosten zijn onderdeel van de aan- en verkooptransacties van beleggingen. Deze zijn onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten en bedragen over 2018 € 4.997 (2017 € 2.688).

6.5.3 Overige baten

(x € 1.000)	2018	2017
Baten uit herverzekering	-	96
Overige baten	4.318	1
	4.318	97

Andere baten betreft de vrijval van de langlopende schuld in zake VPL. In 2018 hebben sociale partners besloten om het overschot VPL-gelden aan te wenden voor de bestemmingreserve 57-plus regeling.

6.5.4 Pensioenuitkeringen

(x € 1.000)	2018	2017
Ouderdomspensioen	43.998	42.933
Partnerpensioen	10.905	10.918
Wezenpensioen	179	192
Arbeidsongeschiktheid	2.230	1.441
Afkopen	1.872	4.848
	59.184	60.332

De post Afkopen betreft de afkoop van pensioenen die lager zijn dan € 474,11 (2017: € 467,89) per jaar (de afkoopgrens) overeenkomstig de Pensioenwet (artikel 66).

De toeslag op de uitkeringen per 1 januari 2018 zoals vastgesteld door het bestuur bedraagt 0% (2017: 0%).

6.5.5 Pensioenuitvoeringskosten

(x € 1.000)	2018	2017
Administratiekosten	4.244	4.835
Accountantskosten	84	78
Advieskosten	433	405
Bestuurskosten	639	666
Contributies en bijdragen	268	245
Transitie kosten	-	130
Kosten automatisering	-	2
Overige kosten	104	155
	5.772	6.516

Honoraria accountant

2018 (x € 1.000)	Onafhankelijke accountant	Overig netwerk	Totaal
Controle van de jaarrekening	78	-	78
Andere controlewerkzaamheden	-	-	-
Fiscale advisering	-	6	6
Andere niet-controle diensten	-	-	-
	78	6	84

2017 (x € 1.000)	Onafhankelijke accountant	Overig netwerk	Totaal
Controle van de jaarrekening	65	-	65
Andere controlewerkzaamheden	-	-	-
Fiscale advisering	-	13	13
Andere niet-controle diensten	-	-	-
	65	13	78

De controlewerkzaamheden zijn zowel in 2018 als 2017 uitgevoerd door KPMG Accountants N.V.

In bovenstaande opstelling is de methode gehanteerd waarbij wordt opgegeven de in het boekjaar ten laste gebrachte totale honoraria voor onderzoek van de jaarrekening en verslagstaten en de totale honoraria voor andere controleopdrachten, uitgevoerd door de externe accountant.

Overeenkomstig artikel 96 van de Pensioenwet wordt vermeld dat:

- Het fonds in het boekjaar 2018 geen dwangsommen en boetes zijn opgelegd;
- Het fonds in het boekjaar 2018 geen aanwijzing als bedoeld in artikel 171 van de Pensioenwet is gegeven;
- In het boekjaar 2018 geen bewindvoerder als bedoeld in artikel 173 van de Pensioenwet is aangesteld.

Bezoldiging Personeelsleden

Het fonds heeft zowel in 2018 als in 2017 geen personeel in dienst. De beheeractiviteiten worden op basis van een uitvoeringsovereenkomst verricht door personeel in dienst van de pensioenuitvoerder dan wel vermogensbeheerder.

Bezoldiging bestuurders

De transacties met bestuurders hebben betrekking op de vergoedingen voor de werkzaamheden verband houdende met de bestuurs- en commissievergaderingen. De vergoedingen bestaan uit vacatiegeld, vergoeding van reis- en verblijfkosten, overige kosten bestuur, deze bedragen over 2018: € 639 (2017: € 666).

Afgezien hiervan zijn geen bezoldigingen toegekend.

6.5.6 Mutatie technische voorzieningen voor risico fonds

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

Indexering en overige toeslagen

In de staat van baten en lasten is de last uit hoofde van indexering en overige toeslagen welke aan het verslagjaar moet worden toegerekend verantwoord.

De ambitie van het pensioenfonds is de algemene prijsindex te volgen. De mate van toeslagverlening wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld en is afhankelijk van de financiële positie van het pensioenfonds. De financiële positie is gebaseerd op de beleidsdekkingsgraad zoals vastgesteld voorafgaand aan de laatste bestuursvergadering van het jaar.

Het bestuur heeft in het boekjaar besloten per 1 januari 2018 geen toeslagen toe te kennen.

Rentetoevoeging

De voorziening pensioenverplichtingen is in het boekjaar opgerent met -0,260% (2016: -0,217%). Dit is de éénjaarsrente uit de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2018.

Ottrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode. Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte uitvoeringskosten in de verslagperiode.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Onder de toelichting saldo overdrachten en rechten is de wijziging uit hoofde van overdracht van rechten opgenomen.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

Wijziging actuariële uitgangspunten

Vanaf boekjaar 2018 is de grondslag voor overlevingskansen gebaseerd op de Prognosetafel AG2018 van het Actuariel Genootschap (AG). De algemene sterftetekansen die volgen uit de tafel worden voor het fonds gecorrigeerd in verband met ervaringssterfte. Verder zijn er wijzigingen uit hoofde van de transitie, wijziging opslag voor toekomstige uitvoeringskosten en overige. In de onderstaande opsomming worden alle wijzigingen actuariële uitgangspunten toegelicht.

De wijziging actuariële uitgangspunten 2018 bestaan uit:

- Wijziging actuariële factoren transitie: 1.477;
- Wijziging prognosetafel: -/- 33.928;
- Wijziging ervaringssterfte: -/-16.630;
- Wijziging partnerfrequentie: -/- 16.659;
- Wijziging opslag wezenpensioen: -/- 3.024;
- Wijziging opslag voor toekomstige uitvoeringskosten -/- 7.228.

Het totaal van de wijzigingen bedraagt -/- 75.992.

Inkoop uit hoofde van VPL regeling

In 2018 is een bedrag van € - (2017: € 411) toegekend aan pensioenaanspraken uit hoofde van de VPL regeling.

Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen

Resultaat op kanssystemen (x € 1.000)	2018	2017
Kanssystemen		
Sterfte	-8.991	-3.056
Arbeidsongeschiktheid	2.992	-2.046
Mutaties	-1.474	745
Totaal kanssystemen	-7.473	-4.357

Het resultaat op overige kanssystemen bestaat uit de resultaten op mutaties, zoals flexibilisering, pensioen-correcties en verval rechten.

6.5.7 Saldo overdracht van rechten

(x € 1.000)	2018	2017
Saldo overdrachten van rechten		
Inkomende waardeoverdrachten regulier	-2.236	-696
Uitgaande waardeoverdrachten	5.708	2.332
Subtotaal	3.472	1.636
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		
Toevoeging aan de technische voorzieningen	2.363	638
Onttrekking aan de technische voorzieningen	-5.779	-2.149
Totaal overige resultaten	-3.416	-1.511
Saldo overdracht van rechten	56	125

Een inkomende waardeoverdracht betreft de ontvangst van het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar van de vorige werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. Een uitgaande waardeoverdracht betreft de overdracht aan het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar van de nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. De ontvangen koopsommen worden aangewend voor de inkoop van extra pensioenaanspraken.

6.5.8 Overige lasten

(x € 1.000)	2018	2017
Lasten uit hoofde van herverzekeringen	111	106
Dotatie spaarfonds gemoedsbezwaarden	30	26
	141	132

6.5.9 Belastingen

De activiteiten van het pensioenfonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

6.5.10 Bestemming saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. Het voorstel voor de bestemming van het saldo van baten en lasten over 2018 is opgenomen onder de staat van baten en lasten.

6.5.11 Vaststelling van de jaarrekening door het bestuur

Het bestuur van BPF Meubelindustrie heeft de jaarrekening 2018 besproken in de vergadering van 12 juni 2019. Het jaarverslag is vastgesteld op 24 juni 2019.

P.A. de Bruijn - Nooteboom
voorzitter

R.G.A. van Dijk
uitvoerend bestuurder

P. Priester
uitvoerend bestuurder

S.M.J. Custers
loco voorzitter / niet-uitvoerend

D.A. Roodenrijs
niet-uitvoerend bestuurder

P.W. de Geus
niet-uitvoerend bestuurder

L.C.M. Leisink
niet-uitvoerend bestuurder

H.J. Wuijten
niet-uitvoerend bestuurder

7 OVERIGE GEGEVENS

7.1 Actuariële verklaring

Article I. Opdracht

Door Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Meubelindustrie en Meubileringsbedrijven te Amsterdam is aan Mercer (Nederland) B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2018.

Article II. Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Meubelindustrie en Meubileringsbedrijven, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Omdat Mercer (Nederland) B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Mercer (Nederland) B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Article III. Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Article IV. Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 6.000.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 1.685.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Article V. Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- De technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- De kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- Het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegeven verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Article VI. Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 waaraan niet wordt voldaan omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Op basis van de uitkomsten van de uitgevoerde haalbaarheidstoets in 2018 concludeer ik dat er sprake is van de verwachting dat het pensioenresultaat ca. 104% bedraagt. Echter, op basis van de beleidsdekkingsgraad op de balansdatum en de ontwikkeling van de actuele dekkingsgraad zal het pensioenfonds naar verwachting op de korte termijn niet in staat zijn om een (volledige) toeslag te verlenen.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Meubelindustrie en Meubileringsbedrijven is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegeven verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Amstelveen, 25 juni 2019

Drs. K. Kusters-van Meurs AAG
verbonden aan Mercer (Nederland) B.V.

7.2 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het Bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Meubelindustrie en Meubileringsbedrijven

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Meubelindustrie en Meubileringsbedrijven per 31 december 2018 en van het saldo van baten en lasten en de kasstromen over 2018, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Wat we gecontroleerd hebben

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Meubelindustrie en Meubileringsbedrijven ('de Stichting') te IJsselstein gecontroleerd.

De jaarrekening omvat:

- 1 de balans per 31 december 2018
- 2 de staat van baten en lasten over 2018;
- 3 het kasstroomoverzicht over 2018; en
- 4 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Stichting zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante

onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Controleaanpak

Samenvatting

MATERIALITEIT

- Materialiteit van EUR 31,9 miljoen
- circa 1% van het pensioenvermogen

KERNPUNTEN

- De waardering van beleggingen
- De waardering van de technische voorzieningen
- Implementatie bij de nieuwe pensioenuitvoerder

GOEDKEUREND OORDEEL

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 31,9 miljoen (2017: EUR 23,4 miljoen). Voor de bepaling van de materialiteit wordt uitgegaan van het pensioenvermogen per 31 december 2018 (circa 1%, 2017: circa 0,7%). De materialiteit is ten opzichte van 2017 geactualiseerd aan de ontwikkeling van het pensioenvermogen in de afgelopen jaren. Wij beschouwen het pensioenvermogen als de meest geschikte benchmark, omdat het pensioenvermogen een bepalende factor is in de berekening van de beleidsdekkingsgraad die de financiële positie van de Stichting weergeeft. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij hebben met het bestuur afgesproken dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de EUR 1,6 miljoen te rapporteren aan het bestuur alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

KPMG Accountants N.V. is gereguleerd door de Nederlandse Reguleerder voor Accountants (RVA) onder nummer 13263661. Het is lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Cooperative ("KPMG International"), een Zwitserse entiteit.

Reikwijdte van de controle

Uitbesteding van bedrijfsprocessen aan dienstverleners

De Stichting heeft het beheer van de beleggingen uitbesteed aan SEI Investments (Europe) limited (tot 31 maart 2018), BNY Mellon (vanaf 1 april 2018) en Syntrus Achmea Real Estate & Finance B.V. De beleggingsadministratie is uitbesteed aan Institutional Trust Services B.V. (tot 31 maart 2018) en BNY Mellon (vanaf 1 april 2018). De pensioenadministratie is uitbesteed aan Centric Pension and Insurance Solutions B.V. (Centric PaIS). De jaarrekening wordt opgesteld op basis van informatie over de beleggingen en beleggingsopbrengsten die is verstrekt door BNY Mellon en informatie over de technische voorzieningen, premiebijdragen en pensioenuitkeringen en overige financiële posten die is verstrekt door Centric PaIS.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de dienstverleners verleende diensten en in het effect ervan op de voor de controle relevante interne beheersing van de Stichting. Op basis hiervan identificeren wij de risico's op een afwijking van materieel belang en zetten wij controlewerkzaamheden op en voeren wij deze uit om op deze risico's in te spelen.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants inzake de voor de Stichting relevante interne beheersingsmaatregelen van Institutional Trust Services B.V., BNY Mellon en Centric PaIS, zoals weergegeven in de specifiek daarvoor opgestelde ISAE 3402 type II rapportages.

Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het bepalen van de minimaal verwachte interne beheersingsmaatregelen en het bespreken van de beheersomgeving bij de dienstverlener met vertegenwoordigers van de dienstverlener. Op basis daarvan evalueren wij, en bespreken wij, waar relevant, met de andere onafhankelijke accountant, de in de ISAE 3402-rapportage beschreven interne beheersingsmaatregelen, de verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2018 en de uitkomsten daarvan. Ook beoordelen wij de evaluatie door het bestuur van de kwaliteit van de uitbesteding Institutional Trust Services B.V., BNY Mellon en Centric PaIS. De transitie naar Centric PaIS en de uitkomsten van de ISAE 3402 type II rapportage over 2018 komen terug in het kernpunt Implementatie bij de nieuwe pensioenuitvoerder.

Wij hebben eigen gegevensgerichte analyses uitgevoerd waarbij wij de uitkomsten van directe beleggingsopbrengsten, premiebijdragen en uitkeringen hebben getoetst op basis van verwachtingen die wij zelf hiervoor hebben ontwikkeld. Wij hebben door middel van deelwaarnemingen beleggingen, beleggingsstromen, mutaties in de pensioenadministratie, premiebijdragen en uitkeringen aan de hand van brondocumentatie bij de dienstverlener onderzocht.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountant. Syntrus Achmea Real Estate & Finance B.V. heeft op grond van de overeenkomst met de Stichting aan een onafhankelijk accountant opdracht gegeven de informatie inzake beleggingen in vastgoed- en hypotheekfondsen ten behoeve van de jaarrekening van de Stichting te controleren.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel bij de jaarrekening zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de

KPMG Accountants N.V. is ingeschreven bij het Handelsregister in Nederland onder nummer 37050663, is lid van het KPMG-netwerk van onafhankelijke lidmaatschappen die aangesloten zijn aan KPMG International Cooperative ("KPMG International"), een Zwitserse entiteit.

controlewerkzaamheden van deze accountant. In dit kader hebben wij de accountant schriftelijke instructies gegeven omtrent de aard en omvang van de uit te voeren werkzaamheden. De accountant heeft, op onze instructie, de controle uitgevoerd met een materialiteit van 1% van de waarde van de betreffende beleggingen in vastgoed- en hypothekefondsen en daarbij ook bijzondere aandacht besteed aan het hierna genoemde kernpunt van onze controle voor de waardering van beleggingen met schattingen.

De accountant heeft zijn bevindingen aan ons gerapporteerd. Wij hebben de rapportage geëvalueerd, de bevindingen met de accountant besproken, het controledossier van de accountant beoordeeld en aanvullende eigen controlewerkzaamheden uitgevoerd waaronder aansluiting van de financiële informatie met de financiële administratie en de jaarrekening.

Door bovengenoemde werkzaamheden op de uitbestede bedrijfsprocessen en aanvullende eigen werkzaamheden hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen, beleggingsstromen en -opbrengsten, (mutaties in) deelnemergevens en aanspraken die resulteren in (wijzigingen in) de technische voorzieningen, premiebijdragen en uitkeringen verkregen.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het belangrijkste waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Bestaan en waardering van beleggingen

Omschrijving

De beleggingen vormen een significante post op de balans van de Stichting. De beleggingen van de Stichting bedragen circa 99% van het balanstotaal. Alle beleggingen dienen conform de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde.

Uit noot 6.4.1 bij de toelichting op de jaarrekening blijkt dat voor EUR 2.604 miljoen (79%) van de beleggingen van de Stichting de waardering gebaseerd is op marktnoteringen en dat voor EUR 675 miljoen (21%) van de beleggingen van de Stichting de waardering gebaseerd is op onafhankelijke taxaties, nettocontantwaardeberekeningen en andere methoden. Het bepalen van de marktwaarde voor deze laatste beleggingscategoriën is complex(er) en bevat subjectieve schattingselementen.

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming van het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van modellen. Gezien de invloed hiervan op de waardering van de beleggingen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de beleidsdekkingsgraad, vormde de waardering van deze beleggingscategoriën een kernpunt in onze controle.

In de toelichting 6.3 in noot 6.3.4 geeft de Stichting de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer. In noot 6.4.1 zijn de gehanteerde waarderingsmethoden en belangrijke veronderstellingen voor waardering van deze beleggingscategorie uiteengezet.

De juiste en volledige overgang van beleggingen en financiële informatie naar de nieuwe vermogensbeheerder en beleggingsadministrateur in 2018 en het evalueren van de waarderingsgrondslagen en het vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormden onderdeel van onze werkzaamheden.

Onze aanpak

Wij maken gebruik van de beheersmaatregelen die zijn ingericht bij de vermogensbeheerder en beleggingsadministrateur en die onderdeel zijn van de ISAE 3402 type II-rapportage (waarbij een goedkeurend assurancerapport van de accountant is afgegeven). Deze relevante beheersmaatregelen zijn gericht op de aanstelling van betrouwbare fondsmanagers enerzijds en de betrouwbare aanlevering van, en toereikende evaluatie op, periodieke performancecijfers anderzijds. Daarnaast hebben wij de aansluiting vastgesteld tussen

KPMG Accountants NV is ingeschreven bij het Handelsregister in Rotterdam onder nummer 3206031. Het is lid van het KPMG-netwerk, dat de belangrijkste onderdelen die verbonden zijn aan KPMG International Cooperative ("KPMG International"), een Zwaarte entiteits

---

de financiële administratie en actuele financiële rapportages van fondsmanagers, indien nodig gecorrigeerd voor kasstromen tot aan balansdatum. Vervolgens hebben wij de waardering van beleggingen gebaseerd op nettocontantewaardeberekeningen en andere geschikte waarderingsmodellen onderzocht.

De waardering van beleggingen gebaseerd op nettocontantewaardeberekeningen en methoden (vastrentende waarden, derivaten en overige beleggingen) hebben wij onderzocht met gebruikmaking van een eigen waarderingspecialist. Wij hebben ook de monitoring van de uitvoeringsorganisatie op recente financiële informatie verkregen na balansdatum van de waarde van beleggingen op balansdatum betrokken. Onze waarderingspecialist heeft de gehanteerde waarderingsmodellen vergeleken met zelfstandig bepaalde waarderingsmodellen op basis van zelfstandig verkregen in de markt waarneembare prijzen.

De accountant van Syntrus Real Estate & Finance B.V. heeft zijn bevindingen met betrekking tot zijn controle op de vermogensrapportage aan ons gerapporteerd. Wij hebben de rapportage geëvalueerd, de bevindingen met de accountant besproken en een dossierreview op het controledossier van de accountant verricht. Wij hebben vastgesteld dat de gecontroleerde financiële informatie aansluit met de financiële administratie en de jaarrekening.

Wij hebben voor de transitie van het vermogensbeheer en de beleggingsadministratie getoetst of de beleggingen in aantal en waarde juist en volledig zijn overgedragen.

Onze observatie

Wij hebben geconstateerd dat de gehanteerde waarderingsgrondslagen en gehanteerde waarderingsmethodieken voor de beleggingen in overeenstemming zijn met de geldende verslaggevingsregels en geschikt zijn om te kunnen komen tot een marktwaarde van deze beleggingen. Wij hebben eveneens geconstateerd dat de toelichtingen op de beleggingen adequaat zijn en dat de transitie naar de nieuwe vermogensbeheerder juist en volledig heeft plaatsgevonden.

Wij vinden de waardering van de beleggingen evenwichtig bepaald.

Waardering van de technische voorzieningen

Omschrijving

De technische voorzieningen vormen een significante post op de balans van de Stichting en worden gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De waardering van de technische voorzieningen komt tot stand door middel van een berekening waarin aanspraakgegevens van deelnemers met behulp van belangrijke schattingen over levensverwachtingen en kostenniveaus worden vertaald naar verwachte toekomstige kasstromen (uitkeringen). De kasstromen worden contant gemaakt tegen de marktrente (rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank).

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming van het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van actuariële modellen en het bestuur zich laat adviseren door actuariële deskundigen. Gezien de complexiteit en de invloed hiervan op de hoogte van de technische voorzieningen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de beleidsdekkingsgraad, vormde de waardering van de technische voorzieningen een kernpunt in onze controle.

Het bestuur heeft in de toelichting 6.3 in noot 6.3.4 de waarderingsgrondslagen en veronderstellingen voor de technische voorzieningen opgenomen. Uit deze toelichting blijkt dat schattingswijzigingen hebben plaatsgevonden. In noot 6.4.9 (risicoparagraaf) is de gevoeligheid van de berekening van de technische voorzieningen voor schattingen uiteengezet.

Het evalueren van de waarderingsgrondslagen en het vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormden onderdeel van onze werkzaamheden.

Onze aanpak

Bij onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden van de certificerende actuaris die door de Stichting is aangesteld. Wij hebben bij aanvang van de controle en bij afronding ervan afstemming gehad met de certificerende actuaris over de te volgen aanpak, de aandachtspunten en de uitkomsten.

Wij hebben de door het bestuur gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen geëvalueerd. Hierbij hebben wij de consistentie, prudentie en actualiteit van de schattingsmethode en veronderstellingen betrokken. Wij hebben de onderbouwing van de veronderstellingen door het bestuur geëvalueerd aan de hand van een toetsing van de historische betrouwbaarheid daarvan en algemeen geactualiseerde uitgangspunten zoals overlevingskansen. De gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen hebben wij besproken met de certificerende actuaris. Wij hebben de actuariële verklaring zoals opgenomen in de overige gegevens en de werkzaamheden in het dossier van de certificerende actuaris geëvalueerd.

KPMG Accountants N.V. is geschreven op het handelsregister in Nederland onder nummer 3306043. Het is lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige lidmaatschappen die verbonden zijn aan KPMG International Cooperative („KPMG International“), een Zwitserse entiteit.

Onze werkzaamheden omvatten verder het evalueren van de uitkomst van de actuariële analyse van het resultaat in relatie tot eerder gemaakte schattingen en kasstroomprojecties. Bij de uitvoering van deze werkzaamheden hebben wij gebruikgemaakt van een eigen actuaaris.

Onze observatie

Wij vinden de waardering van de technische voorzieningen evenwichtig bepaald en de toelichting toereikend.

Implementatie bij de nieuwe pensioenuitvoerder

Omschrijving

Eind 2017 heeft de Stichting de overgang van pensioenuitvoerder Syntrus Achmea Pensioenbeheer naar Centric PaIS ingezet. De pensioenadministratie, uitkeringsadministratie en financiële administratie zijn vanaf dat moment gefaseerd overgegaan naar Centric PaIS. Gedurende 2018 zijn de betreffende administraties door Centric PaIS geïmplementeerd en verder ontwikkeld. De Stichting heeft voor de beheersing van de implementatie een transitiewerkgroep ingericht. Deze werkgroep heeft, ondersteund door externe deskundigheid, de monitoring op de transitie uitgevoerd. Vanaf 1 oktober 2018 is de project en ontwikkelfase beëindigd en is het beheer van de applicaties aan de eerste lijn overgedragen.

De implementatie van de administratiesystemen en transitie van data naar het nieuwe systemen voor pensioenadministratie en pensioenuitkeringen alsmede een effectieve werking van de interne beheersing gedurende 2018 is essentieel voor betrouwbaarheid van de basisgegevens in de administratie ten behoeve van de berekening van de technische voorziening, premiebijdragen en uitkeringen. Wij hebben de implementatie bij de nieuwe pensioenuitvoerder daarom aangemerkt als kernpunt in onze controle.

Onze aanpak

Wij hebben kennis genomen van de werkzaamheden en rapportages van de transitiewerkgroep en andere door de Stichting uitgevoerde onderzoeken naar datakwaliteit. Door de accountant van de pensioenuitvoerder zijn specifieke werkzaamheden op de transitie uitgevoerd. Wij hebben deze werkzaamheden en bevindingen van deze accountant op de transitie geëvalueerd. Tenslotte hebben wij vastgesteld dat de beginstand van afspraken in de nieuwe pensioenadministratie overeenstemt met de eindstand zoals door ons onderzocht bij de controle van de jaarrekening 2017.

In mei 2019 heeft Centric PaIS over 2018 een afkeurend oordeel ontvangen bij het ISAE 3402 type 2 rapport voor de pensioenuitvoeringsactiviteiten. Wij hebben de reikwijdte en bevindingen in het ISAE 3402 type 2 rapport van de pensioenuitvoerder over 2018 geëvalueerd en met de accountant van de pensioenuitvoerder besproken. Voor de uitbesteding aan subservice organisaties en processen die in 2018 niet in scope waren hebben wij aanvullende documentatie en bevestigingen verzocht en verkregen.

Voor specifieke bevindingen die hebben geleid tot het afkeurend oordeel in het ISAE 3402 type 2 rapport 2018 inzake mutatieverwerking hebben wij instructie gegeven aan de accountant van Centric voor aanvullende gegevensgerichte controlewerkzaamheden. Wij hebben de uitkomsten hiervan geëvalueerd. De overige bevindingen in het ISAE 3402 type 2 rapport 2018 hebben wij eveneens geëvalueerd en zelf, waar nodig, aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd om toereikend controlebewijs te verkrijgen.

Tenslotte hebben wij de uitkomsten van datakwaliteitsgerichte onderzoeken door de Stichting en toetsing door de interne accountantsdienst op het jaarwerk alsmede de informatie in het actuariële jaarwerk in onze beoordeling betrokken.

Onze observatie

Wij hebben toereikende controleinformatie verkregen met betrekking tot de basisgegevens zoals geregistreerd in de pensioenadministratie en uitkeringenadministratie.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- de kerncijfers en pensioenregeling;
- het bestuursverslag;

KPMG Accountants N.V. is ingeschreven bij het Handelsregister in Nederland onder nummer 32000463. KPMG is lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Cooperative (“KPMG International”), een Zwitserse entiteit.

- organisatie en profiel;
- verslag niet-uitvoerend bestuurders;
- verslag verantwoordingsorgaan;
- de overige gegevens;
- bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de informatie zoals vereist door Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de Stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de Stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

KPMG Accountants N.V. is geïncorporeerd in Nederland onder nummer 33360685. is lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Cooperative ("KPMG International"), een Zwitserse entiteit.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een entiteit haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de activiteiten. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de activiteiten geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

KPMG Accountants N.V. is geïncorporeerd in Nederland onder nummer 32063661 is lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Cooperative („KPMG International“), een Zwitserse entiteit.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Utrecht, 25 juni 2019

KPMG Accountants N.V.

J.C. van Kleef RA

KPMG Accountants N.V. is ingeschreven bij het handelsregister in Nederland onder nummer 33263663. is lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Cooperative ("KPMG International"), een Zwitserse entiteit.

8 BIJLAGEN

8.1 Overzicht implementatie Code Pensioenfondsen

De Code Pensioenfondsen is opgesteld door de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid (STAR) en wettelijk verankerd. De Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen ziet toe op de naleving van de Code met als doel de verhoudingen binnen pensioenfondsen transparanter te maken. De Code Pensioenfondsen is in oktober 2018 geactualiseerd. Over de naleving van de normen die in oktober 2018 zijn toegevoegd, zal met ingang van het verslagjaar 2019 worden gerapporteerd.

De Code legt de nadruk op het gedrag van bestuurders, intern toezichthouders en belanghebbenden in de verantwoordingsfunctie. Per orgaan zijn normen opgenomen over taak en werkwijze, samenstelling en zittingsduur, geschiktheid, benoeming, schorsing en ontslag. Daarnaast zijn overkoepelende thema's opgenomen. De thema's gaan zowel over het eigen functioneren van het fonds als van dienstverleners. Voorbeelden hiervan zijn integraal risicomanagement, communicatie en transparantie, verantwoord beleggen, kosten, uitvoering en uitbesteding, geschiktheid, diversiteit, integer handelen en beloningsbeleid.

Pensioenfondsen leven de Code na op basis van het 'pas toe of leg uit-beginsel'. Een pensioenfonds past de normen van de Code toe of zet in het jaarverslag gemotiveerd uiteen waarom een norm niet (volledig) is toegepast.

Inventarisatie Pensioenfonds Meubel

Het pensioenfonds streeft ernaar alle normen uit de Code na te leven. In bepaalde gevallen wijkt het pensioenfonds af van normen uit de Code. In onderstaand overzicht wordt dit per norm toegelicht.

Norm	Omschrijving	Pensioenfonds Meubel: voldoet Ja/Nee
33	In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	<p>Er is in het bestuur een vrouw en het jongste bestuurslid is 40 jaar. In het huidige VO zit geen vrouw of lid onder de 40 jaar.</p> <p>Diversiteit in het bestuur wordt bevorderd door hier specifiek aandacht aan te besteden bij ontstaan van een vacature. Er is nog geen concreet stappenplan opgesteld om diversiteit in het bestuur te bevorderen.</p> <p>Het VO heeft een competentieprofiel vastgesteld, waarin rekening is gehouden met het diversiteitsbeleid van Pensioenfonds Meubel. Bij de invulling van vacatures voor het VO is diversiteit een aandachtspunt - zowel richting de benoemende cao-partijen als bij verkiezingen voor de zetels namens pensioengerechtigden.</p>

In onderstaande tabel is een aantal normen opgenomen waarover een pensioenfonds verplicht moet rapporteren conform de Code Pensioenfondsen 2018.

Norm	Omschrijving	Pensioenfonds Meubel: voldoet Ja/Nee
5	Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.	Ja, in: Jaarverslag en andere communicatie richting belanghebbenden.
31	De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	Ja, in: Statuten, reglement VO en via de toepassing van modelprofielen die voldoen aan eisen Handreiking Geschiktheid Pensioenfederatie, opgenomen in geschiktheidsplan.
47	Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak.	Ja, in: Verslag niet-uitvoerend bestuurders (zie bijlage 4 jaarverslag)
58	Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie	Ja, in: Jaarverslag en ABTN.
62	Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.	Ja, in: Jaarverslag, ABTN, verklaring beleggingsbeginselen, ESG in beleggingsplan en via website.
64	Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur	Ja, in: Jaarverslag
65	Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	Ja, in: Jaarverslag

8.2 Begrippenlijst

ABTN (Actuariële en bedrijfstechnische nota)

Pensioenfondsen dienen te werken volgens een ABTN. Hierin zijn de financiële opzet van een pensioenfonds en de grondslagen waarop deze berust, gemotiveerd omschreven.

ALM (Asset Liability Management)

Een methode om modelmatig de samenstelling van de strategische beleggingsportefeuille te bepalen, rekening houdend met de pensioenverplichtingen.

Beleidsdekkingsgraad

Vanaf 1 januari 2015 moeten Nederlandse pensioenfondsen bij beleidsbeslissingen gebruikmaken van de beleidsdekkingsgraad. Dit is het gemiddelde van de laatste 12 maandelijkse nominale dekkingsgraden. De beleidsdekkingsgraad is daardoor stabielere dan de oude dekkingsgraad die de financiële positie van het pensioenfonds aan het einde van iedere maand berekende.

Benchmark

Vergelijkingsmaatstaf. Representatieve herbeleggingsindex waartegen de prestaties van een beleggingsportefeuille worden afgezet.

Bull markt

Een periode waarin de effectenprijzen harder dan gemiddeld stijgen als gevolg van sterke economische groei en/of een optimistische stemming onder beleggers.

Collateral

Een garantie van een in onderpand gegeven zekerheid ter dekking van aangegane verplichtingen. Een clearer is een organisatie (doorgaans één van de grote banken) die lid is van de beurs en als intermediair optreedt tussen kopers en verkopers op de beurs, waarbij de clearer er op toeziet dat de kopers en verkopers aan hun verplichtingen kunnen voldoen. Dit wordt onder meer afgedwongen door het aanhouden van marginverplichtingen door koper en verkoper bij de clearer.

Dekkingsgraad

De waarde van het pensioenvermogen uitgedrukt als percentage van de waarde van de pensioenverplichtingen. De dekkingsgraad wordt als graadmeter beschouwd voor de mate van zekerheid dat de toegezegde pensioenen ook daadwerkelijk kunnen worden uitbetaald.

Deposito

Tegoed bij een bankinstelling, waarover eerst na verloop van een overeengekomen tijdsduur (maximaal 2 jaar) kan worden beschikt.

Derivaat

Financieel contract waarvan de waarde is afgeleid van een andere (onderliggende) waarde, zoals een aandeel, obligatie of grondstof. Bijvoorbeeld: futures, swaps.

Duration

Gewogen gemiddelde looptijd van een lening. Maatstaf om de prijsgevoeligheid van de lening te bepalen voor renteveranderingen.

DV01

Dit is de waardeverandering van het instrument in euro bij een renteverandering van één basispunt (0,01%).

Fiduciair manager

Een fiduciair manager is een dienstverlener met een coördinerende rol op het gebied van vermogensbeheer. De fiduciair manager draagt zorg voor zaken als selectie en monitoring van vermogensbeheerders, totaal-rapportages, strategisch advies en beheert vaak de renteafdekking. De fiduciair manager is het centrale aanspreekpunt voor het pensioenfonds op het gebied van vermogensbeheer.

Franchise

Vrijgesteld bedrag. Over dit deel van het pensioengevend loon worden geen aanspraken opgebouwd.

FTK (Financieel Toetsingskader)

Stelsel van De Nederlandsche Bank voor in de toekomst te hanteren waarderingsmethoden.

Governance

Goed ondernemerschap; onder andere integer en transparant handelen door het bestuur, alsmede goed toezicht hierop. Ook het afleggen van verantwoording over het uitgevoerde beleid en het toezicht hierop valt eronder.

High Yield

Hoogrenderende obligaties, uitgegeven door ondernemingen met een lage kredietwaardigheid.

Investment administrator

Bedrijf dat de beleggingsadministratie verzorgt van met name institutionele beleggers.

Outperformance

Er wordt een beter resultaat behaald dan de benchmark.

Pensioenvermogen

Pensioenvermogen zijn alle beleggingen van het pensioenfonds, inclusief aandelen, obligaties, vastgoed, derivaten en liquide middelen, onder aftrek van schulden aan derden.

Rekenrente

Fictief rendementspercentage dat het belegde vermogen in de toekomst wordt geacht op te brengen.

Rentedekking

Financieringsvorm waarin de betaalde premies gelijk zijn aan de contante waarde van de aanspraak die in dat jaar begint.

RTS (RenteTermijnStructuur)

Grafiek die het verband weergeeft tussen de looptijd van een vastrentende belegging enerzijds en de daarop te ontvangen marktrente anderzijds.

Solvabiliteit

Het vermogen dat op langere termijn aanwezig moet zijn om de verplichtingen te kunnen nakomen.

STAR (Stichting van de Arbeid)

Een landelijk overlegorgaan van de centrale organisaties van zowel werkgevers als werknemers in Nederland.

Sterftegrondslag

Berekeningsmethode gebaseerd op een statisch overzicht van sterftetekansen per leeftijd van een bepaalde groep personen.

Swap

Ruil van inkomstenstromen gedurende een vastgestelde looptijd. Bijvoorbeeld een vaste 20-jaars rente tegen een variabele 3-maands rente waarbij het contract meer of minder waarde krijgt door de waardeverandering van die inkomstenstroom.

Swaption

Een swaption is een optie op een swap. De eigenaar kan gebruik maken van die optie (dan gaat het swap contract in) of deze laten verlopen.

Tracking error

Tracking error is een in het vermogensbeheer gehanteerd begrip waarmee een indicatie wordt gegeven van de mate van afwijking tussen het rendement van een beleggingsfonds en de waardeontwikkeling van een benchmark.

Underperformance

Er wordt een slechter resultaat behaald dan de benchmark.

Vastrentende waarden

Beleggingssoort waarover in beginsel een vaste rentevergoeding en een vaste looptijd geldt, zoals obligaties, onderhandse leningen en hypotheekleningen.

VPV (Voorziening Pensioen Verplichtingen)

De passiva van het pensioenfonds, gelijk aan de waarde van de pensioenverplichtingen.

Vrijstelling

Vrijstelling van de verplichte deelneming aan de pensioenregeling van het bedrijfstakpensioenfonds.

Waardeoverdracht

Het naar een andere pensioenregeling overdragen van de waarde van een tot zeker moment opgebouwde pensioenaanspraak, in het geval de deelnemer verandert van werkgever of verzekeraar.

Z-score

Mate waarin het werkelijke rendement van een pensioenfonds afwijkt van het rendement van de door het bestuur vastgestelde normportefeuille.

8.3 Nevenfuncties bestuur Meubel 2018

P.A. de Bruijn - Nooteboom

Bestuurder Pensioenfonds Zorg en Welzijn
Lid Raad van Toezicht Bpf Slagers
Lid Raad van Toezicht Oosterpoort (JZ)
Lid onderhandelingsdelegatie Cao WMD
Bestuurslid Pensioenfederatie
Bestuurder Sociaal Fonds Hiswa

R.G.A. van Dijk

Bestuurder Stichting Pensioenfonds Recreatie
Eigenaar Holding Rob van Dijk B.V.
Eigenaar Agio Consulting
Directielid Holding Herperduin B.V. (uit hoofde van deze functie voorzitter Coöperatie Woningeigenaren)
Bestuurder Herperduin B.V.
Bestuurder Bosduin B.V.)
Lid klantenraad Syntrus Achmea Real Estate & Finance
Eigenaar en zaakvoerder Wijngaar Ontwikkeling BVBA

P. Priester

Uitvoerend bestuurder Bpf Particuliere beveiliging
Voorzitter Raad van Toezicht Bpf Beton
Lid Raad van Toezicht Pensioenfonds Robeco
Aandeelhouder Xudoo B.V.
Aandeelhouder StrategIM
Lid Visitatiecommissie Pensioenfonds Chemours
Lid Raad van Toezicht Pensioenfonds Chemours

D.A. Roodenrijs

Bestuurslid en werkgeversvertegenwoordiger in het bestuur van de Vakraad, meubelindustrie en meubileringsbedrijven
Jurist bij CBM

S.M.J. Custers

Pensioenbestuurder FNV
Lid klantenraad BMO
Lid klantenraad Syntrus Achmea Pensioenbeheer
Voorzitter en bestuurslid namens pensioengerechtigden Bpf Houtverwerkende Industrie en Jachtbouw
Uitvoerend bestuurder en lid Risico & auditcommissie Spoorwegpensioenfonds

H.J. Wuijten

Bestuurder Bpf Beton
Bestuurder Bpf PSL
Vereffenaar Pensioenstichting Security i.l.

L.C.M. Leisink

Pensioenbestuurder bij FNV

Bestuurder Bpf Schilders, Afwerkings- en Glaszetbedrijf

Bestuurder Bpf Houthandel

P.W. de Geus

Bestuurder Bpf Banden en Wielen

Bestuurder Xerox Pensioenfonds

Aandeelhouder Syllion Ventures Management BV

Aandeelhouder Syllion Ventures BV

Aandeelhouder Drillster BV

Eigenaar Watergeus Management BV

Eigenaar Watergeus Consultancy

8.4 Andere betrokkenen

8.4.1 Samenwerkende organisaties

De volgende organisaties dragen leden voor het bestuur en/of het verantwoordingsorgaan aan:

- Koninklijke CBM (Centrale Bond van Meubelfabrikanten)
Westerhoutpark 10
2012 JM Haarlem
Telefoonnummer: 023 - 515 88 00
- FNV
Hertogswetering 159
3543 AS Utrecht
Telefoonnummer: 088-3680368
- CNV Vakmensen
Tiberdreef 4
3561 GG Utrecht
Telefoonnummer: 030 - 7511007
- CLC Vecta (voorheen Centrum voor Live Communication)
De Corridor 10F
3621 ZB Breukelen
Telefoonnummer: 0346 - 352 444
- VON (Orgelbouwbedrijven in Nederland)
p/a CBM
Westerhoutpark 10
2012 JM Haarlem

8.4.2 Externe partijen

Onderstaand is de stand per 31 december 2018 weergegeven:

Uitvoeringsorganisatie pensioenbeheer

Het bestuur heeft het pensioenbeheer opgedragen aan Centric Pension and Insurance Solutions B.V. (hierna: Centric). In een dienstverleningsovereenkomst zijn de specifieke werkzaamheden die Centric verricht voor het pensioenfonds vastgelegd, onder te verdelen in de hoofdcategorieën werkgevers, deelnemers, gerechtigden, financiële administratie en verslaglegging en aanvullende verzekeringen (onder andere ANW hiaat en WIA excedent).

Het bepaalde in deze overeenkomst dient als kader voor de werkzaamheden die Centric voor het pensioenfonds uitvoert. Binnen deze kaders heeft het pensioenfonds een nadere invulling gegeven aan de wijze waarop de werkzaamheden worden uitgevoerd en de beleidslijnen waarbinnen dit dient te gebeuren. Ook heeft het bestuur aan Centric specifieke bevoegdheden verleend bijvoorbeeld bij de uitvoering van het pensioenreglement. Deze besluiten zijn vastgelegd in de verslagen van de vergadering van het bestuur.

Vermogensbeheer

Het bestuur heeft het vermogensbeheer aan verscheidene partijen uitbesteed.

Beleggingen in de returnportefeuille worden beheerd door SEI Investments. SEI Investments treedt op als vermogensbeheerder voor de returnportefeuille (met uitzondering van vastgoed en hypotheke). Onderliggend wordt middels deelname in beleggingsfondsen door meerdere managers beheerd.

De matchingportefeuille wordt per eind Q1 2018 beheerd door Cardano

Beleggingen in hypotheke en vastgoed vinden plaats door middel van participaties in beleggingsfondsen van Syntrus Achmea Real Estate & Finance (SARE&F).

De monitoring van de portefeuille is neergelegd bij BNY Mellon. Deze treedt op als custodian.

Het bestuur heeft BlackRock aangesteld als fiduciair adviseur. De fiduciair adviseur heeft voornamelijk een adviserende rol op strategisch gebied en verzorgt periodiek de balansrapportage van het pensioenfonds. Tevens heeft BlackRock eind 2018 de opdracht gekregen om te adviseren bij het Managersselectie- en monitoringsproces. Namens BlackRock zijn de heren T. Houwe en D. Hendrick betrokken bij Pensioenfonds Meubel.

8.4.3 Adviserend actuaaris

De adviserend actuaaris verzorgt alle adviezen op actuariel gebied. Hij vervaardigt jaarlijks een Actuarieel Rapport, waarin de financiële positie en de ontwikkeling daarvan centraal staan. Daarnaast verzorgt hij de toereikendheidstoets waarop de waarmerkend actuaaris zijn oordeel baseert. Andere elementen zijn de continuïteitsanalyse, evaluatie van het herstelplan en de consistentietoets. Op 31 december 2018 was de heer mr. R. Dijkstra van Sprenkels & Verschuren de adviserend actuaaris van Pensioenfonds Meubel.

8.4.4 Externe adviseurs

Beleggingsadviseur

De beleggingsadviseur heeft als taak zorg te dragen voor een tijdige, juiste en volledige samenstelling van het beleggingsplan inclusief normportefeuille. Voorts verleent zij tussentijds ook adviezen aan het bestuur.

In het verslagjaar was mevrouw N. Houwaart, verbonden aan Montae, als beleidsadviseur beleggingen werkzaam.

Beleidsadvies

Op pensioengebied wordt het bestuur in de eerste plaats geadviseerd door Montae Bestuurscentrum B.V. Montae verzorgt tevens de bestuursondersteuning. Ook maakt het pensioenfonds gebruik van Centric voor verslaggevingstechnische werkzaamheden. In voorkomende gevallen vraagt het bestuur advies aan andere gespecialiseerde functionarissen.

Communicatieadvies

Pensioenfonds Meubel maakt voor communicatieadvies gebruik van de diensten van Bridgevest B.V in de persoon van mevrouw K. Mikkelsen en de heer W. Mazee.

8.4.5 Waarmerkend actuaris

De waarmerkend actuaris onderzoekt jaarlijks in hoeverre het pensioenfonds voldoet aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Onder het onderzoek vallen:

- Een toets of de technische voorzieningen, het minimaal vereist vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- Een toets op de kostendekkendheid van de feitelijke premie;
- Een oordeel of het beleggingsbeleid voldoende is afgestemd op de prudent-person regel;
- Een oordeel, gemeten naar de wettelijke maatstaf, over de vermogenspositie van het fonds.

Mevrouw K. Kusters, verbonden aan Mercer Nederland B.V., heeft als waarmerkend actuaris dit onderzoek voor het boekjaar 2018 uitgevoerd.

8.4.6 Onafhankelijk accountant

De onafhankelijk accountant controleert jaarlijks de onder verantwoordelijkheid van het bestuur opgestelde jaarrekening. Hij doet dit overeenkomstig in Nederland algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot controleopdrachten. Volgens deze richtlijnen wordt de controle zodanig uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang bevat. Verder geeft de onafhankelijk accountant een assurance rapport af dat het pensioenfonds tijdig een normportefeuille heeft vastgesteld en controleert hij het feitelijk rendement van de gekozen normportefeuille.

De heer J.C. van Kleef RA van KPMG Accountants N.V., gevestigd te Utrecht, heeft als onafhankelijk accountant deze controle voor het boekjaar 2018 uitgevoerd.

8.4.7 Compliance officer

Het bestuur heeft een gedragscode vastgesteld. De door het bestuur benoemde compliance officer heeft tot taak toe te zien op de naleving van deze code en heeft toegang tot alle geledingen binnen het pensioenfonds.

De heer mr. H. Pullen (tot december 2018) en mevrouw mr. T. Vlamings (vanaf december 2018) - beiden van HVG Law LLP - zijn gedurende het verslagjaar de compliance officer c.q. vertrouwenspersoon van het pensioenfonds geweest.

8.4.8 Functionaris Gegevensbescherming

Pensioenfonds Meubel heeft per mei 2018 de heer S. Van de Giessen (Montae) aangesteld als Functionaris Gegevensbescherming.

8.4.9 Tweedelijns risicomanagementfunctie

Pensioenfonds Meubel heeft per juli 2018 de heer C. Lötgerink (PwC) aangesteld als onafhankelijk risicomanager.

